

1. Addició d'articles

1.1. ARTICLES NOUS

a⁻² *1* Prefix que serveix per a formar verbs. Ex.: *apamar, aplanar, allunyar*. *2* Prefix que serveix per a formar verbs transitius o pronominals a partir de radicals verbals intransitius. Ex.: *ajeure, abaixar*.

a contrafibra *loc. adv.* En sentit perpendicular a les fibres d'una matèria, especialment en xilografia.

a destemps *loc. adv.* Fora de temps, inoportunament.

abadenc -a *adj. 1* Relatiu o pertanyent als béns, a la dignitat o a la jurisdicció de l'abat o de l'abadessa. *m. 2 1* Conjunt de béns i de territoris on abats o abadesses exercien llur jurisdicció. *2 2* Dret que abats i abadesses tenien damunt terres o edificis.

abaixat -ada *adj. 1* En heràld., que ocupa en l'escut una posició més avall que la que és habitual. *Una faixa abaixada. 2* En heràld., dirigit cap a la punta de l'escut. *Una espasa abaixada. Un vol abaixat.*

abalissement *m.* Acció d'abalisar; l'efecte.

abbassí [pl. -ís] *adj. i m. i f.* Abbàssida.

abduir *v. tr. 1* Separar (un membre o un òrgan qualsevol) del pla medià del cos. *Els músculs que abdueixen l'escàpula. tr. 2* Un extraterrestre, segrestar (algú).

abebai *m. 1* Sapelli. *2* Sipo.

aboldronar *v. tr. 1* Agrupar. *2 intr. pron.* *Molta gent s'aboldronà a la platja. Les paraules se li aboldronaven al cap de la ploma com un eixam d'abelles.*

aborrallonament *m. 1* Acció d'aborrallonar-se; l'efecte. *2* Formació de petites boles superficials, especialment en els teixits de punt, a causa de la presència de fibres sintètiques naturals lliures.

abossar *v. tr.* Afermar (un cap) amb una bossa a la coberta d'una nau.

abraç *m.* En heràld., peça que resulta de la divisió de l'escut per dues diagonals que, sortint dels angles dels flancs o de la meitat de dues vores juxtaposades, es reuneixen a la meitat del flanc o a l'angle oposats.

abraçat -ada *adj.* En heràld., que conté un abraç.

abscís -issa *adj.* En heràld., escurçat de manera que no toca les vores de l'escut. *Una creu abscissa.*

absentista *adj.* 1 Relatiu o pertanyent a l'absentisme. 2 *adj.* i *m.* i *f.* Que practica l'absentisme.

absolutesa *f.* Qualitat d'absolut. *L'absolutesa de les seves opinions.*

absolutitzar *v. tr.* Donar (a una cosa) un valor absolut, no relatiu. *Una ideologia que absolutitza el poder dels reis.*

absolutiu *m.* 1 Cas de la declinació que, en llengües com ara el basc, caracteritza l'objecte d'un verb transitiu i el subjecte d'un verb intransitiu, per oposició al subjecte d'un verb transitiu. 2 *adj.* *Cas absolutiu.*

abuixar *v. tr.* Aquissar.

acampanar *v. tr.* Donar (a alguna cosa) forma de campana.

acantita *f.* Mineral dimorf del sulfur d'argent, de fórmula Ag_2S , que cristallitza en el sistema monocínic, és de color gris plom amb lluïssor metàl·lica, maleable, estable a baixes temperatures i és mena d'argent.

acantodis *m. pl.* 1 Classe extingida de peixos amb maxil·lars i amb les aletes formades principalment per una gran espina dèrmica, els quals podien arribar a tenir fins a set parells d'aletes accessorïes i visqueren del silurià al permia. 2 *m.* Individu d'aquesta classe.

accelero- Forma prefixada del mot *acceleració*. Ex.: *accelerometria*.

aciculiforme *adj.* Acicular.

acid- V. *acido-*.

acidi- V. *acido-*.

acido- [o **acidi-**, o **acid-**] Forma prefixada del mot *àcid*. Ex.: *acidocetosi*, *acidímetre*, *acidúria*.

acobrador *m.* 1 Dispositiu que permet l'acoblament entre diferents sistemes o entre els diferents components d'un sistema. 2 **acobrador acústic** Dispositiu que permet adaptar un sistema informàtic a un sistema acústic, especialment a un aparell telefònic.

acoblant *adj.* En heràld., que s'entortolla a una altra, s'aplica a una figura.

acollatant *adj.* Rapinyant.

acrasiomicots *m. pl.* 1 Divisió de fongs ameboides que no formen plasmodis. 2 *m.* Individu d'aquesta divisió.

actant *m.* 1 Argument 3. 2 Funció bàsica en la sintaxi de l'acció narrativa realitzada per un o diversos personatges, éssers o forces.

actina *f.* Proteïna fibrosa que forma part de les fibrilles musculars i del citosquelet.

ad hoc [ll.] *loc. adv.* 1 Per a la cosa especial de què es tracta. *Per a la seva recerca es va fer construir un aparell ad hoc.* 2 *loc. adj.* *L'afer es va fer tan important que el president va nomenar un jutge ad hoc.*

adar *m.* 1 Dotzè mes de l'any religiós jueu. 2 Sisè mes de l'any civil jueu.

adarb *m.* Camí de ronda a la part superior d'una muralla.

adeni- V. *adeno-*.

adesar *v. tr.* Desar.

adipos- V. *adipo-*.

adoptand adoptanda *m. i f.* Persona que està en procés d'adopció.

adotzenament *m.* Acció d'adotzenar o d'adotzenar-se; l'efecte.

adulària *f.* Varietat incolora de l'ortosa que es troba generalment ben cristallitzada i es forma per processos hidrotermals.

adventisme *m.* Doctrina que sosté que el segon adveniment de Crist és imminent.

adventista *adj.* 1 Relatiu o pertanyent a l'adventisme. *Església adventista.* 2 *adj.* i *m.* i *f.* Seguidor de l'adventisme.

acerinita *f.* Mineral de la subclasse dels inosilicats, de fórmula

$\text{Ca}_4(\text{Al}, \text{Fe}^{3+}, \text{Mg}, \text{Fe}^{2+})_{10}\text{Si}_{12}\text{O}_{35}(\text{OH})_{12}(\text{CO}_3) \cdot 12\text{H}_2\text{O}$, amb anions addicionals, que cristallitza en el sistema monoclínic, forma agregats de color blau cel i gra fi i es produeix per alteració hidrotermal de roques ofítiques, molt emprat antigament en la preparació de pigments.

aerofític -a *adj.* Que viu sobre superfícies no submergides, en contacte amb l'aire, s'aplica a les algues.

aerogenerador *m.* Màquina que transforma l'energia cinètica del vent en energia elèctrica.

aeromodelisme *m.* Tècnica de construir i de fer volar models reduïts d'aparells voladors.

aflatoxina *f.* Micotoxina cancerígena produïda pel deuteromicet *Aspergillus flavus* i per floridures afins.

afogament² *m.* Ofegament.

afroamericà -ana *adj.* Relatiu o pertanyent als negres africans transportats com a esclaus a Amèrica o als seus descendents, especialment a les formes culturals desenvolupades per ells en aquell continent.

agafant *adj.* Empunyant.

agafatall *m.* Agafador¹.

agalàctia *f.* Agalàxia.

agar *m.* Agar-agar.

agare agarena *m.* i *f.* 1 Àrab, considerat com a descendent d'Agar. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent als agarens.

agba *f.* Tola.

agentiu *m.* Complement agent (⇒).

-agog -agoga Forma sufixada del gr. *-agogos*, derivat del mot *agogé*, 'conducció'. Ex.: *co-pragog*, *lactagog*.

-agogia [o **-agògia**] Forma sufixada del gr. *-agogia*, derivat del mot *agogé*, 'conducció'. Ex.: *pedagogia*, *psicagogia*, *demagògia*.

-agògia *V.* *-agogia*.

-agra Forma sufixada del mot gr. *ágra*, 'caça', que indica atac agut de dolor. Ex.: *cardiagra*.

agri- *V.* *agro-*.

agrifoli *m.* Grèvol¹ 2 1.

agropecuari -ària *adj.* Relatiu o pertanyent a l'agricultura i a la ramaderia.

agroturisme *m.* Turisme que es practica en zones rurals.

aguantador *m.* Figura no humana ni animal que aguanta o acompanya un escut heràldic.

aguerrit -ida *adj.* 1 Avesat als perills, a les fatigues de la guerra. *Eren tropes ja aguerrides.*

2 *PER EXT.* *Aguerrit en les lluites parlamentàries. Aguerrits a la fatiga.*

agullera *f.* Xarxa per a pescar agulles.

agustinisme *m.* Augustinisme.

aiatollà [pl. *-às*] *m.* Teòleg musulmà que pertany al nivell més alt de la jerarquia religiosa xiïta i que és reconegut com a capaç d'establir nova jurisprudència.

aigüerola *f.* Merla d'aigua (⇒).

aimara *m.* i *f.* 1 **I** Individu d'un poble que habita una gran part de la conca del llac Titicaca, entre Bolívia i el Perú. 1 2 *adj.* Relatiu o pertanyent als aimares. *m.* 2 1 Llengua ameríndia parlada a l'altiplà del Perú i Bolívia. 2 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a l'aimara.

- ain** *f.* Setzena lletra dels alfabetos hebreu i arameu.
- ainu** *m. i f.* **1** Individu d'un poble que habita al nord del Japó, a Sakhalin, Hokkaido i les illes Kurils. **2** *adj.* Relatiu o pertanyent als ainus. *m.* **2** *1* Llengua de filiació genètica no resolta parlada pels ainus. **2** *2* *adj.* Relatiu o pertanyent a l'ainu.
- aiús** *m.* *1* Arbre de la família de les esterculiàcies, molt alt, de fulles palmades, propi de l'Àfrica occidental (*Triplochiton scleroxylon*). *2* Fusta d'aiús, groguenca i tova, emprada especialment en l'elaboració de mobles auxiliars, fusteria d'interiors i motllures.
- aixeteria** *f.* *1* Conjunt d'aixetes, especialment quan formen part d'un mostrari. *2* Botiga o departament d'un establiment on es venen aixetes.
- àkan** *adj.* *1* Relatiu o pertanyent a l'àkan. *2* *m.* Llengua nigerocongolesa parlada a Ghana.
- alaquaser -a** *adj. i m. i f.* *1* Natural d'Alaquàs. *2* *adj.* Relatiu o pertanyent a Alaquàs o als seus habitants.
- alauí** [pl. -ís] *adj. i m. i f.* Alauita.
- albena** *f.* Olivereta.
- alçadora** *f.* Màquina que fa alçada dels plec o fulls de paper en les tasques d'enquadernació.
- alcaduf** *m.* Caduf.
- alcali-** *V.* *alcalino-*.
- alcalin-** *V.* *alcalino-*.
- alcalino-** [o **alcalin-**, o **alcali-**] Forma prefixada del mot *alcalí*. Ex.: *alcalinoterri*, *alcalinúria*, *alcalicel·lulosa*.
- alcohol-** *V.* *alcoholo-*.
- alcoholi-** *V.* *alcoholo-*.
- alcoholo-** [o **alcoholi-**, o **alcohol-**] Forma prefixada del mot *alcohol*. Ex.: *alcoholoteràpia*, *alcoholigen*, *alcoholèmia*.
- alcorà** *m.* Exemplar de l'Alcorà.
- aldaier -a** *adj. i m. i f.* *1* Natural d'Aldaia. *2* *adj.* Relatiu o pertanyent a Aldaia o als seus habitants.
- aleia** *f.* Divisió de les sures de l'Alcorà.
- alerç** *m.* *1* Làrix. **2** **alerç de Xile** Arbre perennifoli de la família de les cupressàcies, molt alt i de vida molt llarga, de fulletes lanceolades, verticil·lades en grups de tres, de fusta duradora, propi de la part meridional de l'Amèrica del Sud (*Fitzroya cupressoides*).
- alerió** *m.* En heràld., àguila petita sense bec ni potes i amb el vol abaixat.
- alevinatge** *m.* *1* En aqüicultura, cria d'alevins. *2* Fase de creixement dels peixos.
- alfafarí -ina** *adj. i m. i f.* *1* Natural d'Alfafar. *2* *adj.* Relatiu o pertanyent a Alfafar o als seus habitants.
- alforria** *f.* Alliberament d'un esclau fet per testament o per contracte.
- algemesinenc -a** *adj. i m. i f.* *1* Natural d'Algemesí. *2* *adj.* Relatiu o pertanyent a Algemesí o als seus habitants.
- àlgic -àlgica** Forma sufixada derivada d'*-àlgia*, derivat del mot gr. *álgos*, 'dolor'. Ex.: *cardiàlgic*, *gastràlgica*.
- algòleg algòloga** *m. i f.* Ficòleg, ficòloga.
- algorfa** *f.* Golfa.
- ali-** Forma prefixada del mot *ala*. Ex.: *alinasal*.
- aliacrà²** *m.* Escorpió **1**.
- alienígena** *adj. i m. i f.* *1* Estranger **1** i **2**. *2* Extraterrestre.

- alimentat alimentada** *m. i f.* Persona que té el dret a rebre aliments d'un parent.
- al·lèrgic al·lèrgicòloga** *m. i f.* Especialista en al·lèrgologia.
- al·lèrgologia** *f.* branca de la medicina que estudia les al·lèrgies i els processos al·lèrgics.
- al·loctonia** *f.* Qualitat d'al·locton.
- al·lopoliploide** *adj.* 1 Que té tres o més dotacions completes de cromosomes provinents de dos o més tàxons diferents, dels quals ha derivat per hibridació. 2 *m.* Cèl·lula, teixit o organisme, al·lopoliploide.
- al·lopoliploïdia** *f.* 1 Condició d'al·lopoliploide. 2 Fenomen que porta a la formació d'al·lopoliploides.
- al·loquímic -a** *adj.* 1 Relatiu o pertanyent a un al·loquímic. 2 *m.* Partícula d'una roca carbonàtica de precipitació química o bioquímica, que s'ha format dins una conca sedimentària i ha sofert un transport abans del dipòsit.
- al·lostèric -a** *adj.* 1 Relatiu o pertanyent a l'al·lostèria. 2 Que presenta al·lostèria. *Enzim al·lostèric.*
- almandina** *f.* Mineral del grup dels granats, de fórmula $\text{Fe}_3\text{Al}_2(\text{SiO}_4)_3$, de color vermellós, que es troba en metapelites i com a mineral accessori en algunes roques ígnies altament aluminiques.
- almangra** *f.* Mangra.
- alòpids** *m. pl.* 1 Família de peixos condrictis, de cos fusiforme amb l'aleta caudal enormement allargada, gairebé tan llarga com la resta del cos, que inclou la guineu. 2 *m.* Individu d'aquesta família.
- alquibla** *f.* Orientació vers la Meca, cap on han de dirigir la mirada els musulmans en pregar.
- altazimutal** *adj.* Relatiu o pertanyent a un altazimut.
- altea** *f.* Malví.
- alto-** Forma prefixada del mot *alt*. Ex.: *altonúvol*.
- altostrat** *m.* Altostratus.
- aluminotèrmic -a** *adj.* Relatiu o pertanyent a l'aluminotèrmia.
- alunita** *f.* Mineral, sulfat bàsic de potassi i alumini, de fórmula $\text{KAl}_3(\text{SO}_4)_2(\text{OH})_6$, que cristallitza en el sistema trigonal i es forma per alteració hidrotermal o meteòrica de roques aluminiques en condicions molt àcides i oxidants.
- alzinenc** *m.* Bolet comestible de l'ordre de les boletals, robust, de peu groguenc i aspre, porus grocs i carn compacta, que es torna vermellosa i després s'enfosqueix en contacte amb l'aire, que viu als alzinars i a les suredes (*Leccinum lepidum*).
- amalecita** *m. i f.* 1 Individu d'un poble nòmada establert al nord-oest d'Aràbia, que la Bíblia considera com a descendent d'Amalec. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent als amalecites.
- amalequita** *adj. i m. i f.* Amalecita.
- amanítina** *f.* Tòxic format per alguns fongs del grup de les amanites.
- amatoxina** *f.* Substància molt tòxica que es troba a la farinera borda i en altres agaricals.
- amazonita** *f.* Varietat de microclina de color verd blavós, acolorida per petites quantitats de plom, que es troba en algunes pegmatites granítiques i és usada com a pedra fina.
- ambi-** Forma prefixada del mot ll. *ambo*, 'tots dos', 'dos alhora'. Ex.: *ambivalència, ambisexual*.
- ambientòleg ambientòloga** *m. i f.* Especialista en ciències ambientals.
- àmbul -àmbula** Forma sufixada del ll. *-ambulus*, derivat del mot *ambulare*, 'caminar'. Ex.: *noctàmbul*.
- ambular** *v. tr.* Deambular.

- ameb-** V. *amebo-*.
- amebo-** [o **ameb-**] Forma prefixada del mot *ameba*. Ex.: *amebobacteri*, *amebúria*.
- amelat -ada** *adj.* Encaramellat 2. *Ell i ella anaven de bracet tots amelats.*
- amèlia** *f.* Absència congènita d'extremitats.
- amenti-** Forma prefixada del mot *ament*. Ex.: *amentífer*.
- amentiflores** *f. pl.* 1 Grup de plantes llenyoses que fan inflorescències en ament. 2 *f.* Individu d'aquest grup.
- amfisbenis** *m. pl.* 1 Grup de rèptils escatosos, generalment àpodes, d'aspecte vermiforme, amb escates concèntriques, ulls poc desenvolupats i hàbits subterranis. 2 *m.* Individu d'aquest grup.
- amhàric -a** *adj.* 1 Relatiu o pertanyent a l'amhàric. 2 *m.* Llengua afroasiàtica parlada a Etiòpia.
- amigdal-** V. *amigdalo-*.
- amiguisme** *m.* Favoritisme amb els amics.
- ammonita** *m. i f.* 1 Individu d'un antic poble semita establert a l'est del Jordà. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent als ammonites.
- ammonoïdeus** *m. pl.* 1 Subclasse extingida de molluscos cefalòpodes, marins, de conquilles externes d'aragonita sovint ben ornamentades, enroscades o no, amb envans interns, que visqueren del devonià al cretaci. 2 *m.* Individu d'aquesta subclasse.
- amnio-** Forma prefixada del mot *amni*. Ex.: *amniogènesi*.
- amoliar-se** *v. intr. pron.* Els peixos, agrupar-se formant mola.
- amoni-** V. *amonio-*.
- ampelonímia** *f.* Conjunt dels noms dels ceps i dels raïms.
- amperometria** *f.* Amperimetria.
- analcima** *f.* Mineral del grup de les zeolites, de fórmula $\text{NaAlSi}_2\text{O}_6 \cdot \text{H}_2\text{O}$, que cristal·litza en el sistema cúbic i té usos industrials.
- anamorf** *m.* Fong que es troba en la fase asexual del seu cicle.
- anapaïta** *f.* Mineral, fosfat hidratat de calci i ferro, de fórmula $\text{Ca}_2\text{Fe}^{2+}(\text{PO}_4)_2 \cdot 4\text{H}_2\text{O}$, que cristal·litza en el sistema monoclínic i és de color verd.
- anatèctic -a** *adj.* Relatiu o pertanyent a l'anatèxia.
- ancestre** *m.* Ascendent o avantpassat remot.
- andalusí -ina** *adj.* Relatiu o pertanyent a al-Àndalus.
- andesina** *f.* Mineral del grup dels feldspats que conté entre un 30 i un 50 % de component molecular d'anortita, és terme intermedi de la sèrie de les plagiòclasis i cristal·litza en el sistema triclínic.
- andradita** *f.* Mineral del grup dels granats, de fórmula $\text{Ca}_3\text{Fe}_2(\text{SiO}_4)_3$, que es forma en skarns i en roques metamòrfiques riques en calci.
- àndria** Forma sufixada derivada d'*-andre*, derivat del mot gr. *anér andrós*, 'home', 'persona del sexe masculí'. Ex.: *misàndria*.
- andritxol -a** *adj. i m. i f.* 1 Natural d'Andratx. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Andratx o als seus habitants.
- androcentrisme** *m.* Visió del món i de la cultura centrada en el punt de vista masculí.
- anepígraf -a** *adj. i m.* Anepigràfic.
- anestesiòleg anestesiòloga** *m. i f.* Especialista en anestesiologia i reanimació.
- aneuploide** *adj.* 1 Que té una dotació cromosòmica anormal que no és múltiple del genoma bàsic. 2 *m.* Cèl·lula, teixit o organisme aneuploide.

- angelologia** *f.* Conjunt de doctrines i creences relatives als àngels.
- angi** Forma sufixada del mot gr. *angeion*, 'vas', 'receptacle'. Ex.: *esporangi*.
- angioènesi** *f.* Generació de vasos sanguinis.
- anglesita** *f.* Mineral, sulfat anhidre de plom, de fórmula $PbSO_4$, que cristallitza en el sistema ròmbic i es forma com a producte d'oxidació de la galena.
- anglicista** *m. i f.* Persona versada en anglística.
- angloamericà -ana** *adj.* **1** Relatiu o pertanyent als anglesos establerts a Amèrica. *adj.* **2** Relatiu o pertanyent a Anglaterra i a Amèrica.
- anglòfon -a** *adj. i m. i f.* Anglòparlant.
- angoixant** *adj.* Angoixós **1**.
- anguilli-** Forma prefixada del mot ll. *anguilla*, 'anguila'. Ex.: *anguillicultura*.
- anguíl·lids** *m. pl.* **1** Família de peixos osteíctis, de cos serpentiforme, sense aletes ventrals, amb aletes pectorals ben desenvolupades, aletes dorsal i anal confluents amb la caudal, ulls petits, mandíbula inferior un poc prominent i línia lateral ben visible, que són migratoris catàdroms. **2 m.** Individu d'aquesta família.
- anicònic -a** *adj.* **1** Sense imatges. *Culte anicònic.* **2** No figuratiu. *Decoració anicònica.*
- aniquilament** *m.* Anihilació.
- ankerita** *f.* Mineral del grup de la dolomita, carbonat de calci, magnesi i ferro, de fórmula $Ca(Fe,Mg)(CO_3)_2$, que cristallitza en el sistema romboèdric, a la classe romboèdrica.
- anolis** *m.* Rèptil saure del gènere *Anolis*, de la família dels iguànids, que té un disc extensible a la gola, facilitat per a canviar de color i costums arborícoles o grimpadors.
- anquilosaures** *m. pl.* **1** Subordre de dinosaures ornitíscis, amb una coberta còrnia gruixuda proveïda de nombroses espines i protuberàncies, a vegades amb una maça a la cua, quadrúpedes i herbívors, que visqueren del juràssic superior al cretaci superior. **2 m.** Individu d'aquest subordre.
- ant** Forma sufixada del mot gr. *ánthos*, 'flor'. Ex.: *periant*.
- antiavalots** *adj.* Antidisturbis.
- antigorita** *f.* Mineral del grup de les serpentines, de fórmula $Mg_3Si_2O_5(OH)_4$, que cristallitza en el sistema monoclínic, és de gra fi i de color verd fosc.
- antihorari** *adj.* *sentit antihorari* V. *sentit*¹.
- antiperthita** *f.* **1** Partícula de feldspat potàssic que es troba inclosa, juntament amb d'altres de similars, dins d'un cristall d'un feldspat sòdic i comparteix amb aquest l'orientació òptica atès que tots dos feldspats s'han format per un procés d'exsolució. **2** Agregat cristallí generat per exsolució de feldspat potàssic dins de feldspat sòdic.
- antiquíssim -a** *adj.* Molt antic.
- antocerotòpsids** *m. pl.* **1** Classe de briòfits de gametòfit laminar, amb pirenoides, i esporòfit cilíndric i erecte, que s'obre en dues valves, que comprèn les antocerotes. **2 m.** Individu d'aquesta classe.
- antropia** Forma sufixada derivada d'*-antrop*, derivat del mot gr. *ánthropos*, 'home', 'ésser humà'. Ex.: *licantropia*.
- aparatositat** *f.* Qualitat d'aparatós.
- aparrussar** *v. tr.* **1** Apanyar una peça de roba sense gaire mirament. **2** Apallissar.
- apendic-** Forma prefixada del mot ll. *appendix* *appendicis* 'apèndix'. Ex.: *apendicectomia*.
- apertura** *f.* Obertura **5**.
- api-** Forma prefixada del mot ll. *apis*, 'abella'. Ex.: *apicultura*.
- aplacada** *f.* Aplacat **2**.

- apocalipsi** *f.* 1 Antic escrit jueu o cristià que pretenia manifestar, mitjançant una revelació celestial, un coneixement fins llavors secret del passat, del present i del futur. 2 Catàstrofe 2.
- apofàntic -a** *adj.* Susceptible d'èsser qualificat de ver o de fals. *Enunciat apofàntic.*
- apofàtic -a** *adj.* Que afirma mitjançant negacions. *Llenguatge apofàtic. Expressió apofàtica.*
- apogàmia** *f.* Producció asexual d'un embrió a partir d'una cèl·lula que no fa gàmetes del gametòfit.
- apoxixi** *f.* Producció d'un embrió sense fecundació.
- aporètic -a** *adj.* Relatiu o pertanyent a l'aporia.
- aporia** *f.* Dificultat lògica insuperable.
- aportador -a** *adj. i m. i f.* Que fa una aportació.
- aproximant** *adj.* En fonètic, que s'articula amb un acostament de dos òrgans articuladoris creant una constricció menor que en el cas de les fricatives, la qual no provoca turbulència de l'aire expirat.
- apterigiformes** *m. pl.* 1 Ordre d'ocells no voladors, que comprèn els kiwis, exclusius de Nova Zelanda, de mida relativament petita i llarg bec corbat, del qual subsisteixen tres espècies molt semblants, incloses en una única família. 2 *m.* Individu d'aquest ordre.
- aquario-** Forma prefixada del mot *aquari*. Ex.: *aquariòleg*.
- aqüi-** Forma prefixada del mot ll. *aqua*, 'aigua'. Ex.: *aqüícola, aqüífer*.
- aracno-** Forma prefixada del mot gr. *arakhné*, 'aranya'. Ex.: *aracnologia*.
- arborador -a** *adj.* Que arbora. *Fa un sol arborador.*
- arbori-** Forma prefixada del mot ll. *arbor arboris*, 'arbre'. Ex.: *arboricida, arboricultura*.
- arbuscle** *m.* Hifa molt ramificada que es forma a l'interior d'algunes cèl·lules del còrtex d'una planta i facilita l'intercanvi de substàncies.
- arca** Forma sufixada del mot gr. *arkhós*, 'guia', 'cap'. Ex.: *pentarca*.
- arcuat -ada** *adj.* Arcat.
- areni-** Forma prefixada del mot *arena*. Ex.: *areniforme*.
- arenyenc -a** *adj. i m. i f.* 1 Natural d'Arenys. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Arenys o als seus habitants.
- argenti-** *V. argento-*.
- argentínids** *m. pl.* 1 Família de peixos osteïctis, de cos allargat, de color argentí, ulls grossos, boca petita no estesa més enllà del marge anterior dels ulls, aleta dorsal curta i sense radis espinosos, situada sobre la part central del dors o més enrere, normalment amb una segona aleta dorsal adiposa oposada a l'aleta anal. 2 *m.* Individu d'aquesta família.
- argent-** [o **argenti-**] Forma prefixada del mot *argent*. Ex.: *argentopirita, argentífer*.
- argilli-** *V. argillo-*.
- argumentari** *m.* Recull d'arguments, sobretot de caràcter comercial, per a facilitar les vendes.
- armi-** Forma prefixada del mot *arma*. Ex.: *armífer*.
- arniar** *v. intr.* Renillar.
- arniet** *m.* Renill.
- arqueoastronomia** *f.* branca de l'astronomia, de l'arqueologia i de l'antropologia que estudia la relació de les cultures antigues amb els fenòmens astronòmics.
- arquia** Forma sufixada del gr. *-arkhía*, derivat del mot *arkhós*, 'guia', 'cap'. Ex.: *pentarquia*.
- arquiascomicets** *m. pl.* 1 Classe primitiva de fongs de la divisió dels ascomicots, sense fructificacions, que comprèn els fongs del gènere *Taphrina*, que causen els arrufats, i alguns llevats del gènere *Schizosaccharomyces*. 2 *m.* Individu d'aquesta classe.

arraís [inv.] *m.* 1 Noble sarraí, cap d'un senyoriu. 2 Alt oficial d'un exèrcit islàmic. 3 Patró sarraí de barca. 4 Patró d'almadrava.

arrauxament *m.* Arravatament.

arribatge *m.* Conjunt d'algues i altres restes vegetals arrossegades per les ones i dipositades a la platja.

arruixar² *v. tr.* Ruixar.

arrumbament *m.* Acció d'arrumbar; l'efecte.

arsen- *V.* *arseno-*.

arseni- *V.* *arseno-*.

arseno- [o **arseni-**, o **arsen-**] Forma prefixada del mot *arsènic*. Ex.: *arsenobenzol*, *arsenífer*, *arsenamina*.

artanenc -a *adj. i m. i f.* 1 Natural d'Artà. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Artà o als seus habitants.

artesanal *adj.* Artesà 2.

articulador *m.* Òrgan del tracte vocal que intervé en la producció d'un so.

artonials *f. pl.* 1 Ordre d'ascomicets amb ascòs bitunicats, molt sovint associats a l'alga *Trentepohlia* per a formar líquens, especialment vora la costa. 2 *f.* Individu d'aquest ordre.

ascari- Forma prefixada del mot *ascàride*. Ex.: *ascaricida*.

asco- Forma prefixada del mot *asc*. Ex.: *ascòfor*.

ascoma *m.* Cos fructífer dels fongs ascomicets on es formen els ascòs.

ascomicots *m. pl.* 1 Divisió de fongs amb ascòs, que comprèn les classes arquiascomicets, sacaromicets i ascomicets. 2 *m.* Individu d'aquesta divisió.

asèpal -a *adj.* Que no té sèpals.

aspergil *m.* Floridura del gènere *Aspergillus*, de l'ordre de les eurocials, amb els conidis agrupats en una massa esfèrica sobre una vesícula.

aspidistra *f.* Planta de la família de les liliàcies, sense tija, de fulles coriàcies lanceolades, d'un verd fosc, i flors que neixen ran de terra, originària de l'Àsia oriental, cultivada com a ornamental i molt tolerant a l'ombra (*Aspidistra elatior*).

asplenials *f. pl.* 1 Gran ordre de falgueres de la classe dels filicòpsids, amb fulles sovint pinnades, amb sorus a banda i banda dels nervis, gairebé sempre amb indusi lateral, al qual pertanyen les falgueres mascle i femella, la dauradella i les falzies. 2 *f.* Individu d'aquest ordre.

asquenazita *m. i f.* Jueu que fa remuntar els seus orígens en avantpassats establerts a l'Europa nord-occidental a l'inici de l'edat mitjana.

assirio- Forma prefixada del mot *assiri*. Ex.: *assiriologia*.

assonàntic -a *adj.* Que presenta assonància. *Rima assonàntica*.

astereosismologia *f.* Branca de l'astronomia que estudia els sismes dels estels.

astrobiologia *f.* Exobiologia.

astur *m. i f.* 1 Individu d'un poble preromà que va ocupar l'actual Astúries i el nord de Lleó. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent als asturs.

ataxita *f.* Siderit constituït fonamentalment per taenita.

àteles *m.* Mamífer primat de la família dels cèbids, de cos gràcil, extremitats llargues i cua prènsil, que viu als arbres i és propi de les selves de Mèxic i de l'Amèrica del Sud.

atenuat -ada *adj.* En bot., que s'estreny o s'aprima progressivament vers l'àpex o vers la base. *Fulles atenuades*.

- atès** *m.* Considerant. *Els principis evocats en els atesos precedents.*
- atesa** *f.* Acció d'atènyer; l'efecte. *L'atesa d'aquells objectius resultava problemàtica.*
- atló** Forma sufixada del mot gr. *áthlos*, 'combat'. Ex.: *tetratló*.
- atol** *m.* Illa de les mars tropicals, de forma més o menys circular, constituïda per esculls corallhins que formen un cinyell que encercla una llacuna central d'aigües marines somes.
- atressí** *adv.* Altressí.
- attrezzista** *m. i f.* Tècnic responsable de l'attrezzo.
- aucell** *m.* Ocell.
- aulinell** *m.* Alzinoi.
- aüllat** *m.* Calàbria grossa (⇒).
- au-pair** [fr.] *m. i f.* Persona jove que, a canvi de la manutenció i l'allotjament, té cura dels infants d'una família en un país estranger.
- ausetà ausetana** *m. i f.* 1 Individu d'un poble preromà de Catalunya que tenia com a centre l'actual comarca d'Osona i com a ciutat principal Ausa. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent als ausetans.
- austronèsic -a** *adj.* 1 Relatiu o pertanyent a l'austronèsic. 2 *m.* Família de llengües parlades des de Madagascar fins a l'illa de Pasqua i des de Hawaii fins a Nova Zelanda.
- aute** *m.* En el dret processal andorrà, interlocutòria.
- autoaprenentatge** *m.* Aprenentatge autodidàctic.
- autodirigit -ida** *adj.* Autoguiat.
- autoestima** *f.* Amor propi (⇒).
- autogestionar** *v. tr.* Practicar l'autogestió (en una empresa, una fàbrica, etc.).
- autogir** *m.* Aerodina en la qual la sustentació és obtinguda mitjançant un rotor, proveït de diverses aspes en funció d'ales.
- autoic -a** *adj.* Que al llarg del seu cicle biològic es desenvolupa sobre un sol hoste, s'aplica a certs fongs paràsits. *El rovell del boix és autoic.*
- autolesió** *f.* Lesió que una persona es causa ella mateixa.
- automedicar-se** *v. intr. pron.* Prendre un medicament sense prescripció mèdica.
- autopoliploide** *adj.* 1 Que té tres o més dotacions completes de cromosomes corresponents a la mateixa espècie. 2 *m.* Cèl·lula, teixit o organisme, autopoliploide.
- autopoliploïdia** *f.* 1 Condició d'autopoliploide. 2 Fenomen que porta a la formació d'autopoliploides.
- autopollinització** *f.* Fecundació d'una planta mitjançant el pol·len del mateix individu.
- autunita** *f.* Mineral, de fórmula $\text{Ca}(\text{UO}_2)_2(\text{PO}_4)_2 \cdot 10-12\text{H}_2\text{O}$, que cristal·litza en el sistema tetragonal en forma de plaquetes grogues radioactives i molt fluorescents sota la llum ultraviolada, i es troba a les zones d'oxidació de mineralitzacions d'urani.
- auxiliador -a** *adj. i m. i f.* Que auxilia.
- auxo-** Forma prefixada del mot gr. *auxein*, 'augmentar'. Ex.: *auxòmetre*.
- av** *m.* 1 Cinquè mes de l'any religiós jueu. 2 Onzè mes de l'any civil jueu.
- avaluador -a** *adj.* Que avalua.
- avantguerra** *f.* Etapa immediatament anterior a una guerra.
- avantposar** *v. tr.* Anteposar.
- averia** *f.* 1 Haveria. 2 Impost andorrà que gravava el bestiar menut.
- averroïsta** *adj.* 1 Relatiu o pertanyent a Averrois o a l'averroïsme. 2 *adj. i m. i f.* Seguidor de l'averroïsme.

- avi-** Forma prefixada del mot ll. *avis*, 'ocell'. Ex.: *avicultura*.
- avilès -esa** *adj.* i *m.* i *f.* 1 Natural d'Àvila. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Àvila o als seus habitants.
- avinyonès -esa** *adj.* i *m.* i *f.* 1 Natural d'Avinyó. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Avinyó o als seus habitants.
- axiològic -a** *adj.* Relatiu o pertanyent a l'axiologia.
- axis**² *m.* Mamífer artiodàctil de la família dels cèrvids, de banyes amples, propi de l'Àsia.
- axono-** [o **axo-**] Forma prefixada del mot gr. *áxon áxonos*, 'eix'. Ex.: *axonomorf*, *axopodi*, *axostil*.
- azerbaidjanès -esa** *adj.* i *m.* i *f.* 1 Natural de l'Azerbaidjan. 1 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a l'Azerbaidjan o als seus habitants. *adj.* i *m.* 2 Àzeri 2.
- babèlic -a** *adj.* 1 Relatiu o pertanyent a Babel. 2 Confús, inintelligible.
- bacci-** Forma prefixada del mot ll. *bacca*, 'baia'. Ex.: *baccifer*.
- bacill-** V. *bacillo-*.
- bacilli-** V. *bacillo-*.
- bacillo-** [o **bacilli-**, o **bacill-**] Forma prefixada del mot *bacil*. Ex.: *bacil·loscòpia*, *bacillífer*, *bacil·lúria*.
- bacteri-** V. *bacterio-*.
- baculi-** Forma prefixada del mot ll. *baculum*, 'bastó'. Ex.: *baculiforme*.
- badaloní -ina** *adj.* i *m.* i *f.* 1 Natural de Badalona. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Badalona o als seus habitants.
- baddeleyita** *f.* Mineral, òxid de zirconi, de fórmula ZrO_2 , que cristal·litza en el sistema monoclínic, es forma en roques pobres en sílice i és mena de zirconi.
- badge** [angl.] *m.* Distintiu propi de l'heràldica britànica, col·locat com un additament de les armories i de les cimeres.
- badland** [angl.] [usat generalment en pl.] *m.* Forma de relleu de les roques toves argiloses i margoses pròpia de certes àrees àrides i subdesèrtiques, caracteritzada per la formació generalitzada de xaragalls i d'interfluvis molt estrets que formen una xarxa molt densa.
- badoc**¹ *m.* Afecció de l'avellaner produïda per l'àcar eriòfid *Phytoptus avellanae* que ataca els borrons, deformant-los.
- baguejar** *v. tr.* Calar (un palangre o una xarxa) fent bagues o esses.
- baguer** *m.* Llorer femella, productor de fruit.
- bahaisme** *m.* Moviment religiós proper a l'islam, iniciat per Bahā Allāh, que defensa la unitat espiritual de la humanitat i la pau mundial.
- bahaïsta** *adj.* 1 Relatiu o pertanyent al bahaisme. 2 *adj.* i *m.* i *f.* Seguidor del bahaisme.
- bajocó** *m.* Garrofó.
- balani-** V. *balano-*.
- balegar** *m.* Matollar de bàlecs.
- balladores** *f. pl.* Planta de la família de les gramínies, d'espiguetes ovades o cordiformes, sovint de color bru o purpuri, que pengen de pedicels filiformes i que per això belluguen fàcilment, pròpia dels pradells de les terres mediterrànies (*Briza maxima*).
- balutxi** *adj.* 1 Relatiu o pertanyent al balutxi. 2 *m.* Llengua indoiranica parlada al Balutxistan.
- bambolejar** *v. intr.* Balancejar 2.
- bar-** V. *baro-*.

- baraca** *f.* Benedicció que transmeten les despulles d'alguns musulmans que els fidels consideren més propers a Déu.
- barbelló** *m.* Òrgan tàctil filamentós que, juntament amb d'altres, està situat sobre el musell o sota el maxil·lar inferior d'alguns peixos.
- barbulat -ada** *adj.* Proveït de bàrbules.
- barcelonisme** *m.* Condió de barcelonista.
- bàrman** *m. i f.* Persona encarregada de preparar i de servir les begudes en la barra d'un bar, especialment d'una cocteleria.
- barranquisme** *m.* Pràctica esportiva que consisteix a seguir el curs d'un riu o d'un torrent a través d'un barranc, combinant la natació, l'escalada i l'espeleologia per salvar els obstacles naturals del recorregut.
- basidioma** *m.* Fructificació dels fongs basidiomicets, portadora de basidis.
- basidiomicots** *m. pl.* 1 Divisió de bolets molt evolucionats, ben adaptats al medi terrestre, saprotroífics, paràsits o micorizògens, caracteritzats per la presència de basidis. 2 *m.* Individu d'aquesta divisió.
- basraloc** *m.* Dicorínia.
- basralocus** *m.* Dicorínia.
- batagúrids** *m. pl.* 1 Família de rèptils quelonis d'aigua dolça i semiterrestres, amb la closca dura, ovalada i generalment aplanada, amb unions òssies entre la part superior de la closca i el plastró, extremitats ben desenvolupades i dits dotats d'ungles fortes. 2 *m.* Individu d'aquesta família.
- batallar**¹ *v. tr.* 1 Posar batalls (a les esquelles). 2 *intr.* Fer sonar les esquelles.
- bateó** *m.* Llenega.
- bàtik** *m.* 1 Tècnica d'estampat consistent a encerar amb cera d'abella fosa les zones de la tela que es volen reservar de la tintura. 2 Teixit estampat amb bàtik.
- batle batlessa** *m. i f.* Batlle 1, 2 i 3.
- beatamaria** *adj.* *herba beatamaria* *V. herba.*
- beffroi** [fr.] *m.* Vaire gran (⇒).
- belli-** Forma prefixada del mot ll. *bellum*, 'guerra'. Ex.: *bellisona*.
- belònids** *m. pl.* 1 Família de peixos osteïctis, de cos molt llarg i gairebé cilíndric, amb les mandíbules molt allargades formant una mena de bec, les aletes sense radis espinosos, les ventrals en posició abdominal, i la línia lateral pròxima al marge ventral dels costats, que inclou les agulles. 2 *m.* Individu d'aquesta família.
- benavarrès -esa** *adj. i m. i f.* 1 Natural de Benavarri. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Benavarri o als seus habitants.
- benefactiu -iva** *adj.* Que indica la persona que es beneficia de l'acció designada pel verb, s'aplica a alguns complements verbals. *Complement benefactiu.*
- beneitura** *f.* Beneiteria.
- beneventana** *adj.* *escriptura beneventana* *V. escriptura.*
- benhaja** [*benhages, benhagen*] Exclamació usada per a expressar benedicció envers una persona o cosa. *Benhaja qui t'entengui!*
- benicarlando -a** *adj. i m. i f.* 1 Natural de Benicarló. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Benicarló o als seus habitants.
- benidormer -a** *adj. i m. i f.* 1 Natural de Benidorm. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Benidorm o als seus habitants.
- bergsonià -ana** *adj.* Relatiu o pertanyent a Henri Bergson o a la seva filosofia.

- berlinita** *f.* Mineral, fosfat alumínic anhidre, de fórmula $AlPO_4$, que cristallitza en el sistema trigonal, és isoestructural amb el quars i té les mateixes propietats piezoelèctriques i les mateixes aplicacions industrials que aquest.
- bernès -esa** *adj. i m. i f.* 1 Natural de Berna. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Berna o als seus habitants.
- bes-** Prefix que significa 'dues vegades'. Ex.: *besavi, bescavar*.
- bet** *f.* Segona lletra dels alfabetos hebreu i arameu.
- betza** *f. POP.* Panxa voluminosa. Té una bona betza, aquest.
- bevedor**¹ *m.* Abeurador¹.
- bi** Forma sufixada del mot gr. *bíos*, 'vida'. Ex.: *limnobi*.
- biamperometria** *f.* Biamperimetria.
- biblio-**² Prefixoide del mot *biblioteca*. Ex.: *bibliobús*.
- bibliotècnic** *f.* Conjunt de tècniques de producció de llibres i de les arts gràfiques.
- bicrucífer** *m.* Conjunt que resulta d'una creu ressaltant sobre un sautor o un flanquís.
- bífidus** *m.* Bacteri anaerobi present a la flora intestinal, utilitzat com a ferment làctic en la indústria alimentària.
- bili-** Forma prefixada del mot *bilis*. Ex.: *biliproteid*.
- bilinealitat** *f.* Regla de filiació bilineal.
- billeta** *f.* Desbast que s'obté del laminatge de l'acer, de secció recta, quadrada, els costats del qual són iguals o lleugerament inferiors a 120 mil·límetres.
- bimba** *f. POP.* Pilota, especialment de futbol.
- bimbatxe** *m. i f.* 1 Individu d'un poble prehistòric de l'illa de Hierro. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent als bimbatxes.
- bingo** *m.* 1 Plena². 2 Local on es juga al bingo. 3 *interj.* Crit amb què s'anuncia el guanyador del joc del bingo.
- biodesfibrillació** *f.* Tractament enzimàtic dels teixits de fibres cel·lulòsiques per a eliminar-ne les fibrilles superficials i la formació d'aborrallonament.
- biodiversitat** *f.* Diversitat biològica en totes les seves formes, nivells i combinacions.
- biofísic -a** *adj.* 1 Relatiu o pertanyent a la biofísica. 2 *f.* Aplicació de les diverses branques de la física a l'estudi dels sistemes biològics. 3 *m. i f.* Persona versada en biofísica.
- bioindicador** *m.* Organisme, o comunitat d'organismes, la presència, absència o vitalitat dels quals en un indret determinat permet deduir les condicions ambientals que afecten el lloc.
- biologisme** *m.* Tendència a interpretar la realitat natural o cultural a partir de models biològics.
- biostàsia** *f.* Fase d'equilibri del medi natural caracteritzada per la presència d'una massa forestal que protegeix els sòls de l'erosió i pel bon funcionament dels aqüífers.
- bipiràmide** *f.* Poliedre format per dues piràmides unides per llurs bases o que presenta dues piràmides situades en les extremitats d'un prisma.
- biplanari -ària** *adj.* Situat en dos plans, per on passen dos plans.
- biret** *m.* Viret.
- bitllar**² *v. tr.* **bitllar-la** Abillar-la (⇒).
- bitol** *m.* Bitó¹.
- bixa**² *f.* Serpent representada amb el cos enroscat formant nusos.
- bizantinista** *m. i f.* Persona versada en bizantinística.
- blan -a** *adj.* Bla.

- blanenc**¹ *-a adj.* i *m.* i *f.* 1 Natural de Blanes. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Blanes o als seus habitants.
- blasonista** *m.* i *f.* Persona versada en el blasó.
- blastoïdeus** *m. pl.* 1 Classe extingida d'equinoderms, amb òrgans respiratoris interns complexos i esquelet format per un peduncle, un calze amb divuit plaques i dues fileres de pínules, que visqueren al silurià i al permia. 2 *m.* Individu d'aquesta classe.
- blauverda** *adj.* *alga blauverda* *V. alga.*
- bocassí -ina** *adj.* i *m.* i *f.* 1 Natural d'Albocàsser. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Albocàsser o als seus habitants.
- bocat -ada** *adj.* Que té el morro de color diferent de la resta del cap i del cos, s'aplica a un equí.
- bodi** *m.* 1 Peça de roba cenyida, generalment interior, que cobreix el tronc fins a l'engonal, amb mànigues o sense, i que es corda per sota. 2 Peça anàloga per a bebès.
- böhmita** *f.* Boehmita.
- bohri** *m.* Element químic artificial, transfèrmic (símbol, Bh; nombre atòmic, 107; pes atòmic de l'isòtop més estable, 262).
- boiximà boiximana** *m.* i *f.* 1 Individu d'un poble de l'Àfrica sud-occidental, originari del desert de Kalahari. 1 2 *adj.* Relatiu o pertanyent als boiximans. *m.* 2 1 Grup de llengües parlades a l'Àfrica sud-occidental. 2 2 *adj.* Relatiu o pertanyent al boiximà.
- bojac** *m.* Boixac.
- boletals** *f. pl.* 1 Ordre de fongs basidiomicets, de carn homogènia, amb els porus fàcilment separables, gairebé sempre micorizògens, al qual pertanyen els surenys, els mollerics, els mataparents i les cames de perdiu. 2 *f.* Individu d'aquest ordre.
- bolondo** *m.* Tali.
- bombí** *m.* Barret de copa dura, rodona i baixa.
- boneter**¹ *m.* 1 Arbust o arbret del gènere *Evonymus*, de la família de les celastràcies, de fulles oposades i fruit en càpsula dehiscent per quatre o cinc valves i granes amb una coberta carnosa de color carabassa o vermellós. 2 Boneter caducifoli de branques verdes, fulles amplament lanceolades i dentades, flors d'un blanc verdós, càpsules rosades amb els lòbuls crenats i granes de color de carabassa, que es fa sobretot a les bardisses i als boscos caducifolis d'Europa i de l'Àsia occidental (*Evonymus europaeus*).
- bonets** *m. pl.* Boneter¹.
- bonitolera** *f.* Xarxa per a pescar bonítols.
- bonyarrut -uda** *adj.* Bonyegut. *Una soca bonyarruda.*
- borar** *v. tr.* Foradar (una cosa) obrint-hi conductes interiors. *Borar pomes per fer-les al forn.*
- boreoalpí -ina** *adj.* Relatiu o pertanyent a les terres septentrionals d'Euràsia i l'alta muntanya alpina. *Regió boreoalpina.*
- borrombí** *m.* Borromba petita.
- botifarrada** *f.* Menjada de botifarres.
- botrioide** *m.* Agregat cristal·lí compost de cristalls aciculars disposats radialment, d'aspecte semblant a un brot de raïm.
- boulangerita** *f.* Mineral, sulfosal amb antimoni i plom, de fórmula $Pb_5Sb_4S_{11}$, que cristal·litza en el sistema monoclínic i forma agregats fibrosos.
- bournonita** *f.* Mineral, sulfosal amb antimoni, coure i plom, de fórmula $PbCuSbS_3$, que cristal·litza en el sistema ròmbic i pot formar macles cícliques molt característiques.

boutique [fr.] *f.* Botiga especialitzada en la venda d'articles de moda, especialment de roba de qualitat.

bovalar *m.* Tros de terra tancat on pasturen els bous.

bovicultura *f.* Crià i explotació de bovins amb finalitats comercials.

box [pl. *boxes*] *m.* Lloc destinat a l'assistència tècnica i als serveis auxiliars dels automòbils o motocicletes que participen en una cursa.

brandi *m.* Aiguardent de vi blanc que adquireix la flaire i el color envellint-lo llarg temps en bótes.

-branqui -brànquia Forma sufixada del mot gr. *brághkion*, 'brànquia'. Ex.: *tetrabranqui, gimnobraànquia*.

braquígraf braquígrafa *m. i f.* Persona versada en braquigrafia.

braquigrafia *f.* Branca de la paleografia dedicada a l'estudi i la interpretació de les abreviatures.

braquigràfic -a *adj.* Relatiu o pertanyent a la braquigrafia.

braquiosaure *m.* Gènere de dinosaures saurisquis d'uns 13 metres d'alçada, potes anteriors més llargues que les posteriors, cua curta i coll llarg, quadrúpedes i herbívors, que visqueren del juràssic superior al cretaci inferior.

braseria *f.* Restaurant especialitzat en menjars cuits a la brasa.

brauella *f.* Vaca jove i no domada.

bric *m.* Envàs de cartó impermeabilitzat, generalment de forma paralelepípedica, per a productes alimentaris líquids.

brie [fr.] *m.* Formatge elaborat amb llet de vaca, de crosta florida de color blanc i pasta tova i cremosa, originari de Brie.

brigadista *m. i f.* Membre d'una brigada.

bríós -osa *adj.* Que fa les coses amb animació, amb energia.

brochantita *f.* Mineral, sulfat bàsic de coure, de fórmula $\text{Cu}_4^{2+}(\text{SO}_4)(\text{OH})_6$, que cristallitza en el sistema monoclínic, és de color verd maragda i es forma a les zones d'oxidació de dipòsits de sulfurs de coure.

bromato- Forma prefixada del mot gr. *broma brómatos*, 'aliment'. Ex.: *bromatologia*.

bronqui- V. *bronco-*.

brontoteris *m. pl.* 1 Família extingida de mamífers perissodàctils, corpulents, de fins a 2,5 metres d'alçada, potes curtes, alguns amb banyes, que visqueren de l'eocè a l'oligocè. 2 *m.* Individu d'aquesta família.

bruselhès -esa *adj. i m. i f.* 1 Natural de Brusselles. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Brusselles o als seus habitants.

brutesc -a *adj.* 1 Propi de bruts. 2 **a la brutesc** *loc. adv.* Sense gaires refinaments o miraments. *Menjar a la brutesc. Favas, caragols, a la brutesc.*

bubi *m. i f.* 1 Individu d'un poble que habita a l'illa de Bioko. 1 2 *adj.* Relatiu o pertanyent als bubis. *m.* 2 1 Llengua bantu parlada a l'illa de Bioko. 2 2 *adj.* Relatiu o pertanyent al bubi.

bullici *m.* Bullícia.

burca *m.* Vestit amb què algunes dones de certs països de tradició islàmica es cobreixen completament el cap i el cos i que disposa d'una reixeta o d'una obertura a l'altura dels ulls per a veure-hi.

burela *f.* En heràld., faixa disminuïda que equival, en amplària, a la meitat de la faixa ordinària.

burjassoter -a *adj.* i *m.* i *f.* **1** Natural de Burjassot. **2** *adj.* Relatiu o pertanyent a Burjassot o als seus habitants.

burocratisme *m.* Desenvolupament excessiu de la burocràcia.

burrall *adj.* **card burral** V. *card*.

bútxara *m.* Home egoista, poc formal, que va a la seva sense contemplacions, despòticament.

buxbaumials *f. pl.* **1** Ordre de molses de la subclasse de les bríides, amb fillidis molt reduïts i càpsules grosses. **2** *f.* Individu d'aquest ordre.

bypass [angl.] [inv.] *m.* **1** Anastomosi vascular quirúrgica en què un empelt de vas sanguini o un tub de material plàstic fa de pont entre l'aorta i l'artèria coronària tot eludint el segment vascular obstruït o amb estenosi. **2** Derivació **2 1**.

bytownita *f.* Mineral, tectosilicat de sodi i calci que presenta un component molecular d'anortita d'entre un 70 i un 90 %, pertany a la sèrie de les plagiòclasis i cristallitza en el sistema triclínic.

cabal² *adj.* Perfecte.

cabreta [usat generalment en pl.] *f.* **1** Petita onada blanca d'escuma. **2** Núvol petit que fa estol. *Quan al cel hi ha cabretes a la terra hi ha pastetes.*

caçapapallones *m.* Estri que consisteix en una bossa de xarxa molt fina cosida a un cercol o a un marc metàl·lic o de fusta, proveït de mànec, que serveix per a atrapar papallones o altres insectes sense malmetre'ls.

cadiral² *m.* Cadira de braços (⇒).

cadmiar *v. tr.* Cobrir (una peça metàl·lica) amb una capa de cadmi.

caf *f.* Onzena lletra dels alfabetes hebreu i arameu.

cagarrines *f. pl.* Cagarines.

cai *m.* Formació insular típica de la regió intertropical atlàntica d'Amèrica.

caïnita² *adj.* **1** Relatiu o pertanyent a Caïn. *adj.* **2** Que es deixa portar per l'odi contra parents pròxims.

caixer² [inv.] *adj.* Preparat ritualment i autoritzat per la llei hebraica. *Vi caixer. Carn caixer.*

caixeta *f.* Conjunt de cordons trenats que formen una mena de corda de secció rectangular, emprada en la confecció de botafions, estrops per als remes, etc.

calamida *f.* Magnetita.

calatge *m.* Serratge entre dues peces calades.

calc⁻¹ V. *calci*-.

calc⁻² V. *calco*-.

calcantita *f.* Mineral, sulfat de coure hidratat, de fórmula $\text{Cu}^{2+}\text{SO}_4 \cdot 5\text{H}_2\text{O}$, que cristallitza en el sistema triclínic, és de color blau cel fosc i es forma com a producte d'evaporació d'aigües de mina saturades de coure.

calcario- V. *calcareo*-.

calcosilicat *m.* Silicat càlcic.

calici- Forma prefixada del mot ll. *calix calicis*, 'calze'. Ex.: *caliciforme*.

calitx² *m.* Cervell de gat (⇒).

callerès -esa *adj.* i *m.* i *f.* **1 1** Natural de Càller. **1 2** *adj.* Relatiu o pertanyent a Càller o als seus habitants. *m.* **2** Diner batut a Càller.

callosí -ina *adj.* i *m.* i *f.* **1** Natural de Callosa de Segura. **2** *adj.* Relatiu o pertanyent a Callosa de Segura o als seus habitants.

calobrials *f. pl.* **1** Ordre d'hepàtiques primitives. **2** *f.* Individu d'aquest ordre.

calori- Forma prefixada del mot *calor*. Ex.: *calorigen*.

calotípia *f.* Talbotípia.

calpionèl·la *f.* Gènere de calpionèl·lids caracteritzats per una closca tubular i coll estret, molt freqüents en els sediments marins dipositats en el límit entre el juràssic i el cretaci.

calpionèl·lids *m. pl.* 1 Grup extingit de protozous pelàgics, amb closca calcària i forma tubular, que visqueren del juràssic al cretaci inferior, freqüents en sediments d'aigües profundes. 2 *m.* Individu d'aquest grup.

camacita *f.* Aliatge de ferro i níquel que conté menys d'un 7,5 % en pes de níquel i es troba freqüentment en els meteorits.

camalets *m. pl.* Saragüells.

cambrot *m.* Cabina 1.

camita *m. i f.* 1 Individu pertanyent a alguna de les ètnies nord-africanes no semites. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent als camites.

campaner¹ *-a adj. i m. i f.* 1 Natural de Campos. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Campos o als seus habitants.

campani- *V. campano-*.

campano- [o **campani-**] Forma prefixada del mot *campana*. Ex.: *campanòleg, campaniforme*.

campisme *m.* Càmping 1.

canac canaca *m. i f.* 1 Individu d'un poble melanesi que habita a Nova Caledònia. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent als canacs.

canareu *-a adj. i m. i f.* 1 Natural d'Alcanar. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Alcanar o als seus habitants.

canellera *f.* Peça de roba, de pell o d'altres materials que serveix per a subjectar i protegir el canell.

cangrí *f. POP.* Presó 2 1.

canicultura *f.* Criar i explotació de gossos.

cànnabis *m.* Marihuana.

cantarel·lals *f. pl.* 1 Ordre de fongs basidiomicets afil·loforats, de consistència carnosa, amb superfície esporífera situada sobre plecs, com les trompetes, làmines bifurcades, com el rossinyol, o agulletes, com el bolet de bou. 2 *f.* Individu d'aquest ordre.

canut¹ *m.* Canó 2 10.

canyó² *m.* 1 Pas estret o gorja profunda excavada per un riu, que es troba especialment en paisatges calcaris. 2 **canyó submarí** Vall submarina estreta i de secció en forma de V excavada al talús continental.

capalçada *f.* Peralt 2.

caparidàcies *f. pl.* Caparàcies.

capat *-ada adj.* En heràld., que presenta dues diagonals que surten del mig de la vora superior de l'escut i acaben als angles de la punta.

capcot *-a adj.* Capbaix. *Caminava amb les mans a l'esquena, sempre trist i capcot.*

capçuda *adj. aranya capçuda* *V. aranya.*

capense *adj.* Relatiu o pertanyent a les terres australs càlides i temperades de l'Àfrica. *Regne capense.*

capialçat *m.* Part superior a l'interior d'una obertura que fa capialt.

capitolí *-ina adj.* Relatiu o pertanyent al capitolí. *La tríada capitolina.*

capjup *-a adj.* Capbaix.

- capricultura** *f.* Crià i explotació de cabres.
- caproids** *m. pl.* 1 Família de peixos osteictis, de cos alt i comprimit, boca protràctil, aletes dorsal i anal amb espines robustes, que inclou el gallet. 2 *m.* Individu d'aquesta família.
- captard** *m.* Capvespre.
- capvespral** *adj.* Del capvespre.
- carabina** *f.* Carrabina.
- carabiner carabinera** *m. i f.* Carrabiner.
- caracter-** Forma prefixada del mot *caràcter*. Ex.: *caracterografia*.
- caragolina** *f.* Caragolí 1.
- caraisme** *m.* Sistema doctrinal dels caraïtes.
- caraiïta** *m. i f.* 1 Membre d'una secta jueva que refusa les tradicions orals rabíniques recollides en el Talmud i només admet com autoritzada la Sagrada Escripura. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent als caraïtes.
- caramel·losa** *f.* 1 Llenega rosàcia (⇒). 2 **caramel·losa blanca** Llenega blanca (⇒).
- caravàning** *m.* 1 Forma de turisme consistent a viatjar i allotjar-se en una caravana. 2 Terreny destinat a les caravanes.
- caravanista** *m. i f.* Persona que practica el caravàning.
- carbo-** *V. carboni-*.
- carbon-** *V. carboni-*.
- carbonat²-ada** *adj.* Que té taques fosques, s'aplica a un animal.
- carbonatita** *f.* Roca ígnia que conté més d'un 50 % de carbonat d'origen magmàtic.
- carbonatofluorapatita** *f.* Mineral del grup de les apatites, fluorofosfatocarbonat de calci, de fórmula $\text{Ca}_5(\text{PO}_4\text{CO}_3)_3\text{F}$, que cristallitza en el sistema hexagonal i es presenta generalment en les fosforites en forma de masses criptocristal·lines.
- carbonatohidroxilapatita** *f.* Mineral del grup de les apatites, fosfatocarbonat de calci, de fórmula $\text{Ca}_5(\text{PO}_4\text{CO}_3)_3\text{OH}$, que cristallitza en el sistema hexagonal i es presenta generalment en les fosforites en forma de masses criptocristal·lines.
- carboni-** [o **carbon-**, o **carbo-**] Forma prefixada dels mots *carbó* i *carboni*. Ex.: *carbonífer*, *carbonúria*, *carbometilè*.
- carcaixentí -ina** *adj. i m. i f.* 1 Natural de Carcaixent. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Carcaixent o als seus habitants.
- cardi** Forma sufixada del mot gr. *kardía*, 'cor'. Ex.: *mesocardi*.
- càrdia** Forma sufixada del mot gr. *kardía*, 'cor', que indica una anomalia del cor. Ex.: *dextrocàrdia*.
- càrdigan** *m.* Jaqueta de punt.
- carenat²-ada** *adj.* 1 Que té forma de quilla. *Estèrnum carenat*. *Escates carenades*. *Fulles carenades*. 2 En bot., proveït de carena. *Corol·la carenada*.
- caribeny -a** *adj.* Relatiu o pertanyent a la mar Carib o als territoris que l'envolten.
- carlania** *f.* Castellania 1.
- carnavalada** *f.* 1 Carnestoltada. 2 Pallassada.
- carni-** Forma prefixada del mot *carn*. Ex.: *carnívor*.
- carp² -carpa** Forma sufixada del mot gr. *karpós*, 'fruit', que indica que una planta té tal nombre o tal mena de carpels o de fruits. Ex.: *acrocarp*, *pleurocarpa*.
- carpaccio** [it.] *m.* Plat fred preparat amb filets de carn o de peix tallats molt fins, crus, amanits amb oli d'oliva, suc de llimona i altres ingredients.

- carpi** Forma sufixada del mot gr. *karpós*, 'fruit', que indica una part del fruit. Ex.: *meso-carpi*.
- carpologia** *f.* Branca de la botànica que estudia els fruits.
- carrota** *f.* Pastanaga 1.
- carstificar** *v. tr.* Convertir en carst.
- cartel** *m.* Agrupació d'empreses d'un mateix sector, independents entre si, amb la finalitat de dominar i repartir-se el mercat.
- cartisme** *m.* Moviment reformista promogut per associacions obreres angleses durant la primera meitat del segle XIX amb l'objectiu d'obtenir el dret a vot i a la representació política.
- carto-** Forma prefixada del mot *carta*. Ex.: *cartografia*, *cartomància*.
- cartomàntic -a** *adj.* 1 Relatiu o pertanyent a la cartomància. 2 *m.* i *f.* Persona versada en la cartomància.
- cartonatge** *m.* Manufactura del cartó.
- casba** *f.* Barri antic de les poblacions del nord d'Àfrica.
- cascavellíc** *m.* Pruna petita i rodona de color purpuri.
- cascavelliquer** *m.* Prunera d'una varietat que produeix els cascavellics.
- casmo-** Forma prefixada del mot gr. *khásma*, 'obertura'. Ex.: *casmogàmia*.
- castellogia** *f.* Estudi dels castells i de les fortificacions.
- castelloní -ina** *adj.* i *m.* i *f.* 1 Natural de Castelló d'Empúries. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Castelló d'Empúries o als seus habitants.
- caàting** *m.* Selecció dels actors, dels figurants, etc., per a un espectacle, un film, una emissió de ràdio o de televisió.
- casuariformes** *m. pl.* 1 Ordre d'ocells no voladors, de grans dimensions, amb el cap i el coll carunculats i de colors vius, proveïts d'un casquet corni, que comprèn els casuaris, propis de les selves de Nova Guinea, nord d'Àustràlia i Nova Bretanya, actualment limitats a tres espècies incloses en una família. 2 *m.* Individu d'aquest ordre.
- casuarinàcies** *f. pl.* 1 Família de plantes dicotiledònies, que inclou arbres i arbustos de fulles molt reduïdes, flors unisexuals molt simples i infructescències semblants a petites pinyes, pròpies de les regions seques del nord d'Àustràlia i àrees properes, a la qual pertanyen les casuarines. 2 *f.* Individu d'aquesta família.
- catàfora** *f.* 1 Anticipació de què és objecte un element lingüístic dins la mateixa oració o dins el discurs. 2 Element lingüístic que s'interpreta segons un element que apareix posteriorment.
- catalano-** Forma prefixada del mot *català*. Ex.: *catalanoaragonès*.
- catalanòfon -a** *adj.* i *m.* i *f.* Catalanoparlant.
- catarrogi -ina** *adj.* i *m.* i *f.* 1 Natural de Catarroja. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Catarroja o als seus habitants.
- catecumenat** *m.* Període de preparació dels catecúmens.
- caua** *f.* Gerla.
- caule** Forma sufixada del mot ll. *caulis*, 'tija'. Ex.: *acuticaule*, *brevicaule*.
- caulo-** [o *cauli-*] Forma prefixada del mot ll. *caulis*, 'tija'. Ex.: *caulogènesi*, *cauliflòria*, *caulícola*.
- caulogènic -a** *adj.* Format sobre la tija.
- cavista** *m.* i *f.* Persona que elabora el cava.
- cè -cena** Forma sufixada del mot gr. *kainós*, 'recent'. Ex.: *neocè*, *oligocena*.

- cèbids** *m. pl.* 1 Família de primats platirins arborícoles que es desplacen àgilment amb els braços i viuen a les selves americanes, des de Mèxic fins a l'Argentina. 2 *m.* Individu d'aquesta família.
- cebuà -ana** *adj.* 1 Relatiu o pertanyent al cebuà. 2 *m.* Llengua austronèsica parlada a les Filipines.
- cèfal -cèfala** Forma sufixada del mot gr. *kephalé*, 'cap', 'testa'. Ex.: *acrocèfal*, *leptocèfala*.
- cefàlia** Forma sufixada derivada de *-cèfal*, derivat del mot gr. *kephalé*, 'cap', 'testa'. Ex.: *es-tenocefàlia*.
- cegar** *v. tr.* 1 Fer tornar cec. 1 2 Llevar o fer minvar l'enteniment (d'algú) a causa d'un afecte o passió. *La cegava l'amor per aquell home.* *tr.* 2 Obstruir, tapar o tancar (una obertura) amb terra, pedres, etc. *Van cegar la porta del darrere.* *Cegar un pou.*
- celacàntids** *m. pl.* 1 Família de peixos sarcopterigis, fòssils, amb un sol representant actual, el celacant. 2 *m.* Individu d'aquesta família.
- cellablanc -a** *adj.* Que té les celles blanques.
- celomicets** *m. pl.* 1 Grup de fongs anamòrfics o deuteromicets, que formen els conidis en picnidis o acèrvuls i sovint són paràsits. 2 *m.* Individu d'aquest grup.
- celsiana** *f.* Mineral, feldspat de bari, de fórmula $BaAl_2Si_2O_8$, que cristal·litza en el sistema monoclínic i es troba en dipòsits hidrotermals.
- celt-** *V. celto-*.
- cembra** *adj.* **pi cembra** *V. pi¹.*
- cen-** *V. ceno-*.
- ceno-** [o **cen-**] 1 Forma prefixada del mot gr. *koinós*, 'comú'. Ex.: *cenobi*, *cenestèsia*. 2 Forma prefixada del mot gr. *kainós*, 'recent'. Ex.: *cenozoic*.
- cenobial** *adj.* Relatiu o pertanyent als cenobis.
- cenocàrpic -a** *adj.* Sincàrpic.
- cent¹** *m.* Cèntim d'euro.
- centellat -ada** *adj.* En heràld., que presenta dents d'angles obtusos, s'aplica a una línia de partició o a una peça. *Una faixa centellada.*
- centralitat** *f.* Qualitat de central.
- centrals** *f. pl.* 1 Ordre de diatomees, predominantment marines i de valves discoïdals, oblongues o triangulars. 2 *f.* Individu d'aquest ordre.
- centreafricà -ana** *adj.* Relatiu o pertanyent a l'Àfrica central.
- centresiàtic -a** *adj.* Relatiu o pertanyent a l'Àsia central.
- centrografia** *f.* Estudi estadístic que mesura la tendència central i la dispersió de punts a l'espai.
- ceratit** *m.* Gènere de cefalòpodes ammonoïdeus fòssils, de conquilla discoïdal, característic del triàsic.
- ceratosaures** *m. pl.* 1 Família de dinosaures saurisquis carnívors, caracteritzats per una banya sobre el musell, mandíbules robustes, braços curts, urpes als dits, potes llargues i una cresta dorsal formada per plaques òssies, que visqueren a finals del juràssic. 2 *m.* Individu d'aquesta família.
- cerber** *m.* En heràld., representació d'un animal fabulós en forma de gos de tres caps amb cua de drac i serps entortolligades al voltant del cos.
- cercatalents** *m. i f.* Persona que, per encàrrec d'una empresa, s'ocupa d'identificar i seleccionar professionals altament qualificats per a exercir funcions directives i executives, i de persuadir-los perquè s'hi incorporin.

cercopitècids *m. pl.* 1 Família de primats del grup dels catarins, gregaris, de règim omnívor i generalment arborícoles, que viuen a l'Àfrica i a l'Àsia. 2 *m.* Individu d'aquesta família.

cereali- Forma prefixada del mot *cereal*. Ex.: *cerealícola*.

cerebri- V. *cerebro-*.

cerrioides *adj.* **roure cerrioides** V. *roure*.

cervellet *m.* Cerebel.

cetorínids *m. pl.* 1 Família de peixos condrictis molt grossos, de cos fusiforme, fenedures branquials amplíssimes i aleta caudal semilunar, de vida pelàgica, que s'alimenten de plàncton, l'únic representant de la qual és el pelegrí. 2 *m.* Individu d'aquesta família.

cetrària *f.* Lliquen del gènere *Cetraria* i gèneres afins de l'ordre de les lecanorals, de tallus laciniat i amb apotecis marginals, freqüent a les muntanyes, com el líquen d'Islàndia.

chamosita *f.* Mineral del grup de les clorites, de fórmula $(\text{Fe}^{2+}, \text{Mg}, \text{Fe}^{3+})_5\text{Al}(\text{Si}_3\text{Al})\text{O}_{10}(\text{OH})_8$, ric en ferro i de colors verdosos.

chardonnay [fr.] *m.* 1 Cep d'una varietat originària de la Borgonya que dona un raïm blanc aromàtic de grans petits. 2 Raïm de cep chardonnay. 3 Vi elaborat amb raïm chardonnay.

cianoprocarïotes *m. pl.* 1 Divisió de procarïotes que agrupa les cianofícies. 2 *m.* Individu d'aquesta divisió.

ciberespai *m.* Espai virtual en què els internautes interaccionen mitjançant una xarxa telemàtica.

ciclamor *m.* Orla rodona, present en alguns escuts heràldics.

ciclantàcies *f. pl.* 1 Família de plantes monocotiledònies, acaules o enfiladisses, de fulles semblants a les de les palmeres, flors molt reduïdes reunides en espàdixs axil·lars voltats de bràctees i fruits carnosos, pròpies de l'Amèrica tropical i les Antilles, entre les quals hi ha la palmera de Panamà. 2 *f.* Individu d'aquesta família.

cicle² *m.* Vehicle de dues rodes o més que és accionat exclusivament per l'esforç muscular de qui l'ocupa, especialment mitjançant pedals i manetes.

ciclo-² Prefixoide del mot *ciclisme*. Ex.: *ciclocròs*, *ciclomotor*.

-cida Forma sufixada del ll. *-cida*, derivat del mot *caedere*, 'occur'. Ex.: *amebicida*, *genocida*.

-cidi Forma sufixada del ll. *-cidium*, derivat del mot *caedere*, 'occur'. Ex.: *homicidi*.

cientista *adj.* 1 Relatiu o pertanyent al cientisme. 2 *adj.* i *m.* i *f.* Partidari del cientisme.

cigonyal *m.* En una màquina alternativa, arbre de transmissió amb cigonyes.

cínara *adj.* **carlina cínara** V. *carlina*.

-cinesi Forma sufixada del mot gr. *kínesis*, 'moviment'. Ex.: *halocinesi*.

cinomoriàcies *f. pl.* 1 Família de plantes dicotiledònies paràsites, de tija en gran part subterrània, fulles esquamoses i inflorescència claviforme, esteses des del Mediterrani a les zones estèpiques de l'Àsia central, entre les quals hi ha la magraneta de corb. 2 *f.* Individu d'aquesta família.

circularitat *f.* Qualitat d'un raonament, d'una definició, circular.

cirrostrat *m.* Cirrostratus.

cistidiat -ada *adj.* Proveït de cistidis.

cistoïdeus *m. pl.* 1 Classe extingida d'equinoderms, amb esquelet format per una teca entre esfèrica i sacular i una tija curta o absent, caracteritzats pels porus de les plaques teicals, que visqueren durant el paleozoic. 2 *m.* Individu d'aquesta classe.

cistoscòpia *f.* Examen de la bufeta urinària mitjançant un cistoscopi.

- cistozigot** *m.* Zigot encistat que actua com a cèl·lula de repòs.
- citàrids** *m. pl.* 1 Família de peixos, amb els ulls sobre el costat esquerre i el marge preopercular lliure, que inclou la palaia. 2 *m.* Individu d'aquesta família.
- citosquelet** *m.* Xarxa de microtúbuls, microfilaments i filaments intermedis que s'estén pel citoplasma de les cèl·lules eucariotes i que realitza diferents funcions, principalment la de comunicar les diverses parts de la cèl·lula.
- ciudadellenc -a** *adj. i m. i f.* 1 Natural de Ciutadella. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Ciutadella o als seus habitants.
- clado-** Forma prefixada del mot gr. *kládos*, 'branca'. Ex.: *cladograma*.
- cladogènesi** *f.* Fase d'evolució progressiva d'un llinatge biològic en la qual s'intensifica la formació de branques genètiques.
- clari-** Forma prefixada del mot *clar*. Ex.: *clarivident*.
- clasi** Forma sufixada del mot gr. *klásis*, 'acció de trencar'. Ex.: *cranioclassi*, *litòclasi*.
- classificatori -òria** *adj.* Que serveix per a classificar.
- clasta** Forma sufixada del mot gr. *klastós*, 'trencat'. Ex.: *biblioclasta*, *iconoclasta*.
- clauastro-** Forma prefixada del mot *clauastre*. Ex.: *clauastrofòbia*.
- clauastrofòbic -a** *adj.* Que provoca clauastrofòbia, s'aplica a un lloc, local o estança.
- clavària** *f.* Bolet dels gèneres *Clavaria*, *Clavariadelphus*, *Clavulina*, *Clavulinopsis* o afins, del grup dels afilhoforats, de cos fructífer claviforme o molt estirat, simple o més o menys ramificat.
- clavi-** 1 Forma prefixada del mot ll. *clavus*, 'clau'. Ex.: *claviforme*. 2 Forma prefixada del mot *clava*. Ex.: *clavíger*.
- clavicipitals** *f. pl.* 1 Ordre de fongs ascomicets, formadors d'estromes amb peritecis, al qual pertany la banya de sègol. 2 *f.* Individu d'aquest ordre.
- clec** *m.* 1 Soroll sec. *m.* 2 Tancador de pressió. *Una màniga cordada amb dos clocs.*
- clepto-** Forma prefixada del mot gr. *kléptein*, 'robar'. Ex.: *cleptofòbia*.
- clicar** *v. intr.* Pitjar un botó del ratolí d'un ordinador per tal de validar una ordre.
- clientelisme** *m.* Relació entre polítics i ciutadans en què s'intercanvia protecció econòmica i social com a compensació de suport polític o electoral.
- climato-** Forma prefixada del mot ll. *clima climatis*, 'clima'. Ex.: *climatopatologia*.
- climatòleg climatòloga** *m. i f.* Persona versada en climatologia.
- clina**¹ *f.* Canvi gradual en els caràcters fenotípics dels individus pertanyents a un mateix tàxon en l'àrea de distribució que ocupen, que és el reflex de variacions de factors ecològics.
- clina**² *f.* Crina.
- clini-** V. *clino-*.
- clínids** *m. pl.* 1 Família de peixos osteïctis, molt afins als blènnids, amb escates i amb molt pocs radis segmentats a l'aleta dorsal, com la bavosa d'alga. 2 *m.* Individu d'aquesta família.
- clinoclor** *m.* Mineral del grup de les clorites, de fórmula $Mg_5Al(Si_3Al)O_{10}(OH)_8$, ric en magnesi, incolor i format per alteració de roques magnesianes.
- clinoptilolita** *f.* Mineral del grup de les zeolites, amb calci, sodi i potassi, de fórmula $(Na,K,Ca)_{2-3}Al_3(Al,Si)_2Si_{13}O_{36} \cdot 12H_2O$, que cristallitza en el sistema monoclínic i té importants aplicacions industrials.
- clinozoisita** *f.* Mineral del grup de l'epidota, de fórmula $Ca_2Al(Al_2O)(Si_2O_7)(SiO_4)(OH)$, ric en calci i alumini, que cristallitza en el sistema monoclínic i és incolor.

- clipeasteroides** *m. pl.* 1 Ordre d'equinoïdeus irregulars, amb teca discoïdal o acampanada, de contorn pentagonal o arrodonit, àrees ambulacrals petaloïdes, propis de mars càlids, que aparegueren al paleogen i tenen un important registre fòssil del neogen. 2 *m.* Individu d'aquest ordre.
- clorapatita** *f.* Mineral del grup de les apatites, clorofosfat de calci, de fórmula $\text{Ca}_5(\text{PO}_4)_3\text{Cl}$, que cristallitza en el sistema hexagonal.
- clorofluorocarboni** *m.* Clorofluorocarboni.
- clorofluorocarbonur** *m.* Carbonur de clor i fluor emprat en circuits de refrigeració, en la fabricació d'escumes polimèriques i com a gas propulsor d'esprais que té una acció catalítica sobre la destrucció de l'ozó de l'estratosfera.
- cloromonadals** *f. pl.* Rafidòfits.
- clotoide** *f.* Corba d'acord horitzontal en què el radi de curvatura varia d'una manera inversament proporcional a la distància recorreguda, amb la qual cosa es facilita el canvi de direcció als vehicles que circulen per una carretera.
- clusiàcies** *f. pl.* Gutíferes.
- cob** *m.* Mamífer artiodàctil del gènere *Kobus*, de la família dels bòvids, amb banyes, exclusives dels mascles, anellades, sigmoïdes i amb les puntes dirigides endavant, propi de l'Àfrica subsahariana.
- cocleariforme** *adj.* Que té forma de cullera.
- cocota** *f.* Cassola rodona o ovalada, de parets altes i amb dues anses, que disposa d'una tapadora generalment amb una obertura que permet la sortida del vapor.
- còcul** *m.* Arbre perennifoli de la família de les menispermàcies, de fulles oblongues o el·líptiques, lluent amb tres nervis ben marcats, flors unisexuals, petites i poc vistoses, disposades en raïm, i fruit en drupa d'un blau negrós, originari de l'Himàlaia i plantat als jardins (*Cocculus laurifolius*).
- codolí** *m.* Còdol molt petit.
- coesita** *f.* Mineral polimorf del grup de la sílice, de fórmula SiO_2 , que cristallitza en el sistema monoclínic i es forma en roques que han estat sotmeses a grans pressions i a temperatures molt elevades, com ara les eclogites o aquelles que han rebut l'impacte d'un gran meteorit.
- coesposa** *f.* Esposa en relació amb una altra esposa del mateix home.
- cof** *f.* Dinovena lletra dels alfabetos hebreu i arameu.
- cognaticí -ícia** *adj.* Relatiu o pertanyent al cognat o a la cognació.
- cogulló** *m.* Cim de forma cònica, aïllat o a l'interior d'una serra. *El cogulló de Sallent.*
- coi²** *interj.* Eufemisme per *cony*.
- colcada** *f.* Acció de colcar.
- coleòptil** *m.* Beina tancada, corresponent a la primera fulla de la plàntula, que enclou la plúmula de l'embrió de les gramínies i d'altres monocotiledònies.
- coliformes** *m. pl.* 1 Ordre d'ocells arborícoles de la mida d'un pardal, però amb la cua de doble llargària que la del cos, amb plomall i bec curt, que comprèn sis espècies confinades a l'Àfrica subsahariana. 2 *m.* Individu d'aquest ordre.
- colleccionable** *adj.* 1 Que pot ésser col·leccionat. 2 *m.* Obra que surt en fascicles i que, sovint, es reparteix amb un diari, una revista o una altra publicació periòdica.
- collíbia** *f.* 1 Bolet del gènere *Collybia*, de l'ordre de les tricolomatals, de peu tenaç. 2 **collíbia llefiscosa** Collíbia de barret brunenc, de tacte de mantega i de cama tova i dilatada a la base (*Collybia butyracea*).

- collut² -uda** *adj.* No castrat, s'aplica a un animal.
- colòb** *m.* Mamífer primat del gènere *Colobus*, de la família dels colòbids, de tronc esvelt, pelatge vistós i cua molt llarga, que viu als arbres i habita l'Àfrica tropical.
- colòbids** *m. pl.* 1 Família de mamífers de l'ordre dels primats, del grup dels catarins, que són arborícoles i vegetarians i habiten l'Àfrica i l'Àsia. 2 *m.* Individu d'aquesta família.
- colpat -ada** *adj.* Que presenta un colp o més, s'aplica a un gra de pol·len.
- columbi-** *V. columbo-*.
- columbicultura** *f.* Crià i explotació de coloms.
- columbites** *f. pl.* 1 Grup mineral d'òxids de niobi i ferro, amb quantitats variables de tàntal i de manganès, que formen part de la sèrie ferrocolumbita-manganocolumbita, cristallitzen en el sistema ròmbic en forma de cristalls tabulars negres no exfoliables i són mena de niobi i de tàntal. 2 *f.* Òxid del grup de les columbites.
- columbo-** [o **columbi-**] Forma prefixada del mot ll. *columbus*, 'colom'. Ex.: *columbòfil*, *columbicultura*.
- comanxe** *m. i f.* 1 Individu d'un poble indi d'Amèrica del Nord originari de la regió del riu Yellowstone. 1 2 *adj.* Relatiu o pertanyent als comanxes. *m.* 2 1 Llengua ameríndia parlada pels comanxes. 2 2 *adj.* Relatiu o pertanyent al comanxe.
- comble** *m.* Cap d'un escut heràldic reduït a la meitat de la seva alçada.
- compartible** *adj.* Compartidor¹.
- compartimentació** *f.* Acció de compartimentar; l'efecte.
- complit -ida** *adj.* Perfecte.
- compostatge** *m.* Procés de preparació de compost per a l'adobament de la terra.
- compostellà -ana** *adj. i m. i f.* 1 Natural de Santiago de Compostel·la. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Santiago de Compostel·la o als seus habitants.
- comptabilitzar** *v. tr.* Fer entrar (una partida, una quantitat) en un compte.
- comunicador comunicadora** *m. i f.* 1 Professional de la paraula en un mitjà de comunicació de massa. 2 Persona que transmet missatges amb capacitat d'influència i de convenció. *Aquest diputat és un bon comunicador.*
- concolor** *adj.* Del mateix color. *Pètals i sèpals concolors.*
- concurdal** *adj.* Relatiu o pertanyent al concurs de creditors.
- concurdal concursada** *m. i f.* Persona sotmesa a concurs de creditors.
- condicionant** *adj.* 1 Que condiciona. 2 *m.* Agent condicionant.
- conductòmetre** *m.* Conductímetre.
- conductometria** *f.* Conductimetria.
- conductomètric -a** *adj.* Conductimètric.
- confirmand confirmanda** *m. i f.* Persona que ha de rebre el sagrament de la confirmació.
- conflictologia** *f.* Estudi científic dels conflictes i llur resolució.
- confucia -ana** *adj.* Relatiu o pertanyent a Confuci.
- confucianista** *adj.* 1 Relatiu o pertanyent al confucianisme. 2 *adj. i m. i f.* Seguidor del confucianisme.
- congèlment** *m.* Comportament de les línies de camp magnètic en un plasma conductor de manera que aquestes es mouen amb el plasma.
- congoixa** *f.* Angoixa, opressió de l'esperit.
- conidio-** Forma prefixada del mot *conidi*. Ex.: *conidiocist*.
- conidioma** *m.* Cos fructífer dins del qual es produeixen conidis.
- connectivitat** *f.* Grau de connexió interna dels vèrtexs d'una xarxa territorial.

- conreadís -issa** *adj.* Que pot ésser conreat.
- constantinopolità -ana** *adj.* i *m.* i *f.* 1 Natural de Constantinoble. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Constantinoble o als seus habitants.
- constatable** *adj.* Que es pot constatar.
- constatatiu -iva** *adj.* Que proporciona informació factual i és susceptible d'ésser ver o fals.
- contaminador -a** *adj.* Contaminant 1.
- contínuum** *m.* Seguit d'elements homogenis. *Contínuum geogràfic d'un tret fonètic.*
- contrabandat -ada** *adj.* En heràld., que presenta contrabandes.
- contrabastiment** *m.* Segon bastiment que es col·loca en un bastiment fixat a la paret, per a posar-hi les vidrieres i les portes.
- contraexemple** *m.* Exemple que refuta una proposició o una teoria.
- contrafactual** *adj.* Que designa situacions irrealis. *Oracions condicionals contrafactuals.*
Predicat contrafactual.
- contrapicat** *adj.* **pla contrapicat** *V. pla*¹.
- contrapou** *m.* Pou dins d'una mina que comunica diferents nivells.
- conularids** *m. pl.* 1 Grup extingit d'escifozous d'afinitats incertes, amb esquelet quitinós, de forma piramidal i dimensions mesurades en centímetres, que visqueren del cambrià al triàsic. 2 *m.* Individu d'aquest grup.
- convalidació** *f.* Acció de convalidar; l'efecte.
- convilatà convilatana** *m.* i *f.* Persona que és de la mateixa vila que una altra.
- conxorxar-se** *v. intr. pron.* Fer conxorxa.
- copisteria** *f.* Establiment especialitzat en la realització de còpies d'escrits, d'imatges, etc., per procediments reprogràfics.
- coplanar** *adj.* Coplanari.
- cople** *m.* Pollancre.
- cor -cora** Forma sufixada del mot gr. *chorèin*, 'escampar'. Ex.: *antropocor*, *mirmecocora*.
- coralli-** Forma prefixada del mot *corall*. Ex.: *coralliforme*.
- cord-** *V. cordo-*.
- cordo-** [o **cord-**] Forma prefixada del mot *corda*, utilitzada també en medicina per a indicar connexió o relació amb les cordes vocals. Ex.: *cordòfon*; *cordotomia*, *cordectomia*.
- còria** Forma sufixada derivada de *-cor*, derivat del mot gr. *chorèin*, 'escampar'. Ex.: *mir-mecocòria*.
- corimbi-** Forma prefixada del mot *corimbe*. Ex.: *corimbiforme*.
- cornal** *m.* Cornaló.
- corneller** *m.* Sanguinyol.
- corolli-** Forma prefixada del mot *corol·la*. Ex.: *corolliforme*.
- corològic -a** *adj.* Relatiu o pertanyent a la corologia.
- cortic-** *V. cortico-*.
- corticat -ada** *adj.* Proveït de còrtex.
- cortici-** *V. cortico-*.
- corticícola** *adj.* Que viu sobre les escorces d'arbres i arbustos. *Líquens corticícoles.*
- cortico-** [o **cortici-**, o **cortic-**] Forma prefixada del mot ll. *cortex corticis*, 'escorça'. Ex.: *corticoprarenal*, *corticífer*, *corticectomia*.
- cortinarials** *f. pl.* 1 Ordre de fongs basidiomicets, amb làmines aviat tenyides de bru ferruginós, ocraci o negrós per la maduració de les espores, al qual pertanyen moltes espècies micorizògenes, com en els gèneres *Cortinarius* i *Hebeloma*, o saprotròfiques,

- com en els gèneres *Stropharia* i *Pholiota*, i poques espècies comestibles, entre les quals hi ha el pollancrò, el carlí i el cortinari gros. 2 f. Individu d'aquest ordre.
- corunyès -esa** *adj.* i *m.* i *f.* 1 Natural de la Catalunya. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a la Catalunya o als seus habitants.
- cos**² *m.* Forat d'una agulla a l'extrem oposat a la punta, per on passa el fil de cosir.
- cosificació** *f.* Acció de cosificar; l'efecte.
- cosificar** *v. tr.* Reificar.
- cosmetologia** *f.* Cosmètica.
- cosmovisió** *f.* Visió global del món i del lloc que hi ocupa l'ésser humà, que orienta la interpretació i la valoració de l'existència.
- cot**² *m.* Multa imposada per un consell andorrà per l'incompliment d'un deure.
- courar** *v. tr.* Cobrir d'una capa de coure.
- covariant** *adj.* Que presenta covariància.
- cràcia** Forma sufixada del gr. *-kratía*, derivat del mot *krátos*, 'força', 'poder'. Ex.: *gerontocràcia*.
- crancelí** *m.* Figura heràldica en forma de banda, generalment corbada amunt, que representa un segment d'una corona.
- cràsia** Forma sufixada del mot gr. *kràsis*, 'constitució', 'temperament'. Ex.: *idiosincràsia*.
- crassifoli -òlia** *adj.* De fulles gruixudes i carneses.
- crata** Forma sufixada del gr. *-kratés*, derivat del mot *krátos*, 'força', 'poder'. Ex.: *teòcrata*.
- crequier** *m.* Figura heràldica que representa una prunera o un cirerer bord amb les arrels i les branques en forma de canelobre de set braços.
- creueria** *f.* Sistema constructiu propi de l'art gòtic consistent a formar una volta a partir de la intersecció d'arcs en diagonal.
- crevillentí -ina** *adj.* i *m.* i *f.* 1 Natural de Crevillent. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Crevillent o als seus habitants.
- criminòleg criminòloga** *m.* i *f.* Persona versada en criminologia.
- criolita** *f.* Mineral, fluorur de fórmula Na_3AlF_6 , que cristallitza en el sistema monoclínic i s'utilitza com a fundent.
- criptobrànquids** *m. pl.* 1 Família d'amfibiis urodels de grans dimensions, amb la pell molt arrugada, aquàtics, de moviments lents i amb caràcters neotènics, propis de l'est d'Àsia i del nord-est d'Amèrica. 2 *m.* Individu d'aquesta família.
- criptomelana** *f.* Mineral, òxid de manganès amb potassi, de fórmula $\text{K}(\text{Mn}^{4+}, \text{Mn}^{2+})_8\text{O}_{16}$, que cristallitza en el sistema monoclínic i és mena de manganès.
- criptorquídia** *f.* Absència d'un o dels dos testicles en l'escrot perquè han quedat retinguts en l'abdomen o en el conducte inguinal.
- crisòfits** *m. pl.* 1 Divisió d'algues microscòpiques del regne de les cromistes, caracteritzades per la presència, en llurs cèl·lules flagel·lades, d'un flagel·li i un altre amb mastigonemes, que inclou les crisofícies, les diatomees, les xantofícies i les feofícies, entre d'altres. 2 *m.* Individu d'aquesta divisió.
- crisotil** *m.* Mineral del grup de les serpentines, de fórmula $\text{Mg}_3\text{Si}_2\text{O}_5(\text{OH})_4$, que presenta agregats filamentosos, és de color verd amb reflexos daurats i lluïssor de seda, i és font d'amiant.
- cristalli-** *V. cristal·lo-*.
- cristianar** *v. tr.* Batejar 1.
- cristologia** *f.* Part de la teologia que tracta de Crist.

- cristològic -a** *adj.* Relatiu o pertanyent a la cristologia.
- crom -croma** Forma sufixada del mot gr. *chrôma*, 'color'. Ex.: *fitocrom*, *policroma*.
- cromanyó** *m.* Homínid avantpassat de l'home modern, quasi inseparable d'aquest morfològicament, aparegut a finals del pliocè.
- cromia** Forma sufixada derivada de *-crom*, derivat del mot gr. *chrôma*, 'color'. Ex.: *heterocromia*.
- cromistes** *f. pl.* Regne d'organismes amb mitocondris de crestes tubulars i amb flagels típics, que comprèn els pseudofongs i grups d'algues, com les crisofícies, les bacilariofícies, els feòfits.
- cromitita** *f.* Roca composta majoritàriament per cromita.
- cron -crona** Forma sufixada del mot gr. *chrónos*, 'temps'. Ex.: *tautòcron*, *isòcron*, *heterocrona*.
- cronia** Forma sufixada derivada de *-cron*, derivat del mot gr. *chrónos*, 'temps'. Ex.: *isocronia*.
- cruci-** Forma prefixada del mot ll. *crux crucis*, 'creu'. Ex.: *cruciforme*.
- cruia** *f.* Broc de llumenera.
- ctenoide** *adj.* Semblant a un objecte dentat.
- cuaquadrada** *adj.* ***musaranya cuaquadrada*** V. *musaranya*.
- cucurbítí** *m.* Anell de la tènica que forma part del grup d'anells situats a la part posterior de l'estròbil, els quals allotgen els ous fecundats.
- cutú** [pl. -ús] *m.* Mamífer artiodàctil de la família dels bòvids, amb banyes, exclusives dels mascles, de gran longitud i formades per dues o tres espirals, propi de les sabanes arbòries de l'Àfrica oriental i meridional.
- cuesta** *f.* Relleu tabular lleugerament inclinat i dissimètric que presenta un front rost, coincident amb un estrat dur, i un revés suau.
- cugul²** *m.* ANT. Cucut 1 1.
- cuixé** [inv.] *adj.* ***paper cuixé*** V. *paper*.
- cuixític -a** *adj.* 1 Relatiu o pertanyent al cuixític. 2 *m.* Grup de llengües de la família afroasiàtica.
- cullerà -ana** *adj. i m. i f.* 1 Natural de Cullera o de Culla. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Cullera o a Culla, o a llurs habitants.
- cultivar¹** *f.* Varietat d'una planta, originada en cultiu. *Pomes de la cultivar Golden. Mireia és una cultivar de clavell creada a Catalunya.*
- cultor -cultora** Forma sufixada del mot ll. *cultor*, 'que cultiva'. Ex.: *viticultor*, *tubercultora*.
- cultura** Forma sufixada del mot ll. *cultura*, 'cultiu', 'cria'. Ex.: *homocultura*, *viticultura*, *avicultura*.
- culturisme** *m.* Conjunt d'exercicis gimnàstics destinats al desenvolupament muscular.
- cupri-** V. *cupro-*.
- curanderisme** *m.* Pràctica del curandero.
- curricular** *adj.* Relatiu o pertanyent al currículum. *Projecte curricular*.
- curro -a** *adj. i m. i f.* Manc 2.
- curtosi** *f.* Grau de convexitat o d'aplatament de la corba representativa d'una distribució estadística.
- cutlerials** *f. pl.* 1 Ordre d'algues brunes, que comprèn les espècies del gènere *Cutleria*. 2 *f.* Individu d'aquest ordre.

- dactília** Forma sufixada derivada de *-dàctil*, derivat del mot gr. *dáktylos*, 'dit'. Ex.: *aniso-dactília*.
- dactiloptèrids** *m. pl.* 1 Família de peixos osteïctis, amb el cos de secció quasi quadrada, especialment a la part anterior, cap ample i cuirassat amb espines i carenes, les aletes pectorals molt amples i llargues que arriben gairebé a la cua, que inclou el xoriguer. 2 *m.* Individu d'aquesta família.
- daic -a** *adj.* 1 Relatiu o pertanyent al daic. 2 *m.* Família de llengües parlades a l'Àsia oriental.
- dakota** *m. i f.* 1 1 Individu d'un poble sioux originari de les planes centrals dels Estats Units. 1 2 *adj.* Relatiu o pertanyent als dakotes. *m.* 2 1 Llengua ameríndia parlada pels dakotes. 2 2 *adj.* Relatiu o pertanyent al dakota.
- dàlet** *f.* Quarta lletra dels alfabet hebreu i arameu.
- daltònic -a** *adj. i m. i f.* Daltonià.
- damalisc** *m.* Mamífer artiodàctil remugant del gènere *Damaliscus*, de la família dels bòvids, amb les banyes en forma de lira, que habita a les sabanes i als boscos de vegetació escassa de l'Àfrica subsahariana.
- dàric** *m.* Moneda d'or de l'Imperi persa.
- darmstadtí** *m.* Element químic artificial (símbol, Ds; nombre atòmic, 110; pes atòmic de l'isòtop més estable, 281).
- darwinia -ana** *adj.* Relatiu o pertanyent al darwinisme.
- daso-** Forma prefixada del mot gr. *dásos*, 'bosc tofut'. Ex.: *dasometria*.
- de-** *V. des-*.
- de recules*** *loc. adv.* Fent passes endarrere. *Caminar a recules. Va sortir de l'habitació de recules.*
- de reculons**** *loc. adv.* A recules.
- dec-** *V. deca-*.
- decidibilitat** *f.* Qualitat de decidible.
- decidable** *adj.* 1 Que es pot decidir. 2 En lòg., que es pot decidir si és ver o no o si és o no millor. *Enunciat decidible. Opció decidible.*
- definibilitat** *f.* Qualitat de definible.
- deflactar** *v. tr.* Transformar (una determinada quantitat expressada en termes monetaris nominals) en una altra d'expressada en termes reals, és a dir, en moneda constant referida a un any concret.
- deflex -a** *adj.* Dirigit abruptament cap avall. *Fulles deflexes.*
- degut -uda** *adj.* Que correspon. *Parlar a algú amb el respecte degut.*
- dei-** Forma prefixada del mot ll. *deus dei*, 'déu'. Ex.: *deïcida*.
- deixalleria** *f.* Indret especialment equipat per a rebre i emmagatzemar les deixalles que no són objecte de recollida domiciliària.
- delfinari** *m.* Lloc on viuen o s'exhibeixen els dofins en captivitat.
- dem-** *V. demo-*.
- demo-** [o **dem-**] Forma prefixada del mot gr. *démos*, 'poble'. Ex.: *democràcia, demagògia*.

* L'entrada del DIEC2 és **a recules** [o **de recules**]. La forma **a recules**, però, ja figurava com a entrada en el DIEC1.

** L'entrada del DIEC2 és **a reculons** [o **de reculons**]. La forma **a reculons**, però, ja figurava com a entrada en el DIEC1.

democratitzador -a *adj.* Que democratitza.

dendrobàtids *m. pl.* 1 Família d'amfibis anurs de mida petita i molt acolorits, pròpia de l'Amèrica del Sud, el verí dels quals és usat per a untar les puntes de sageta o els dards emprats en la caça. 2 *m.* Individu d'aquesta família.

denim *m.* Teixit texà (⇒).

denominal *adj.* En ling., que deriva d'un nom substantiu. *Un verb denominat.*

dènou *adj. i m.* Dinou.

densi- [o **densito-**] Forma prefixada dels mots *dens* i *densitat*. Ex.: *densiflor, densitometria.*

densito- *V. densi-*.

dentelat -ada *adj.* En heràld., que presenta dents més petites i nombroses que el dentat.

deòntic -a *adj.* Que fa referència a l'obligació, la prohibició o la permissió. *Modalitat deòntica. La perífrasi deòntica haver de més infinitiu.*

depravat -ada *adj. i m. i f.* De costums viciosos, moralment reprovables. *Només un ésser depravat podia ser l'autor d'aquell crim.*

depressionari -ària *adj.* Relatiu o pertanyent a una depressió atmosfèrica.

derroter *m.* Publicació que recull les característiques físiques, meteorològiques, etc., d'una costa.

descarburar *v. tr.* Reduir la quantitat de carboni que conté (un producte metallúrgic). *Descarburar l'acer.*

descentori *m.* Taula genealògica usada per a indicar el nombre de línies ascendents d'una persona respecte d'una altra.

descomponedor -a *adj.* 1 Que descompon la matèria orgànica morta mitjançant una activitat metabòlica intensa. 2 *m.* Organisme descomponedor.

desconcentrar *v. tr.* 1 Fer cessar d'estar concentrat. 2 *intr. pron.* Cessar d'estar concentrat.

desconegut -uda *adj.* 1 No conegut. *Costums desconeguts d'aquella gent. La Polinèsia, un paradís desconegut. L'esperaven dues persones desconegudes, que no havia vist mai. Són espècies desconegudes en aquest país.* 2 *m. i f.* Persona no coneguda. *No parleu amb desconeguts.*

desconstrucció *f.* 1 Mètode d'anàlisi textual de la filosofia contemporània consistent a invertir el procés de construcció d'un text. 2 Corrent de la teoria literària del segle xx que detecta les oposicions constitutives del pensament occidental en la retòrica dels textos literaris i filosòfics.

desconstruir *v. tr.* Practicar la desconstrucció. *Desconstruir un text.*

descregut -uda *adj. i m. i f.* Incredul.

desembotonar *v. tr.* Desbotonar.

desemmalestar *v. tr.* Treure la malesa (d'un camí, d'un pas, etc.).

desencondolir-se *v. intr. pron.* Cessar d'estar encondolit. *Aprofitaren la parada per a menjar un mos i desencondolir-se.*

desencusa *f.* Excusa, raó que algú exposa al seu interlocutor per tal de desentendre's d'un compromís.

desenfrenit -ida *adj.* Desvergonyit, insolent.

desestabilització *f.* Acció de desestabilitzar; l'efecte.

desestabilitzador -a *adj.* Que desestabilitza.

desgrenyar *v. tr. i intr. pron.* Despentinar.

desindustrialització *f.* Procés de desaparició o de pèrdua de pes de l'activitat industrial en relació amb l'activitat econòmica global.

desinfestar *v. tr.* Exterminar (d'un lloc) insectes rosegadors o altres animals capaços de transmetre infeccions.

desmantellament *m.* 1 Acció de desmantellar; l'efecte. *El desmantellament d'una central nuclear.* 2 *PER EXT.* *El desmantellament d'una organització.*

desposori *m.* Esposalles.

desproporcionar *v. tr.* Privar de la seva proporció.

dèsset *adj.* i *m.* Disset.

dessuadora *f.* 1 Dessuador. 2 Samarreta de cotó, de màniga llarga, que hom utilitza com a part superior del xandall o també com a jersei esportiu.

destacable *adj.* Digne d'ésser destacat.

destarifat -ada *adj.* Desbaratat.

destensar *v. tr.* Destesar.

destintatge *m.* Tractament al qual se sotmeten les deixalles de paper imprès perquè puguin ésser reutilitzades com a matèria fibrosa en la fabricació de paper nou.

desvaliment *f.* Estat de qui se sent o es troba desvalgut. *El seu desvaliment era absolut.*

desvalisador desvalisadora *m.* i *f.* Lladre especialitzat en desvalisaments.

desvalisament *m.* Acció de desvalisar; l'efecte.

detingut -uda *adj.* 1 Fet amb atenció i deteniment, dedicant-hi tot el temps que sigui necessari. *Caldrà una anàlisi detinguda de les dades abans de fer res.* *adj.* i *m.* i *f.* 2 Que ha sofert detenció, privació de llibertat. *Les persones detingudes passaran a disposició judicial.* *Els quatre detinguts foren interrogats.*

detrit *m.* Detritus.

deuterocanònic -a *adj.* Relatiu o pertanyent als llibres deuterocanònics.

deuteroliquen *m.* Deuteromicet que ha sofert una liquenificació.

devorant *adj.* En heràld., que devora una figura humana, de la qual només es veu la meitat superior. *Una serp devorant.*

diaclasament *m.* Disposició i freqüència dels plans de diàclasi en una roca.

diagramació *f.* Acció de diagramar; l'efecte.

diapir *m.* Anticlinal en què les capes més internes, mòbils i plàstiques, han perforat l'embolcall extern de roques més competents.

diastemàtic -a *adj.* Relatiu o pertanyent a la notació diastemàtica.

diazocòpia *f.* Tècnica de reproducció de documents basada en la destrucció selectiva de la sal de diazoni per efecte de la llum ultraviolada.

dicariòtic -a *adj.* Que té dos nuclis per cèl·lula. *Hifes dicariòtiques.*

dic-dic *m.* Mamífer artiodàctil remugant del gènere *Madoqua*, de la família dels bòvids, de mida petita, ulls grossos i banyes anellades a la base, que habita en zones tropicals de l'Àfrica subsahariana.

dico- Forma prefixada del mot gr. *díkha*, 'en dues parts'. Ex.: *dicogènesi*.

dicorínia *f.* 1 Arbre del gènere *Dicorynia*, de la família de les cesalpiniàcies, de fulles compostes i flors blanques. 2 Fusta de dicorínia, d'un rogenic violaci, molt resistent als àcids.

dictio- Forma prefixada del mot gr. *díctyon*, 'xarxa'. Ex.: *dictiogen*.

dictiocals *f. pl.* 1 Ordre de crisofícies, amb esquelet silícic intern, que inclou el gènere *Dictyochoa*. 2 *f.* Individu d'aquest ordre.

didascàlia *f.* Nota breu que, en obres de teatre grec i llatí, forneix dades relatives a l'autor i a la representació.

díhuit *adj.* i *m.* Divuit.

dingo *m.* Mamífer carnívor de la família dels caníds, semblant a un gos, introduït a Austràlia des de temps prehistòrics.

dinoflagel·lats *m. pl.* Dinofícies.

dioxina *f.* Compost altament tòxic i estable, que penetra fàcilment a les cèl·lules, amb efectes cancerígens.

dipiramidal *adj.* Bipiramidal.

diplomar *v. tr.* 1 Concedir un diploma (a algú). 2 *intr. pron.* Obtenir un diploma, graduar-se. *S'ha diplomat amb nota alta.*

dipsòman -a *adj. i m. i f.* Que pateix de dipsomania.

dipsomania *f.* Desig morbós d'ingerir begudes alcohòliques.

dipterocarpàcies *f. pl.* 1 Família de plantes dicotiledònies, que inclou arbres de fulles simples, flors vistoses i fruit en núcula embolcada pel calze persistent, propis de les selves tropicals, sobretot les asiàtiques, productors de fustes, resines i greixos, a la qual pertany el lauana. 2 *f.* Individu d'aquesta família.

dírhham *m.* 1 Unitat monetària del Marroc i dels Emirats Àrabs Units. 2 Unitat de la plata en el sistema monetari dels països islàmics.

dis-¹ Prefix que indica inversió del sentit del radical al qual s'adjunta. Ex.: *dissort, disculpar.*

disàmara *f.* Fruit format per dues sàmares acoblades que es dispersen separadament.

disàrtria *f.* Trastorn del llenguatge que consisteix en una dificultat en l'articulació de la parla.

disàrtric -a *adj.* Relatiu o pertanyent a la disàrtria.

disbauxar *v. tr.* 1 Malgastar en disbauxes. *Ha disbauxat tota l'herència.* 2 *intr. pron.* Lliurar-se a la disbauxa.

discapacitat¹ *f.* Minusvalidesa.

discapacitat² **-ada** *adj. i m. i f.* Minusvàlid.

discjòquei *m. i f.* Persona encarregada de presentar i programar discos a la ràdio, a la televisió o en una discoteca.

discolíquens *m. pl.* 1 Grup polifilètic de líquens de la classe dels ascomicets, amb apotecis. 2 *m.* Individu d'aquest grup.

discolor *adj.* De colors diferents. *Pètals i sèpals discolors.*

disgregador -a *adj.* Disgregant.

dislàlia *f.* Trastorn de la parla que consisteix en una dificultat en la pronúncia d'algun so.

distributari *m.* Braç de riu (⇒).

ditto- Forma prefixada del mot gr. *dittós*, 'doble'. Ex.: *dittografia.*

diversi- Forma prefixada del mot *divers*. Ex.: *diversiforme.*

divulgatiu -iva *adj.* Divulgador.

dizigòtic -a *adj.* Bivitel·lí.

doblenc *m.* Llei de dos diners d'argent fi sobre un total de dotze a la moneda de billó. *Moneda de doblenc. Diner de doblenc.*

dobler² *adj. arc dobler* *v. arc.*

doctorand doctoranda *m. i f.* Estudiant que prepara o defensa la tesi doctoral per assolir el grau de doctor.

dodo *m.* Ocell no volador de l'ordre dels columbiformes, de la mida d'un gall dindi, propi de l'illa Maurici, extingit per l'acció humana vers 1680 (*Raphus cucullatus*).

dogon *m. i f.* 1 Individu d'un poble de Mali que habita una regió muntanyosa en la gran corba del Níger. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent als dogons.

- dominiquès -esa** *adj. i m. i f.* 1 Natural de Dominica. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Dominica o als seus habitants.
- domòtica** *f.* Disciplina que s'ocupa de la concepció i de l'aplicació d'automatismes en les instal·lacions dels habitatges.
- donja** *f.* Embotit fet amb carn del coll del porc, típic d'Andorra.
- dosi-** Forma prefixada del mot *dosi*. Ex.: *dosímetre*.
- dox -doxa** Forma sufixada del mot gr. *dóxa*, 'opinió'. Ex.: *heterodox*, *ortodox*.
- dòxia** Forma sufixada del gr. *-dox*, derivat del mot *dóxa*, 'opinió'. Ex.: *heterodòxia*, *ortodòxia*.
- doxo-** Forma prefixada del mot gr. *dóxa*, 'opinió'. Ex.: *doxologia*.
- dramat-** Forma prefixada del mot gr. *dráma dramatos*, 'acció', 'obra teatral'. Ex.: *dramatúrgia*.
- dramatúrgic -a** *adj.* Relatiu o pertanyent a la dramatúrgia o als dramaturgs.
- dravita** *f.* Mineral del grup de les turmalines, de fórmula $\text{NaMg}_3\text{Al}_6(\text{BO}_3)_3\text{Si}_6\text{O}_{18}(\text{OH})_4$, terme extrem magnesià de les sèries schorl-dravita i schorl-elbaïta, de color marró fosc.
- dries** *f.* Driada 2.
- driografia** *f.* Sistema d'impressió semblant a l'òfset que utilitza una planxa especial que no cal mullar amb aigua.
- drus drusa** *m. i f.* 1 Individu d'un grup religiós sorgit de l'ismaïlisme i establert a Síria, a Israel i al Líban. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent als drusos.
- dubni** *m.* Element químic artificial, transfèrmic (símbol, Db; nombre atòmic, 105; pes atòmic de l'isòtop més estable, 262).
- dulci-** Forma prefixada del mot ll. *dulcis*, 'dolç'. Ex.: *dulciaquícola*.
- dumdum** *adj.* **bala dum dum** V. *bala*².
- dúmping** *m.* 1 Venda de productes a un preu més baix que el de cost per a competir avantatjosament en el mercat, considerada generalment competència deslleial. 2 **dúmping social** Aplicació de preus anormalment baixos per part dels països exportadors a conseqüència del seu nivell de vida més baix o d'unes condicions de treball abusives.
- eci** *m.* Cos esporífer en forma de clot, que conté nombroses espores dicariòtiques, disposades en sèries semblants a cadenes.
- eciòspora** *f.* Espora originada en un eci.
- ecomuseu** *m.* Museu que presenta una collectivitat humana i les seves formes de vida situant-les en el context geogràfic, social i cultural.
- ectomia** Forma sufixada derivada del mot gr. *ektomé*, 'ablació', 'extirpació'. Ex.: *blefarectomia*.
- ectro-** Forma prefixada del mot gr. *éktrosis*, 'avortament'. Ex.: *ectromèlia*.
- edogoni** *m.* Alga verda del gènere *Oedogonium*, de l'ordre de les edogonials, filamentosa i no ramificada.
- edomita** *m. i f.* 1 Individu d'un antic poble semita establert a les muntanyes de Seïr, al sud-est del mar Mort. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent als edomites.
- edre** Forma sufixada del mot gr. *hédra*, 'seient', 'base'. Ex.: *meroedre*.
- edrioasteroideus** *m. pl.* 1 Classe extingida d'equinoderms, de forma entre discoïdal i globosa, que estaven fixats sobre el substrat dur i visqueren del cambrià inferior al carbonífer superior. 2 *m.* Individu d'aquesta classe.
- egagròpila** *f.* Paquet petit arrodonit que conté les parts no digeribles de les preses, com ara la pell i els ossos, que és regurgitat per determinats ocells, com l'òliba i el gamarús.

egarenc -a *adj.* i *m.* i *f.* 1 Natural de l'antiga Egara. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a l'antiga Egara o als seus habitants. 3 Terrassenc.

eidètic -a *adj.* En fil., relatiu o pertanyent a l'essència.

einsteiniana -ana *adj.* Relatiu o pertanyent a Albert Einstein o a les seves teories.

eixamenada *f.* Eixamenament.

eixe -a [pl. *eixos, eixes*] *adj.* i *pron.* Aqueix.

eixea *f.* Persona laica que es dedicava al rescat de captius i gaudia d'immunitat diplomàtica.

eixivern *m.* Eixivernada.

ejèctil *adj.* Que es pot expulsar violentament.

elamita *adj.* i *m.* i *f.* 1 Natural de l'antiga Elam. 1 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a l'antiga Elam o als seus habitants. *m.* 2 1 Llengua que es parlava a l'antiga Elam. 2 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a aquesta llengua.

elastà *m.* Elastòmer constituït, com a mínim, per un 85 % en massa d'un poliuretà segmentat.

elbaita *f.* Mineral del grup de les turmalines, de fórmula $\text{Na}(\text{Li,Al})_3\text{Al}_6(\text{BO}_3)_3(\text{Si}_6\text{O}_{18})(\text{OH})_4$, ric en liti i alumini, que cristallitza en el sistema trigonal, és de colors variats, es troba en pegmatites granítiques i és usat com a pedra preciosa.

electroencefalògraf *m.* Aparell per a mesurar i enregistrar les formes d'ona relatives al funcionament del cervell.

electrofiltre *m.* Aparell que permet separar les partícules en suspensió d'un gas mitjançant la creació d'un camp elèctric.

electrometeor *m.* Manifestació audible o visible de l'electricitat atmosfèrica. *Els llamps són electrometeors.*

elul *m.* 1 Sisè mes de l'any religiós jueu. 2 Dotzè mes de l'any civil jueu.

elusiu -iva *adj.* Que eludeix. *Adopta una actitud elusiva davant els problemes.*

em- V. *en-*.

emarginat -ada *adj.* Que té una escotadura. *Fulla emarginada.*

embambar *v. tr.* i *intr. pron.* Embadalir.

embellidor -a *adj.* Que embelleix. *La força embellidora de l'art.*

emblemàtic emblematòloga *m.* i *f.* Persona versada en l'estudi dels emblemes.

emboç *m.* 1 Boç. 2 Part d'una bufanda, capa, etc., destinada a cobrir la part inferior de la cara fins al nas o els ulls. 3 Beina d'un instrument tallant, especialment tros de branca acanalat que s'adapta al tall de la dalla o de la falç.

embotonar *v. tr.* Botonar I.

embrio- Forma prefixada del mot *embrió*. Ex.: *embriocàrdia*.

-èmia Forma sufixada del gr. *-aimia*, derivat del mot *háima*, 'sang'. Ex.: *fosforèmia*.

emmoquetador emmoquetadora *m.* i *f.* Persona que es dedica a emmoquetar.

emmoquetar *v. tr.* Col·locar moqueta (sobre el sòl o sobre les parets d'una habitació).

emoticona *f.* Símbol gràfic que generalment evoca un rostre humà amb diverses expressions, emprat per a expressar estats d'ànim en els missatges tramesos per una xarxa telemàtica.

emparat -ada *adj.* Que no sap estar sense el pare. *Una criatura molt emparada.*

empeçolar *v. tr.* Travar les potes d'un animal amb peçols.

emplomament *m.* Aparició de les plomes en un ocell.

emprenyament *m.* Acció d'emprenyar o d'emprenyar-se; l'efecte.

- empunyant** *adj.* En heràld., que agafa un objecte, s'aplica a una mà o a una pota.
- en-** [o **em-**] Prefix que significa 'posar dins', 'posar en estat de'. Ex.: *encerclar, enngir, embarcar, emmagatzemar*.
- en off** *loc. adj.* Exterior a l'escenari o a l'espai on es desenvolupa l'acció, s'aplica a una veu en el llenguatge teatral i cinematogràfic. *Una veu en off*.
- encaixat -ada** *adj.* En heràld., que conté un encaix.
- encamerar** *v. tr. ANT.* Adulterar **2 1**.
- encartadora** *f.* Màquina que es fa servir per encartar.
- encebador** *m.* **1** Dispositiu per a encebar una arma de foc. **2** Dispositiu que permet l'encebament de certs tipus de làmpades, com ara els tubs fluorescents.
- encelar-se** *v. intr. pron.* Pujar cel amunt. *La boira s'ha encelat*.
- encertant** *m. i f.* Persona que encerta el resultat d'un problema, un joc, un concurs, etc.
- encinglar** *v. tr.* Cinglar **1 i 2**.
- encollar**² *v. tr.* **1** Acollar **1**. **2** Enjovar (bèsties de tir) per fer-los fer una feina.
- encorbatat -ada** *adj.* Que duu corbata.
- encriptar** *v. tr.* En inform., xifrar basant-se en algorismes matemàtics.
- encular** *v. tr.* Penetrar (algú) per l'anus.
- endomorfina** *f.* Endorfina.
- endopèdon** *m.* Part inferior del perfil d'un sòl, situada entre l'epipèdon i la roca mare, que comprèn els horitzons profunds, essencialment minerals.
- endoreridi** *m.* Capa interna del peridi d'un gasteromicet.
- endorfina** *f.* Neurohormona polipeptídica que actua fonamentalment en el sistema nerviós central i produeix principalment efectes analgèsics similars als de les substàncies opiàcies.
- endosoma** *m.* Vesícula amb material extracel·lular, formada per invaginació de la membrana plasmàtica o com a conseqüència d'una fagocitosi.
- enervi -èrvia** *adj.* Sense nervis, s'aplica a les fulles.
- enfarfegós -osa** *adj.* Que enfarfega.
- enfelar-se** *v. intr. pron.* Un animal, emmalaltir-se a causa de trastorns en el fetge.
- enfilant** *adj.* En heràld., que travessa una corona, un anellet o una mola, s'aplica a una peça o moble allargat.
- enfreixurar-se** *v. intr. pron.* Un animal, emmalaltir-se a causa de trastorns en els pulmons.
- engadinès -esa** *adj.* **1** Relatiu o pertanyent a l'engadinès. **2 m.** Varietat del retoromànic occidental parlada a Engadina.
- engavatxar** *v. tr.* Omplir el gavatx (d'un animal) excessivament. *Per a fer foie gras, cal engavatxar les oques*.
- englaciació** *f.* Recobriment d'un territori pel glaç. *Al final del terciari es produí l'englaciació de l'Antàrtida*.
- engolant** *adj.* En heràld., que engola una peça, s'aplica a un cap.
- enne-** *V. ennea-*.
- enoteràcies** *f. pl.* Onagràcies.
- enquadrar**² *v. tr.* Posar (un animal) a la quadra.
- enriostar** *v. tr.* Assegurar (una estructura) amb riostes.
- enroentir** *v. tr.* Arroentiar.
- enrovinar** *v. tr.* Una riuada, deixar (un terreny) cobert de llot o rovina.
- ensobrar** *v. tr.* Ficar en un sobre o en sobres.

entintatge *m.* Acció d'entintar.

entre- 1 Prefix que significa 'al mig', 'a mitges'. Ex.: *entreacte*, *entreobrir*. 2 Prefix que significa 'mútuament', 'un amb un altre'. Ex.: *entrebatre's*, *entrexocar*.

entrepelós -osa *adj.* Que té pèls blancs escampats, s'aplica a un animal.

envermelliment *m.* Acció d'envermellir o d'envermellir-se; l'efecte. *L'envermelliment de la pell.*

envolada *f.* Envol.

epipèdon *m.* Part superior del perfil d'un sòl, rica en matèria orgànica.

epirogènesi *f.* Moviment vertical d'ascens o de descens que afecta una part important o la totalitat d'un continent o d'una conca oceànica.

episopi *m.* Projector emprat per a formar imatges d'un objecte opac, com ara documents, fotografies o dibuixos, mitjançant una font lluminosa, un mirall i una lent.

episoma *m.* Molècula d'àcid desoxiribonucleic que pot estar integrada en un cromosoma de l'hoste o lliure.

epistèmic -a *adj.* Que fa referència al coneixement o a les creences. *Modalitat epistèmica. El verb deure és un verb modal epistèmic.*

epoxídica *adj.* **resina epoxídica** *V.* *resina.*

equiicultura *f.* Crià i explotació de cavalls.

equisetofitins *m. pl.* 1 Subdivisió dels pteridòfits, que comprèn els calamits i altres gèneres fòssils i les actuals cues de cavall. 2 *m.* Individu d'aquesta subdivisió.

erínacids *m. pl.* 1 Família de mamífers de l'ordre dels insectívors, de pelatge bast amb espines en moltes espècies, que viu en zones boscoses o desèrtiques d'Euràsia i d'Àfrica i inclou els eriçons. 2 *m.* Individu d'aquesta família.

erinosi *f.* Afecció deguda a l'atac d'àcars eriòfids. *Erinosi de la perera, de la vinya.*

eriòfids *m. pl.* 1 Família d'àcars que causen malures a les plantes. 2 *m.* Individu d'aquesta família.

erisifals *f. pl.* 1 Ordre de fongs ascomicets, paràsits sobre fulles i tiges de plantes vasculars, on formen conidis pulverulents i clistotecis, al qual pertanyen els oïdis. 2 *f.* Individu d'aquest ordre.

ero- *V.* *eroto-*.

eroto- [o **ero-**] Forma prefixada del mot gr. *éros érotos*, 'amor', 'impuls eròtic'. Ex.: *erotofòbia*, *erogen*.

es- Prefix que indica l'acció contrària al sentit del radical al qual s'adjunta. Ex.: *esgranar*, *esfullar*.

esbelegar *v. intr.* 1 Belar. 2 *intr. pron.* Esgargamellar-se. *Per molt que t'esbeleguis, no et creurà, és un tossut.*

esbeletgar *v. intr.* Belar insistentment.

esbrellar *v. tr.* Obrir violentament. *El sol esbrella el rostoll.*

esbroncada *f.* Esbronc.

escabetxada *f.* Acció d'escabetxar; l'efecte.

escabre -a *adj.* En bot., cobert de pèls curts i rígids que el fan aspre al tacte.

escafo- Forma prefixada del mot gr. *skáphe*, 'barca'. Ex.: *escafocefàlia*.

escampa *m.* **hereu escampa** *V.* *hereu.*

escandèntids *m. pl.* 1 Ordre de mamífers primitius d'aspecte semblant als esquirols, que viuen als arbres dels boscos del sud i del sud-est asiàtic, que inclou les tupaies. 2 *m.* Individu d'aquest ordre.

escaneig *m.* Acció d'escanejar; l'efecte.

escanejar *v. tr.* Fer una exploració mitjançant un escàner. *Escanejar un document, una imatge.*

escantilló *m.* Gruix dels elements estructurals del vaixell.

escapolites *f. pl.* 1 Grup de tectosilicats de sodi i calci, amb anions addicionals, que cristallitzen en el sistema tetragonal i es formen per alteració hidrotermal o per metamorfisme de nivells d'evaporites. 2 *f.* Mineral del grup de les escapolites.

escarlot *m.* 1 Carlet. 2 **escarlot de pi** Garlandí.

esceno- Forma prefixada del mot *escena*. Ex.: *escenotècnia*.

escio- Forma prefixada del mot gr. *skiá*, 'ombra'. Ex.: *esciòfil*.

esclatabutzes *m.* Molleríc.

esclata-sabates *m.* Molleríc.

esclereida *f.* Cèl·lula morta de paret molt gruixuda i generalment lignificada, present d'una manera esparsa en alguns òrgans vegetals.

escleroci *m.* Massa densa d'hifes vegetatives d'un fong, riques en aliments, adaptada a travessar un període desfavorable i després germinar.

esclerodermatals *f. pl.* 1 Ordre de fongs gasteromicets, de peridi molt gruixut, d'obertura irregular, i gleba sovint negra, com la pota de cavall i l'estrelleta higromètrica. 2 *f.* Individu d'aquest ordre.

escoar *v. tr.* Escuar.

escoba *f.* Bàlec.

escolarca *m.* Director d'una escola filosòfica antiga.

escòlex *m.* Part anterior del cos dels cestodes, que conté els òrgans amb què l'animal es fixa a l'hoste.

escorodita *f.* Mineral, arsenat de ferro hidratat, de fórmula $\text{Fe}^{3+}\text{AsO}_4 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$, que cristallitza en el sistema ròmbic i es forma a les zones d'oxidació de jaciments d'arsenurs i sulfoarsenurs de ferro.

escrobiculat -ada *adj.* Cobert de cavitats poc profundes, amples i de fons pla.

esfacelarians *f. pl.* 1 Ordre d'algues brunes, amb cèl·lules apicals grosses, al qual pertanyen les espècies del gènere *Halopteris*. 2 *f.* Individu d'aquest ordre.

esfagnals *f. pl.* 1 Ordre de molses sense rizoides, que estan constantment en contacte amb l'aigua, al qual pertanyen els esfagnes. 2 *f.* Individu d'aquest ordre.

esfenisciformes *m. pl.* 1 Ordre d'ocells no voladors i grans nedadors, que comprèn els pingüins, propis de l'hemisferi sud, els quals s'inclouen en una única família, amb sis gèneres i disset espècies. 2 *m.* Individu d'aquest ordre.

esfeno- Forma prefixada del mot gr. *sphén sphenós*, 'tascó'. Ex.: *esfenotemporal*.

esfenòfits *m. pl.* 1 Divisió de pteridòfits, de fulles petites amb un sol feix vascular, tiges dividides en nusos portadors de verticils i entrenusos estriats, i esporofil·les agrupats en estròbils, coneguts des del devonià. 2 *m.* Individu d'aquesta divisió.

esfero- Forma prefixada del mot *esfera*. Ex.: *esferocist*.

esferopleals *f. pl.* 1 Ordre d'algues verdes. 2 *f.* Individu d'aquest ordre.

esferulita *f.* Agregat radial de multitud de cristalls aciculars a partir d'un nucli comú.

esgarriador -a *adj.* Que esgarrija.

esgraonar *v. tr.* i *intr. pron.* Esgraonar.

eslinga *f.* Cable amb una gassa a cada extrem, utilitzat en operacions de càrrega.

esmilacàcies *f. pl.* 1 Família de plantes monocotiledònies, que inclou sobretot lianes espi-

noses, de fulles coriàcies amb nervadura reticulada, flors trímeres, generalment unisexuals, en inflorescències axil·lars, i fruit en baia, a la qual pertanyen els arítjols i la sarsa. 2 f. Individu d'aquesta família.

espalillat *adj.* **tabac** *espalillat* V. *tabac*¹.

espantavelles *m.* Espanta-sogres.

esparganiàcies *f. pl.* 1 Família de plantes monocotiledònies, que inclou herbes monoiques, aquàtiques o amfibies, de fulles linears i flors en glomèruls globosos, com l'espargani. 2 f. Individu d'aquesta família.

esparita *f.* Roca sedimentària carbonàtica en què abunden els cristalls de més de 10 micres.

esparracat -ada *adj.* 1 1 Ple d'estrips. *On vas amb els pantalons esparracats? Es lligava una corda a la cintura, sobre el vestit esparracat.* 1 2 Que porta roba amb estrips, amb par-racs. *Sempre anava brut i esparracat.* *m. i f.* 2 Persona malforjada. *Aquell parell d'esparracats destacaven entre el grup de persones vestides amb elegància.*

espasença *adj.* **aranya** *espasença* V. *aranya*.

espatangoides *m. pl.* 1 Ordre d'equinoideus irregulars, amb teca globosa cordiforme, àrees ambulacrals petaloïdes, que viuen enterrats al sediment, coneguts des del cretaci inferior. 2 *m.* Individu d'aquest ordre.

especificador *adj. i m.* 1 Determinant 2. 2 Constituent sintàctic situat a l'esquerra de l'element que actualitza. *Els determinants i els quantificadors funcionen com a especificadors del nom.*

espelegat -ada *adj.* Mancat de vegetació. *Muntanyes espelegades.*

espeleo- Forma prefixada del mot gr. *spélaion*, 'cova', 'gruta'. Ex.: *espeleologia*.

espellifat -ada *adj.* Que porta vestits fets malbé, esquinçats. *Un home espellifat regirava les escombraries. Aquest nen sempre va espellifat.*

espenyar² *v. tr. i intr. pron.* Espatllar.

espermograma *m.* Anàlisi de l'esperma.

espinalb *m.* Arç blanc (⇒).

espirali- [o **espiro-**, o **espiri-**] Forma prefixada del mot *espiral*. Ex.: *espiraliforme, espirogira, espiritrompa*.

espiri- V. *espirali-*.

espirifèrids *m. pl.* 1 Ordre extingit de braquiòpodes amb una estructura calcària interna espiral i xarnera recta, amb expansions laterals típiques, que visqueren del silurià al juràssic. 2 *m.* Individu d'aquest ordre.

espiro¹ Forma prefixada del mot ll. *spiro*, 'respirar'. Ex.: *espirografia*.

espiro² V. *espirali-*.

espluguú -ina *adj. i m. i f.* 1 Natural d'Esplugues de Llobregat o de l'Espluga de Francolí. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Esplugues de Llobregat o a l'Espluga de Francolí, o a llurs habitants.

espodumena *f.* Mineral del grup dels clinopiroxens, de fórmula $\text{LiAlSi}_2\text{O}_6$, incolor, que es troba principalment en pegmatites granítiques d'elements rars, pot ésser mena de liti i s'usa també com a pedra preciosa.

espoli² *m.* Espoliació.

esponjament *m.* Acció d'esponjar o d'esponjar-se; l'efecte.

esporal *adj.* Relatiu o pertanyent a les espores.

esporular *v. intr.* Els fongs i certes plantes, formar espores. *Després de tres setmanes, aquesta floridura esporula.*

- esquamiforme** *adj.* Amb aspecte d'esquama.
- esquàmula** *f.* Petita esquama.
- esquamulós -osa** *adj.* Recobert d'esquàmules.
- esquizocarp** *m.* Fruit pluricarpèllar que en la maduresa es divideix en mericarps corresponents cadascun a un carpel.
- essorant** *adj.* En heràld., representat en actitud de prendre volada, amb el cap enlaire i el vol obert i abaixat. *Una àguila essorant.*
- estància** *f.* Explotació agrària menorquina més petita que un lloc.
- estanni-** *V. estanno-*.
- estatjar** *v. tr.* Donar estatge (a algú).
- estato-** Forma prefixada del mot gr. *statós*, 'aturat'. Ex.: *estatoblast*.
- estatunidenc -a** *adj. i m. i f.* Nord-americà 2.
- este -a** [pl. *estos, estes*] *adj. i pron.* Aquest.
- estegano-** Forma prefixada del mot gr. *steganós*, 'ocult'. Ex.: *esteganògraf*.
- estego-** Forma prefixada del mot gr. *stegós*, 'taulat', 'coberta'. Ex.: *estegocefàlia*.
- estegosaures** *m. pl.* 1 Família de dinosaures ornitisquis, proveïts d'una doble filera de plaques o punxes de fins a 60 centímetres d'alçària resseguint la columna vertebral fins a la cua, quadrúpedes i herbívors, que visqueren des del juràssic fins al cretaci. 2 *m.* Individu d'aquesta família.
- estelòmetre** *m.* Aparell que mesura la resistència del cotó.
- estenallar** *v. tr.* Tenallar.
- estepereny** *m.* 1 Esteperol. 2 Fredolic 2 1.
- estereals** *f. pl.* 1 Ordre de fongs basidiomicets afilloforats, que comprèn nombrosos bolets lignícoles, en forma de crosta llisa, com els dels gèneres *Pulcherricium* i *Peniophora*, de crosta amb agulles, com els del gènere *Steccherinum*, de crosta amb el marge aixecat, com els del gènere *Stereum*, o petita cassoleta, com els del gènere *Auriculariopsis*. 2 *f.* Individu d'aquest ordre.
- estesio-** Forma prefixada del mot gr. *aísthesis*, 'sensació', 'sensibilitat'. Ex.: *estesiolèg*.
- estibina** *f.* Mineral, sulfur d'antimoni, de fórmula Sb_2S_3 , de color gris de plom amb lluisor metàl·lica, que és mena d'antimoni.
- estico-** Forma prefixada del mot gr. *stíkhos*, 'línia', 'vers'. Ex.: *esticomítia*.
- esticomítia** *f.* 1 Debat tràgic en què els interlocutors es responen d'una manera simètrica, vers per vers, dístic per dístic, etc. 2 Coincidència entre el vers i l'estructura o unitat sintàctica.
- estigmatització** *f.* 1 Acció d'estigmatitzar; l'efecte. 2 Procés pel qual un grup amb poder defineix el que és normal i deixa fora d'aquesta definició altres conductes que, en conseqüència, són considerades desviades.
- estilar** *adj.* Relatiu o pertanyent a l'estil.
- estilo-** Forma prefixada del mot gr. *stýlos*, 'columna'. Ex.: *estilòlit*.
- estimat -ada** *adj.* 1 Que és objecte d'amor. *Tot això són records de persones molt estimades. Retornà, finalment, als paratges estimats de la seva joventut.* 2 *m. i f.* Persona amb qui hom manté relacions amoroses. *Havia rebut carta del seu estimat.*
- estiracícies** *f. pl.* 1 Família de plantes dicotiledònies, que comprèn arbres i arbustos, de fulles simples i flors radiades, simpètals, a la qual pertanyen els estíraxs. 2 *f.* Individu d'aquesta família.
- estisorada** *f.* Tisorada.

- estocolmès -esa** *adj.* i *m.* i *f.* 1 Natural d'Estocolm. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Estocolm o als seus habitants.
- estolidesa** *f.* Qualitat d'estòlid.
- estonada** *f.* 1 Estona llarga. *Ja fa una estonada que hauria d'haver arribat.* 2 **a estonades** *loc. adv.* De tant en tant (⇒).
- estop** *m.* 1 Senyal de circulació que adverteix als vehicles que han d'aturar-se totalment. 2 Llum de fre.
- estrabo-** Forma prefixada del mot gr. *strabós*, 'guerxo', 'estràbic'. Ex.: *estrabometria*.
- estrafet -a** *adj.* Contrafet.
- estrati-** V. *estrato-*.
- estrato-** [o **estrati-**] Forma prefixada del mot *estrat*. Ex.: *estratotip*, *estratiforme*.
- estrelitziàcies** *f. pl.* 1 Família de plantes monocotiledònies, herbàcies o llenyoses, de fulles allargades, sovint molt grosses, disposades en dues rengleres, de flors irregulars embolcades per grans bràctees en forma de barqueta i agrupades en inflorescències terminals o laterals i fruit capsular, pròpia de l'Àfrica tropical, del sud d'Àfrica i de Madagascar, a la qual pertanyen l'estrelitzia i l'arbre del viatger. 2 *f.* Individu d'aquesta família.
- estressar** *v. tr.* 1 Causar estrès (a algú). *La feina m'estressa.* 2 *intr. pron.* *No s'estressava mai.*
- estrofomènids** *m. pl.* 1 Ordre extingit de braquiòpodes, caracteritzats per la valva branquial externament còncava, que visqueren de l'ordovicià al juràssic inferior. 2 *m.* Individu d'aquest ordre.
- estromatoporis** *m. pl.* 1 Grup fòssil d'esponges amb esquelet basal de carbonat càlcic, propi dels ambients escullosos del paleozoic, que es va extingir al cretaci. 2 *m.* Individu d'aquest grup.
- estruccioniformes** *m. pl.* 1 Ordre d'ocells no voladors i grans corredors, amb una sola família, que té una sola espècie, l'estruç, que actualment només es troba a l'Àfrica subsahariana. 2 *m.* Individu d'aquest ordre.
- esventrat -ada** *adj.* Herniós.
- ethos** [gr.] *m.* Conjunt d'aspectes morals i estètics característics d'un individu o d'una cultura.
- etnicitat** *f.* Conjunt de continguts culturals específics i sentiments d'identitat cultural diferenciada que comparteix un grup humà.
- etnociència** *f.* Estudi del coneixement empíric d'un grup humà i de la seva forma de conceptualitzar la realitat.
- etnohistòria** *f.* Branca de l'antropologia que té l'objectiu de reconstruir la història de la cultura a partir de materials etnogràfics, arqueològics i documentals.
- eu** *interj.* Exclamació usada per a expressar admiració o sorpresa.
- eumicots** *m. pl.* 1 Divisió de fongs que comprèn els fongs veritables, amb presència de quitina en la paret cel·lular. 2 *m.* Individu d'aquesta divisió.
- euploide** *adj.* 1 Que té una dotació cromosòmica múltiple exacte del genoma bàsic. 2 *m.* Cèl·lula, teixit o organisme euploide.
- euriptèrids** *m. pl.* 1 Ordre extingit de quelicerats paleozoics, amb el cos allargat, coneguts com a escorpins de mar gegants, que visqueren de l'ordovicià al permia. 2 *m.* Individu d'aquest ordre.
- euro** *m.* 1 Unitat monetària comuna dels estats de la Unió Europea que participen en la unió econòmica i monetària. 2 Moneda d'un euro.

- eurocials** *f. pl.* 1 Ordre de fongs ascomicets, amb petits clistotecis i una fase anamòrfica sovint formada per floridures, al qual pertanyen els penicillis i els aspergils. 2 *f.* Individu d'aquest ordre.
- eurodiputat eurodiputada** *m. i f.* Diputat del Parlament Europeu.
- eurodòlar** *m.* Dòlar dels bancs o empreses instal·lats fora dels Estats Units que es negocia en els mercats monetaris internacionals.
- euromissil** *m.* Arma nuclear instal·lada a Europa per forces multinacionals.
- eusquera** *adj. i m.* Basc 2.
- eustigmatòfits** *m. pl.* 1 Divisió d'algues macroscòpiques flagel·lades, que comprèn les eustigmatofícies. 2 *m.* Individu d'aquesta divisió.
- evidencial** *m.* Element lingüístic que indica que una determinada informació prové d'altri o no ha estat contrastada.
- ex aequo** [ll.] *loc. adv.* En igualtat de mèrits. *Enguany dos escriptors novells comparteixen ex aequo el primer premi.*
- exagerat -ada** *adj. i m. i f.* Propens a exagerar. *El noi és un exagerat: del que explica, creu-te'n la meitat.*
- exergia** *f.* Màxima quantitat de treball útil que es pot obtenir d'una transformació termodinàmica.
- exhalatiu -iva** *adj.* Format per exhalació, generalment en un fons submarí.
- exhalita** *f.* Roca formada en un fons submarí a partir de processos exhalatius.
- exhaustivitat** *f.* Qualitat d'exhaustiu.
- existencial** *adj.* 1 Relatiu o pertanyent a l'existència. *adj.* 2 En ling., que indica l'existència o no-existència d'alguna cosa. *Construcció existencial. Quantificador existencial.*
- existencialisme** *m.* Corrent filosòfic centrat en l'anàlisi de l'existència humana.
- existencialista** *adj.* 1 Relatiu o pertanyent a l'existencialisme. 2 *adj. i m. i f.* Seguidor de l'existencialisme.
- exlibrístic -a** *adj.* Relatiu o pertanyent als ex-libris o a l'exlibrisme.
- exopàtic -a** *adj.* Degut a un agent extern de l'organisme malalt.
- exoperidi** *m.* Capa externa del peridi d'un gasteromicet.
- exorcistat** *m.* El tercer dels ordes menors.
- expedientar** *v. tr.* Sotmetre a expedient.
- expuntuació** *f.* Acció d'expuntuar; l'efecte.
- expuntuar** *v. tr.* Invalidar (una lletra, una paraula o una frase d'un manuscrit) posant-hi punts a sota.
- exquisidesa** *f.* Exquisitat.
- exsoldre** *v. tr.* Produir-se una exsolució.
- exsolució** *f.* Procés pel qual un cristall mixt es descompon en dues fases de composicions més extremes.
- extenso-** Forma prefixada del mot *extens*. Ex.: *extensometria*.
- extraescolar** *adj.* Que té lloc fora de l'horari escolar, s'aplica a activitats pedagògiques o d'esplai.
- facòpids** *m. pl.* 1 Ordre de trilobits, caracteritzats pels ulls compostos prominents, que visqueren de l'ordovicià inferior al devonià superior. 2 *m.* Individu d'aquest ordre.
- factiu -iva** *adj.* Relatiu o pertanyent a la factivitat. *Els verbs lamentar i molestar són factius.*
- factivitat** *f.* Propietat de les construccions que designen situacions assumides com a veritaderes pels interlocutors de l'acte de parla.

facturatge *m.* Operació de cobrament i finançament de crèdits que sovint una empresa encomana a una entitat intermediària.

falangèrids *m. pl.* 1 Família de mamífers marsupials, de cua llarga i prènsil, pelatge ata-peït, amb el segon i el tercer dits soldats i, en algunes espècies, amb una àmplia membrana entre les extremitats que els permet planar, de costums són arborícoles i habiten la regió australiana. 2 *m.* Individu d'aquesta família.

falaropòdids *m. pl.* 1 Família d'ocells de l'ordre dels caradriformes, que inclou els escura-flascons, limitada a tres espècies, de mida petita i dits lobulats, que llevat de l'època de la nidificació menen una vida pelàgica. 2 *m.* Individu d'aquesta família.

falcament *m.* Bloqueig del possible lliscament entre dues peces garantit pel creixement de la resistència al lliscament, ocasionat per la mateixa força que les fa lliscar.

falhals *f. pl.* 1 Ordre de fongs gasteromicets, de peridi gelatinós, blanc per fora i en forma d'ou, que es trenca per a deixar sortir el receptacle, blanc o de colors vius, que s'expandeix exposant la gleba, viscosa i pudent, a la visita dels insectes, al qual pertanyen el cranc i l'ou del diable. 2 *f.* Individu d'aquest ordre.

falleva *f.* Falleba.

falsetà -ana *adj. i m. i f.* 1 Natural de Falset. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Falset o als seus habitants.

-fan -fana Forma sufixada del gr. *-phanes*, derivat del mot *phanós*, 'clar', 'evident'. Ex.: *litòfan*, *piròfana*.

fànera *f.* Formació epidèrmica diferenciada.

fanerocristallí -ina *adj.* Que té una estructura cristal·lina en què els grans són apreciables a simple vista. *Quars fanerocristallí*.

fanerogàmia *f.* Part de la botànica que estudia les plantes fanerògames.

fang² *m. i f.* 1 Individu d'un poble que habita a Gabon, Camerun i Guinea Equatorial. 1 2 *adj.* Relatiu o pertanyent als fangs. *m.* 2 1 Llengua bantu parlada pels fangs. 2 2 *adj.* Relatiu o pertanyent al fang.

-fania Forma sufixada del gr. *-phaneia*, derivat del mot *phanós*, 'clar', 'evident'. Ex.: *teofania*.

faradaic -a *adj.* Faràdic.

fardatxet *m.* Sargantaner gros (⇒).

farineta *f.* 1 En bot., farinera. 2 Moixernó blanc (⇒).

farònia *f.* Herba de la família de les umbel·líferes, de fulles dividides en segments estrets, gairebé totes basals, flors grogues i fruit alat, pròpia de les terres mediterrànies meridionals (*Elaeoselinum asclepium*).

fascinant *adj.* Fascinador.

fasianiformes *m. pl.* Galliformes.

fatimí [pl. *-ts*] *adj. i m. i f.* Fatimita.

fàtua *f.* Resposta d'un muftí a una consulta jurídica.

fauve [fr.] *adj. i m. i f.* Fauvista.

fedal *adj.* Nascut el mateix any, de la mateixa edat. *L'Oriol i en Pau són fedals*.

felanitxer -a *adj. i m. i f.* 1 Natural de Felanitx. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Felanitx o als seus habitants.

fello- Forma prefixada del mot gr. *phellós*, 'suro'. Ex.: *fellogen*.

femeró *m.* 1 Porció petita de fems. 2 Lloc on el conill diposita els fems.

feno- Forma prefixada del mot gr. *pháinein*, 'brillar', 'aparèixer'. Ex.: *fenogènesi*.

- fenocòpia** *f.* Fenotip que, per causes externes, ha canviat fins a assemblar-se a un fenotip produït per una mutació genètica.
- fenològic -a** *adj.* Relatiu o pertanyent a la fenologia.
- feroès -esa** *adj.* i *m.* i *f.* **1** Natural de les illes Fèroe. **1 2** *adj.* Relatiu o pertanyent a les illes Fèroe o als seus habitants. *m.* **2 1** Llengua germànica parlada a les illes Fèroe. **2 2** *adj.* Relatiu o pertanyent al feroès.
- ferrotitani** *m.* Aliatge de ferro i titani emprat com a desoxidant i en l'obtenció d'acers especials i d'aliatges lleugers.
- fiàlid** *m.* Cèl·lula de diversos fongs formadora de conidis en forma d'ampolleta.
- fibri-** V. *fibro-*.
- fibrocromatologia** *f.* Ciència que estudia la natura, constitució i funció dels colorants en relació amb la coloració i tintura de fibres, filaments i, en general, dels materials teixits.
- fibrocromia** *f.* Estudi de la coloració de les fibres, els filaments i els materials tèxtils en general.
- fibrologia** *f.* branca de l'enginyeria tèxtil que estudia les fibres, els filaments i, en general, els materials tèxtils.
- fibrometria** *f.* Conjunt de mètodes emprats per a determinar analíticament els paràmetres de fibres i filaments.
- fibulífer -a** *adj.* Portador de fíbules.
- fic** *m.* Tumor de la pell.
- fícia** Forma sufixada derivada del mot gr. *phykós*, 'alga'. Ex.: *criptofícia*.
- ficobiont** *m.* Fotobiont.
- ficocoloide** *m.* Polisacàrid mucilaginos que sovint forma part de la paret de les algues marines, com ara l'agar, la carragenina i l'àcid alginic.
- ficòleg ficòloga** *m.* i *f.* Expert en algues.
- filactèria** *f.* Estoig de cuir que conté pergamins amb fragments del Pentateuc que els jueus duen en nombre de dos, l'un lligat al braç esquerre i l'altre al front, durant la pregària matinal dels dies feiners.
- filicates** *f. pl.* Filicofitins.
- filicofitins** *m. pl.* **1** Subdivisió de pteridòfits amb fulles grosses amb una nervadura ramificada, que correspon a les falgueres i comprèn els ofioglossòpsids, els marattiòpsids i els filicòpsids. **2** *m.* Individu d'aquesta subdivisió.
- filhotaxi** *f.* Disposició de les fulles sobre la tija.
- filmina** *f.* Diapositiva.
- filmo-** Forma prefixada del mot *film*. Ex.: *filmòleg*.
- finisecular** *adj.* Relatiu o pertanyent a la fi d'un segle.
- finitud** *f.* Qualitat de finit.
- firmant** *adj.* i *m.* i *f.* Signant.
- fiscalitat** *f.* Política fiscal.
- fissitunicat -ada** *adj.* Que presenta un estirament de la túnica interna, que se separa així de la túnica externa, abans d'expulsar les espores, s'aplica als ascis.
- fit-** V. *fito-*.
- fit** Forma sufixada del mot gr. *phytón*, 'planta'. Ex.: *helòfit*.
- fitocenòleg -òloga** *adj.* Especialista en fitocenologia.
- fitocenosi** *f.* Comunitat vegetal (⇒).

fitònim *m.* Nom de planta.

fitotopografia *f.* Estudi del paisatge vegetal considerat com un conjunt de comunitats relacionades espacialment i temporalment entre elles.

flami- Forma prefixada del mot *flama*. Ex.: *flamífer*.

flanquís *m.* Sautor reduït a la meitat de la seva amplària.

flatera *adj.* **herba flatera** *V.* *herba*.

flint *adj.* **vidre flint** *V.* *vidre*.

-flor -flora Forma sufixada del mot ll. *flos floris*, 'flor'. Ex.: *espadiciflor*, *corolliflora*.

flori- Forma prefixada del mot *flor*. Ex.: *floricola*.

fluorapatita *f.* Mineral del grup de les apatites, fluorofosfat càlcic, de fórmula $\text{Ca}_5(\text{PO}_4)_3\text{F}$, que cristallitza en el sistema hexagonal i és mineral accessori molt comú en quasi totes les roques ígnies i metamòrfiques i en molts sediments detrítics.

foehn *m.* Vent descendent, calent i sec, que bufa a sotavent d'una serralada i fa disminuir ràpidament el gruix de neu.

föhn *m.* Foehn.

foia *f.* Fondalada originada per l'acció erosiva de les aigües o relacionada amb una fossa tectònica.

-foli -fòlia Forma sufixada del mot ll. *folium*, 'fulla', que indica que una planta té tal nombre o tal mena de fulles. Ex.: *semicaducifolis*, *densifòlies*.

-foliat -foliada Forma sufixada derivada de *-foli*, derivat del mot ll. *folium*, 'fulla'. Ex.: *fissifoliat*, *trifoliades*.

folívor -a *adj.* Que s'alimenta de fulles. *Insecte folívor*.

fonador -a *adj.* Relatiu o pertanyent a la fonació. *Aparell fonador*.

fongo *m.* Alzinenc.

forcar *v. tr.* **1** Donar forma de forca (a alguna cosa). *intr. pron.* **2** Bifurcar-se. *El riu es forca a les Bordes de Civís*.

former¹ *adj.* **arc former** *V.* *arc*.

fotometeor *m.* Fenomen lluminós provocat per la reflexió, la refracció, la difracció o les interferències de la llum solar o lunar.

fotoperíode *m.* Espai del temps diari en què un organisme és exposat a la llum.

fotoreproductor fotoreproductora *m.* i *f.* Tècnic especialista en fotoreproducció.

fotosensibilitzador *m.* Molècula capaç d'absorbir la radiació lluminosa i provocar canvis energètics en una altra molècula.

fractal *adj.* **1** Relatiu o pertanyent a una fractal o a les fractals. **2 f.** Model matemàtic o objecte real que manté la seva forma essencial, fragmentada i irregular, encara que variï l'escala d'observació.

fragatí -ina *adj.* i *m.* i *f.* **1** Natural de Fraga. **2 adj.** Relatiu o pertanyent a Fraga o als seus habitants.

franccantó *m.* Cantó **3**.

francquarter *m.* Peça heràldica equivalent al primer quarter d'un escut quarterat.

franel·lògraf *m.* Plafó de feltre o de franel·la al qual s'adhereixen figures que es van mostrant als alumnes durant l'explicació d'una lliçó.

franel·lograma *m.* Figura o imatge de paper, feltre o franel·la que s'adhereix al franel·lògraf.

freelance [angl.] [inv.] *m.* i *f.* **1** Professional del periodisme, la publicitat, l'edició, etc., que treballa per a diverses empreses sense contracte fix. **2 adj.** *Un fotògraf freelance*.

-frènia Forma sufixada derivada del mot gr. *phrén*, 'ment'. Ex.: *bradifrènia*.

- frènic -frènica** Forma sufixada derivada de *-frènia*, derivat del mot gr. *phrén*, 'ment'. Ex.: *oligofrènic, hebefrènica*.
- frèsia** *f.* Lliri de Sant Josep (⇒).
- freta** *f.* Moble heràldic format per una cotissa i una llista entrecreuant-se amb una malla gran abismada.
- frigorista** *m. i f.* Tècnic en instal·lacions frigorífiques.
- friülà -ana** *adj. i m. i f.* **1** 1 Natural del Friül. **2** *adj.* Relatiu o pertanyent al Friül o als seus habitants. **m. 2** 1 Dialecte retoromànic parlat al Friül. **2** *adj.* Relatiu o pertanyent al friülà.
- frontennis** *m.* Modalitat masculina i femenina de pilota que es disputa en un frontó curt de 30 metres, en partits per parelles de 30 punts, amb raqueta.
- fructi-** Forma prefixada del mot ll. *fructus*, 'fruit'. Ex.: *fructicultura*.
- frugi-** Forma prefixada del mot ll. *frux frugis*, 'fruit'. Ex.: *frugifer*.
- fucofícies** *f. pl.* Feofícies.
- fumi-** Forma prefixada del mot *fum*. Ex.: *fumifug*.
- funarials** *f. pl.* 1 Ordre de molses acrocàrpiques, al qual pertanyen les espècies del gènere *Funaria*. 2 *f.* Individu d'aquest ordre.
- fungi-** Forma prefixada del mot ll. *fungus*, 'fong', 'bolet'. Ex.: *fungícola*.
- gabonès -esa** *adj. i m. i f.* 1 Natural de Gabon. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Gabon o als seus habitants.
- galeopitec** *m.* Mamífer dermòpter del gènere *Cynocephalus*, arborícola i nocturn, que plana d'un arbre a l'altre gràcies a l'ús del patagi i habita els boscos de l'Àsia sud-oriental i les Filipines.
- galerista** *m. i f.* Propietari o responsable d'una galeria d'art.
- galfó** *m.* Golfo.
- galileà -ana** *adj.* Relatiu o pertanyent a Galileu o a les seves teories.
- galleran** *m.* Galzeran.
- gallurès -esa** *adj.* 1 Relatiu o pertanyent al gallurès. 2 *m.* Dialecte de tipus cors parlat al nord-est de Sardenya.
- gambià -ana** *adj. i m. i f.* 1 Natural de Gàmbia. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Gàmbia o als seus habitants.
- gameto-** Forma prefixada del mot *gàmeta*. Ex.: *gametogàmia*.
- gangli-** *V. ganglio-*.
- ganglio-** [o **gangli-**] Forma prefixada del mot *gangli*. Ex.: *ganglioplègic, gangliforme*.
- gardeny** *m.* Grunyt de les truges.
- gardenyar** *v. intr.* Les truges, grunyar.
- garguirot** *m.* Cop donat amb el dit del mig fent-lo lliscar amb força sobre el polze.
- garotera** *f.* Ormeig per a pescar garotes que consisteix en una canya oberta per un extrem.
- garrés** *m.* Creuera **2**.
- gart** *m.* Aigua embassada al capdavant d'un torrent o d'una riera que entra a la mar, tancada per una barra de platja.
- gasi-** *V. gaso-*.
- gaso-** [o **gasi-**] Forma prefixada del mot *gas*. Ex.: *gasòmetre, gasífer*.
- gasoliner gasolinera** *m. i f.* Persona que atén el subministrament de carburant i els altres serveis d'una gasolinera i s'ocupa del manteniment i la neteja de les instal·lacions.
- gauge** [fr.] *m.* Contrast **5**.

gavarro *m.* Abscés a l'ungla del bestiar.

gehenna *f.* En el Nou Testament i en la literatura rabínica, infern.

gelada² *f.* Mamífer primat de la família dels cercopitècids, de cua llarga, que habita en llocs escarpats de les terres altes del nord d'Etiòpia (*Theropithecus gelada*).

geli- *V.* *gelo-*.

gelidials *f. pl.* 1 Ordre d'algues vermelles, al qual pertanyen les espècies del gènere *Gelidium*. 2 *f.* Individu d'aquest ordre.

gèlera *f.* Gerla.

gelo- [o **geli-**] Forma prefixada del mot *gel*. Ex.: *gelòmetre*, *geliturbació*.

gemma *adj.* Que es multiplica per gemmació.

gemmi- *V.* *gemmo-*.

gemmo- [o **gemmi-**] Forma prefixada del mot *gemma*. Ex.: *gemmaologia*, *gemmaípar*.

-genèsia *V.* *-gènesi*.

genetista *m. i f.* Persona versada en genètica.

geno- 1 Forma prefixada del mot gr. *génos*, 'raça'. Ex.: *genocidi*. 2 Forma prefixada del mot *gen*. Ex.: *genoteca*.

genòmic -a *adj.* 1 Relatiu o pertanyent al genoma. 2 *f.* Part de la genètica que s'ocupa de la caracterització molecular dels genomes complets.

gerla *f.* Mascle de la xucla vera.

gestualitat *f.* 1 Qualitat de gestual. 2 Conjunt de gestos d'un individu.

ghanès -esa *adj. i m. i f.* 1 Natural de Ghana. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Ghana o als seus habitants.

gibraltareny -a *adj. i m. i f.* 1 Natural de Gibraltar. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Gibraltar o als seus habitants.

gigaoctet *m.* Unitat de capacitat de memòria equivalent a 1.024 megaoctets.

gihad *m.* 1 Esforç individual o col·lectiu que fan els musulmans per tal de millorar la seva conducta. 2 Guerra encaminada a l'expansió i a la defensa de l'islam.

gin *m.* Ginebra.

ginesterola *f.* 1 Rossinyol 2 1. 2 **ginesterola de pi** Camagroc.

-gínia Forma sufixada derivada de *-gin*, derivat del mot gr. *gyné*, 'dona'. Ex.: *proterogínia*.

ginkgòfits *m. pl.* 1 Divisió de plantes del grup de les gimnospermes, que comprèn únicament la classe dels ginkgòpsids. 2 *m.* Individu d'aquesta divisió.

gipsòfil -a *adj.* Que viu exclusivament o preferentment en terrenys guixencs.

glacejar *v. tr.* Enrossir al forn (la superfície d'un menjar cobert amb una salsa o un suc), de manera que quedi lluent.

glacio- Forma prefixada del mot ll. *glacies*, 'glaç'. Ex.: *glaciòleg*.

glamur *m.* Atractiu d'una persona o cosa que provoca admiració general.

glandi- Forma prefixada del mot ll. *glans glandis*, 'gla'. Ex.: *glandífer*.

glanduli- Forma prefixada del mot *glàndula*. Ex.: *glanduliforme*.

glauc- *V.* *glauco-*.

gleba *f.* Part de l'aparell esporífer dels fongs gasteromicets i de les tòfones, on maduren les espores.

glic- *V.* *glico-*.

glipto- Forma prefixada del mot gr. *glyptós*, 'gravat', 'cisellat'. Ex.: *gliptologia*.

globalitzador -a *adj.* Que globalitza.

globigerina *f.* Gènere de microforaminífers de forma globosa, amb una closca constituï-

da per lòculs esfèrics disposats en espiral irregular, que dona nom a un grup molt usat en biostratigrafia.

glomals *f. pl.* 1 Ordre de fongs zigomicets, de vida simbiòtica obligada amb les arrels de moltes plantes vasculares. 2 *f.* Individu d'aquest ordre.

glopdenu *m.* Maleïda.

gloquidi *m.* En bot., tricoma o apèndix proveït a la punta de pues recorbades.

glossolàlia *f.* 1 Carisma propi del cristianisme primitiu consistent a expressar-se en un llenguatge inintelligible per als oients o, fins i tot, per al parlant. 2 Llenguatge inintelligible expressat en determinats estats hipnòtics i en processos psicòtics.

glotalitzat -ada *adj.* Produït amb una oclusió de la glotis simultània a una oclusió oral, s'aplica a un so.

gloto- Forma prefixada del mot gr. *glotta*, 'llengua'. Ex.: *glotofàgia*.

◇ **gluc-** V. *gluco*⁻².

glucagó *m.* Hormona polipeptídica secretada pel pàncrees, que contribueix a regular el metabolisme dels glúcids i dels lípids i és antagonista de la insulina.

glumi- Forma prefixada del mot *gluma*. Ex.: *glumífer*.

-gnat -gnata Forma sufixada del mot gr. *gnáthos*, 'mandíbula'. Ex.: *opistògnat*, *braquignata*.

gnoseologia *f.* Teoria filosòfica del coneixement.

-gnòsia Forma sufixada del mot gr. *gnòsis*, 'coneixement'. Ex.: *baragnòsia*.

godallada *f.* Garrinada.

gofratge *m.* Gofrat.

golfàs *m.* Tonyina jove.

gomfals *f. pl.* 1 Ordre de fongs basidiomicets afil·loforats, carnosos, al qual pertanyen el got de vi i els peus de rata. 2 *f.* Individu d'aquest ordre.

gonadotròpica *adj.* **hormona gonadotròpica** V. *hormona*.

goneta *f.* Vela situada damunt del velatxo i de la gàbia.

-gonia Forma sufixada del gr. *-gonía*, derivat del mot *gígnesthai*, 'generar'. Ex.: *pecilogonia*.

goniatit *m.* Gènere de cefalòpodes ammonoïdeus, amb la conquilla enrotllada en espiral i plana, especialment important al paleozoic.

goteró *m.* Trencaigües.

graben *m.* Estructura tectònica formada per un o més blocs abaixats respecte dels blocs adjacents.

-grad -grada Forma sufixada del ll. *-gradus*, derivat del mot *gradi*, 'avançar', 'desplaçar-se'. Ex.: *digitigrad*, *plantigrada*.

grafoteràpia *f.* Teràpia que utilitza exercicis d'escriptura.

gramini- Forma prefixada del mot *gramínia*. Ex.: *graminiforme*.

granadilla *f.* Fruita de la passió (⇒).

granducal *adj.* Relatiu o pertanyent al gran duc o al gran ducat.

granejador granejadora *m. i f.* 1 Operador que fa anar la granejadora. 2 *f.* Màquina de granejar.

grani- V. *grano*.

granitoide *adj.* 1 Relatiu o pertanyent al granitoide. 2 *m.* Roca ígnia plutònica, granada, que comprèn totes les varietats del granit.

grano- [o **grani-**] Forma prefixada del mot *gra*. Ex.: *granoblast*, *granifug*.

granul- V. *granulo*.

granuli- V. *granulo-*.

granulo- [o **granuli-**, o **granul-**] Forma prefixada del mot *grànul*. Ex.: *granuloblast*, *granulífer*, *granulosi*.

grappa [it.] f. Aiguardent de brisa elaborat a Itàlia.

greisen m. Procés d'alteració hidrotermal pel qual els feldspats de les roques granítiques són reemplaçats per agregats fanerocristal·lins de miques blanques.

greixet m. Part anterior de les extremitats posteriors del cavall situada entre la cuixa i la cama.

grenlandès -esa adj. i m. i f. Groenlandès.

grifa² f. Haixix.

grímpola f. 1 Banderí lleuger utilitzat per a indicar la direcció del vent. 2 Tastavent.

griot m. A l'Àfrica nord-occidental, persona que exerceix diferents funcions socials relacionades amb la transmissió de la cultura, com ara la de bufó, la de recitador de genealogies i gestes, la de conservador de la literatura oral, la de censor de costums o la de músic professional.

grisós -osa adj. Grisenc.

grogós -osa adj. Groguenc.

gronxadora f. Gronxador.

gruista m. i f. Persona que s'ocupa de manejar una grua.

gruixat -ada adj. Gruixut.

guanxe m. i f. 1 Individu d'un poble prehistòric de les illes Canàries. 2 adj. Relatiu o pertanyent als guanxes.

guaranà [pl. -às] f. 1 Paul·línia. 2 Beguda rica en cafeïna, feta amb les llavors torrades de la paul·línia.

guarnit m. Conjunt de llistons, cairats o motlures, per a tancar les juntes dels bastiments amb les parets on són ajustats.

guatla f. Guatlla 1.

guematria f. Tècnica hermenèutica usada sobretot per la càbala jueva, basada en el valor numèric de les lletres.

guenizà f. Lloc d'una sinagoga destinat a guardar-hi els documents i llibres sagrats i els objectes de culte fora d'ús en espera d'enterrar-los en terra sagrada. *La guenizà del Caire*.

guerxària f. Guerxesa 2.

guímel f. Tercera lletra dels alfabetos hebreu i arameu.

gujarati adj. 1 Relatiu o pertanyent al gujarati. 2 m. Llengua indoairànica parlada a l'Índia.

gunita f. Formigó de consistència quasi líquida projectat en gunitar.

gur adj. 1 Relatiu o pertanyent al gur. 2 m. Grup de llengües de la família nigerocongolesta.

hadit m. Narració relativa a fets o a dites del profeta de l'islam.

hagadà f. Exemplar de l'Hagadà. *M'he comprat una hagadà comentada*.

hagiotoponímia f. branca de la toponímia que estudia els hagiotopònims.

haikai m. Haiku.

haiku m. Estrofa d'origen japonès formada per disset síl·labes mètriques, repartides en tres versos segons l'esquema 5-7-5, que constitueix la primera part d'una tanka.

haima f. Tenda dels habitants nòmades del desert i de l'estepa del nord d'Àfrica.

halacà *f.* 1 Conjunt de lleis i tradicions legals del judaisme contingudes en la literatura jueva i especialment en el Talmud, que tracten de les obligacions religioses a les quals s'han de sotmetre els jueus en les seves relacions amb l'univers, amb el proïsme i amb Déu. 2 Llei o tradició concreta establerta per l'halacà.

halar¹ *v. tr.* Cobrar (un cap o cable) manualment.

haló *m.* Derivat fluorat, bromat o clorat d'un hidrocarbur, emprat com a líquid extintor i frigorífic.

hamburguès -esa *adj. i m. i f.* 1 Natural d'Hamburg. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Hamburg o als seus habitants.

harakiri *m.* Suïcidi ritual, practicat al Japó per raons d'honor, consistent a obrir-se el ventre amb una arma blanca.

hassi *m.* Element químic artificial, transfèrmic (símbol, Hs; nombre atòmic 108; pes atòmic de l'isòtop més estable, 265).

hassid *m. i f.* Persona que segueix l'hassidisme.

hassidisme *m.* Moviment popular de renovació religiosa jueu fundat a Polònia en el segle XVIII.

haussa *adj.* 1 Relatiu o pertanyent al haussa. 2 *m.* Llengua afroasiàtica parlada al nord de Nigèria, al Níger i al Txad.

haüyna *f.* Mineral del grup dels feldspatoides, amb sodi, calci i anions addicionals de sulfat, sulfur i clorur, de fórmula $\text{Na}_3\text{Ca}(\text{Al}_3\text{Si}_3\text{O}_{12})(\text{SO}_4)$, que cristal·litza en el sistema cúbic, és de color blau i es troba en algunes roques volcàniques alcalines subsaturades en sílice.

he *f.* Cinquena lletra dels alfabet hebreu i arameu.

hedenbergita *f.* Mineral, clinopiroxè càlcic, de fórmula $\text{CaFeSi}_2\text{O}_6$, que forma una sèrie isomòrfica amb el diòpsid, és de colors foscos i es troba principalment en skarns.

heideggerià -ana *adj.* Relatiu o pertanyent a Martin Heidegger o a la seva filosofia.

heixvan *m.* 1 Vuitè mes de l'any religiós jueu. 2 Segon mes de l'any civil jueu.

helicicultor helicicultora *m. i f.* Persona que es dedica a la cria de caragols amb finalitats comercials.

helicicultura *f.* Cria i explotació de caragols.

hematia *f.* Eritròcit.

hemèlitre *m.* Ala dels insectes heteròpters que té la part superior dura i consistent i la inferior membranosa.

hemer- V. *hemero-*.

hemero- [o **hemer-**] Forma prefixada del mot gr. *heméra*, 'dia'. Ex.: *hemerologia*, *hemeralop*.

hemograma *m.* Representació gràfica del nombre, proporció o variacions de les cèl·lules sanguínies.

hemotoxina *f.* Toxina caracteritzada per la seva acció hemolítica.

hemúlids *m. pl.* 1 Família de peixos osteïctis, de cos moderadament comprimit, amb tres fortes espines a l'aleta anal, que inclou el roncador. 2 *m.* Individu d'aquesta família.

henna *f.* Alquena.

henoteista *adj.* Practicant de l'henoteisme.

hepatòleg hepatòloga *m. i f.* Especialista en malalties del fetge.

hepatologia *f.* branca de la medicina que estudia el fetge i les seves malalties.

hepatopàncrees *m.* Glàndula digestiva característica dels invertebrats.

hepatòpsids *m. pl.* Hepàtiques.

herbi- Forma prefixada del mot *herba*. Ex.: *herbícola*.

heretabilitat *f.* Variabilitat fenotípica d'una població que es deguda a diferències genètiques.

herpèstids *m. pl.* 1 Família de mamífers de l'ordre dels carnívors, de cos allargat, cua no gaire llarga, orelles petites i arrodonides, potes curtes i ungles no retràctils, que habiten el sud de la península Ibèrica i d'Itàlia, Àfrica, Madagascar i l'Àsia occidental i meridional, la qual inclou la mangosta. 2 *m.* Individu d'aquesta família.

het *f.* Vuitena lletra dels alfabets hebreu i arameu.

heterobasidiomicets *m. pl.* 1 Grup heterogeni de fongs basidiomicets, sovint gelatinosos, caracteritzats per tenir basidis amb septes transversals o longitudinals, o atípics. 2 *m.* Individu d'aquest grup.

heteroclamidi -ídia *adj.* Que té el calze i la corolla diferents.

heterosi *f.* Fenomen pel qual els heterozigots tenen més vigor, fertilitat o algun altre caràcter, que els homozigots.

heterostegina *f.* Gènere de macroforaminífers, amb closca discoïdal i cambres dividides en cambretes secundàries, aparegut a l'eocè i amb un abundant registre fòssil.

heus ací Heus aquí.

hexaedrita *f.* Siderit constituït per grans cristalls de camacita.

hexànquids *m. pl.* 1 Família de peixos condirectis, amb 6 o 7 fenedures branquials i amb una sola aleta dorsal. 2 *m.* Individu d'aquesta família.

hidrant *m.* Aparell hidràulic connectat a una xarxa general de distribució d'aigua, que s'utilitza per a subministrar aigua a pressió per a l'extinció d'un incendi o per a regar.

hidrocaritàcies *f. pl.* 1 Família de plantes monocotiledònies aquàtiques, submergides o parcialment flotants, de fulles simples, flors trímeres, amb sistemes de pollinització diversos i de vegades molt especialitzats, i fruit sec o un xic carnós, generalment indehiscent, a la qual pertanyen l'elodea i els xavos. 2 *f.* Individu d'aquesta família.

hidrolasa *f.* Enzim que catalitza l'escissió del seu substrat per addició d'una molècula d'aigua.

hidromiques *f. pl.* 1 Grup de minerals de la subclasse dels fillosilicats, d'estructura similar a la de les miques de les quals deriven per alteració, però que tenen part del potassi substituït per cations d'hidrogen. 2 *f.* Mineral del grup de les hidromiques.

hidronímia *f.* branca de la toponímia que estudia els hidrònims.

hieratisme *m.* Qualitat de hieràtic.

hifal *adj.* Relatiu o pertanyent a les hifes.

hile- V. *hilo-*.

himenocetals *f. pl.* 1 Ordre de fongs basidiomicets afillforats, que comprèn bolets de soca de carn bruna i formes diverses, com ara de crosta o de mènula, sovint actius destructors d'arbres morts o debilitats. 2 *f.* Individu d'aquest ordre.

hiòlits *m. pl.* 1 Grup extingit de metazous, relacionats amb els mol·luscos, amb closca carbonàtica cònica que es mesura en centímetres, marins, exclusius del paleozoic. 2 *m.* Individu d'aquest grup.

hiperbàric -a *adj.* Que té una pressió superior a la pressió atmosfèrica. *Cambra hiperbàrica*.

hipidiomorfe -a *adj.* Subèdric. *Mineral hipidiomorfe*.

hipogriu *m.* Animal fabulós la meitat superior del qual és àguila i la inferior, cavall.

hipotremats *m. pl.* Batoideus.

hips- V. *hipso-*.

- hipurit** *m.* Gènere de bivalves rudistes, amb closca formada per una valva inferior cònica amb sortints longitudinals i una de superior plana i porosa, que visqueren al cretaci.
- hircogall** *m.* Animal fabulós representat per un gall amb cap de boc.
- histometria** *f.* Mètode emprat per a determinar analíticament els paràmetres d'un teixit.
- histrícids** *m. pl.* 1 Família de mamífers de l'ordre dels rosegadors, amb el cos cobert per pues còrnies gruixudes i llargues, que habiten l'Àfrica, l'Àsia, Itàlia i Grècia, a la qual pertany el porc espí. 2 *m.* Individu d'aquesta família.
- hodo-** Forma prefixada del mot gr. *hodós*, 'cami'. Ex.: *hodoscopi*.
- hòlding** *m.* Societat de cartera (⇒).
- holisme** *m.* Doctrina que considera que certes realitats formen un tot que no es pot reduir a la suma de les parts.
- holomorf -a** *adj.* Relatiu o pertanyent a les funcions holomorfes.
- holomòrfic -a** *adj.* Holomorf.
- homalozous** *m. pl.* 1 Classe extingida d'equinoderms, amb l'esquelet format per plaques de calcita i morfologia asimètrica, que han estat relacionats amb els cordats més primitius i visqueren del cambrià al devonià. 2 *m.* Individu d'aquesta classe.
- homeotèrmia** *f.* Qualitat d'homeoterm.
- homi-** V. *homini-*.
- homini-** [o **homi-**] Forma prefixada del mot ll. *homo hominis*, 'home'. Ex.: *hominiforme*, *homicida*
- homodont -a** *adj.* Que té totes les dents iguals.
- homoeròtic -a** *adj.* Homosexual 2.
- homoerotisme** *m.* Erotisme envers una persona del mateix sexe.
- homòfob -a** *adj. i m. i f.* Que sent homofòbia.
- homofòbia** *f.* Aversió a l'homosexualitat o als homosexuals.
- homologable** *adj.* Susceptible d'ésser homologat.
- homòmer -a** *adj.* 1 Que té les potes, els verticils, etc., formats pel mateix nombre de parts. *Una flor homòmera. adj.* 2 No estructurat en capes de composició diferent. *Líquens homòmers.*
- horst** [al.] *m.* Estructura tectònica formada per un o més blocs aixecats respecte dels blocs adjacents.
- horti-** Forma prefixada del mot *hort*. Ex.: *horticultura*.
- hübnerita** *f.* Huebnerita.
- huebnerita** *f.* Mineral, wolframata de manganès, de fórmula $MnWO_4$, que es forma en dipòsits hidrotermals i és mena de wolframi.
- humícola** *adj.* Que viu a l'humus, o als sòls rics en humus, del qual es nodreix directament o indirecta, s'aplica sobretot a les plantes micòtrofes o a molts fongs saprotròfics. *Orquídiies humícoles.*
- humificació** *f.* Transformació de la matèria orgànica d'un sòl en humus, per acció microbiana, bioquímica, etc.
- hurrita** *m. i f.* 1 Individu d'un poble de l'antic Pròxim Orient establert originàriament a les muntanyes d'Armènia. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent als hurrites.
- husseiní** [pl. -ís] *adj. i m. i f.* Husseinita.
- hussita** *m. i f.* Partidari de les doctrines del reformador txec Jan Hus.
- hutu** *m. i f.* 1 Individu d'un poble bantu que constitueix la majoria de població a Ruanda i Burundi. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent als hutus.

iar *m.* 1 Segon mes de l'any religiós jueu. 2 Vuitè mes de l'any civil jueu.

-iasi Forma sufixada del gr. *-íasis*, derivat de verbs terminats en *-íáo*, que indica un estat patològic. Ex.: *teniasi*.

iberut -uda *adj. i m. i f.* 1 Natural d'Ibi. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Ibi o als seus habitants.

icno- Forma prefixada del mot gr. *íkhnos*, 'empremta', 'petjada'. Ex.: *icnoscòpia*.

ictiònim *m.* Nom de peix.

idò *conj.* Doncs 1.

idumeu -ea *m. i f.* 1 Individu d'un poble de l'època hellenística i romana establert al sud de la regió de Judea, en el territori occidental de l'antiga Edom. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent als idumeus.

igni- Forma prefixada del mot ll. *ignis*, 'foc'. Ex.: *ignivom*.

ilang-ilang *m.* 1 Arbre de la família de les annonàcies, de fulles enteres oposades i flors acampanades d'un verd groguenc, molt oloroses, originari de l'Àsia oriental i cultivat en diversos països càlids (*Cananga odorata*). 2 Oli obtingut de les flors de l'ilang-ilang, molt emprat en perfumeria.

ilercavó ilercavona *m. i f.* Individu d'un poble preromà, ibèric, que tenia com a nucli central el curs final de l'Ebre.

ilerdenc -a *adj.* Lleidatà 1.

ilerdense *adj.* Lleidatà 1.

ilerget ilergeta *m. i f.* 1 Individu d'un dels pobles preromans més importants del grup ibèric, ubicat a la vall central de l'Ebre. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent als ilergets.

illegalitzar *v. tr.* Declarar illegal.

illocutiu -iva *adj.* Que fa referència a la intenció o a la configuració com a pregunta, asserció, ordre, etc., d'un enunciat significatiu. *Acte de parla illocutiu. Component illocutiu d'un acte de parla.*

ilurenc -a *adj. i m. i f.* 1 Natural de l'antiga Iluro. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a l'antiga Iluro o als seus habitants. 3 Mataroní.

imada *f.* Conjunt de filades de fusta disposades en sentit longitudinal a cada banda de la quilla en el procés de construcció de la nau, que serveix per a la fusa.

imbatibilitat *f.* Qualitat d'imbatible.

imbricar *v. tr.* Disposar (coses) en sèrie, superposades parcialment.

immatriculació *f.* Acció d'immatricular; l'efecte.

immatricular *v. tr.* Inscriure (una finca) en el registre de la propietat per primera vegada.

immigrat -ada *adj. i m. i f.* Que s'ha establert en un país que no és el propi. *Sempre havia afavorit la integració dels treballadors immigrants. Un immigrant polonès era el seu soci.*

immobilitzat -ada *adj.* Que no és convertible immediatament en líquid, s'aplica, en l'activitat empresarial, al conjunt de béns de llarga durada.

immuno- Forma prefixada del mot ll. *immunis*, 'lliure de càrregues'. Ex.: *immunoproteïna*.

imparable *adj.* Que no pot ésser parat. *El progrés imparable de la tècnica.*

implexíó *f.* Percentatge de pèrdua d'avantpassats teòrics en una generació concreta, tenint per norma que tots són diferents.

impresentable *adj.* No presentable. *Un treball impresentable.*

in situ [ll.] *loc. adv.* 1 En el mateix lloc de què es tracta. *El perit ha comprovat in situ l'abast dels desperfectes.* *loc. adv.* 2 En el lloc d'origen. *A Empúries es poden veure in situ mosaics d'època romana.*

inacusatiu -iva *adj.* Que té un subjecte gramatical que presenta certes propietats típiques del complement directe, com ara la facilitat de posposar-se al verb o la possibilitat d'ésser pronominalitzat per mitjà del pronom partitiu *en*. *Verb inacusatiu. Construcció inacusativa.*

inadequació *f.* Qualitat d'inadequat.

inalterat -ada *adj.* Sense alterar, no alterat. *Mantenir la tradició inalterada.*

inassistència *f.* Manca d'assistència. *Ha justificat la seva inassistència.*

incívic -a *adj.* Mancat de civisme.

inclús *adv.* Fins i tot (⇒).

inconclús -usa *adj.* No acabat, no decidit. *Una obra inconclusa.*

inconspicu -ícu *adj.* **1** No conspicu. *adj.* **2** En bot., petit i poc aparent.

indecidible *adj.* No decidible.

indicatriu *f.* **indicatriu òptica** Superfície de referència amb què es representa la variació dels índexs de refracció en les diferents direccions de l'espai.

infinitàsim *m.* Variable que té per límit zero.

infoli *m.* **1** Llibre o manuscrit en què els fulls són plegats per la meitat, de manera que cadascun presenta quatre cares o pàgines. **2** Volum de gran format.

ingravedesa *f.* Qualitat d'ingràvid. *La ingravedesa de l'esperit.*

inhalita *f.* Roca formada per sota d'un fons submarí en un context de processos exhalatius.

ínia *f.* Mamífer cetaci del grup dels odontocets, amb la part dorsal gris fosc i la ventral rosada, de musell llarg i lleugerament corbat cap avall, que viu a les conques de l'Orinoc i de l'Amazones (*Inia geoffrensis*).

innatista *adj.* **1** Relatiu o pertanyent a l'innatisme. **2** *adj. i m. i f.* Partidari de l'innatisme.

inoceràmids *m. pl.* **1** Grup extingit de molluscos bivalves, caracteritzats per closques de valves de formes molt diverses, de trapezoïdals a arrodonides, amb ornamentació lamel·lar i expansions laterals, que visqueren del permian al cretaci. **2** *m.* Individu d'aquest grup.

inoperculat -ada *adj.* **1** Mancat d'opercle. *m. pl.* **2** **1** Grup de fongs ascomicets que expulsen les espores per un porus apical de l'asc, sense que hi hagi un opercle. **2** **2** *m.* Individu d'aquest grup.

inquer -a *adj. i m. i f.* **1** Natural d'Inca. **2** *adj.* Relatiu o pertanyent a Inca o als seus habitants.

insabut -uda *adj.* No sabut, no conegut.

insecti- Forma prefixada del mot *insecte*. Ex.: *insectífug*.

inserit -ida *adj.* En gram., que es troba dins d'una altra oració, subordinat a algun constituent d'aquesta. *Una oració, proposició, clàusula inserida.*

instrumentalització *f.* Acció d'instrumentalitzar; l'efecte.

insurgència *f.* Insurrecció.

intensió *f.* Comprensió **2**.

interdependent *adj.* Que té interdependència.

interdisciplinarietat *f.* Qualitat d'interdisciplinari.

interiorització *f.* Acció d'interioritzar; l'efecte.

interioritzar *v. tr.* Assimilar (els models socials, les idees d'una persona, etc.) i incorporar-los com a propis.

interlletra *f.* En tip., espai que separa dues lletres contigües.

internalisme *m.* Teoria epistemològica que explica el desenvolupament del coneixement científic a partir de factors interns a la ciència mateixa.

internauta *m. i f.* Usuari de la xarxa informàtica Internet.

internista *m. i f.* Especialista en malalties que afecten els òrgans interns i en el seu tractament mitjançant medicaments.

interordinat -ada *adj.* En gram., que conté dues oracions o proposicions que mantenen una relació d'interdependència mútua i expressen relacions de causa i efecte o de tesi i antítesi. *Les oracions condicionals i les concessives pertanyen al grup de les interordinades.*

interpersonal *adj.* Establert entre persones individualment.

inter testamentari -ària *adj.* Relatiu o pertanyent al període del judaisme que s'estén aproximadament entre l'inici del segle II aC i el final del segle II dC.

intertextualitat *f.* Conjunt de relacions més o menys manifestes entre un text i altres textos.

inuit *adj. i m. i f.* Esquimal.

ioruba *adj. 1* Relatiu o pertanyent al ioruba. *2 m.* Llengua nigercongolea parlada a Nigèria.

islamista *adj. 1* Relatiu o pertanyent a l'islamisme. *adj. i m. i f. 2 1* Partidari de l'islamisme. *2 2 m. i f.* Islamòleg, islamòloga.

islamòleg islamòloga *m. i f.* Persona versada en islamologia.

ismaelita *m. i f. 1* Àrab, com a descendent d'Ismael. *2 adj.* Relatiu o pertanyent als ismaelites.

isoelèctric -a *adj.* Que presenta el mateix nombre de càrregues positives que de negatives.

isoetòpsids *m. pl. 1* Classe de pteridòfits heterosporis, que comprèn les selaginèl·lals i les isoetals. *2 m.* Individu d'aquesta classe.

isohalina *f.* Línia imaginària que uneix els punts amb la mateixa concentració salina d'una massa d'aigua.

isolexisme *m.* Figura retòrica que consisteix en la repetició d'un mateix radical en una mateixa clàusula o vers, modificat per derivació, canvi de funció sintàctica, reiteració o variació semàntica.

isomerasa *f.* Enzim que catalitza reaccions d'isomerització.

isosista *f.* Isosísmica.

itabirita *f.* Roca sedimentària composta per alternances de nivells sedimentaris d'òxids massissos de ferro i quarsites d'edat precambriana.

ítem¹ *m. 1* Element d'un conjunt. *2* Element, part o unitat susceptible de quantificació de què es compon un test o un altre material psicotècnic.

ivorià -ana *adj. i m. i f. 1* Natural de la Costa d'Ivori. *2 adj.* Relatiu o pertanyent a la Costa d'Ivori o als seus habitants.

jacobeu -ea *adj.* Relatiu o pertanyent a Sant Jaume de Galícia. *Any jacobeu. Ruta jacobea.*

jacobià -ana *adj.* Relatiu o pertanyent a l'obra del matemàtic alemany Karl G. J. Jacobi. *Matriu jacobiana.*

jaenès -esa *adj. i m. i f. 1* Natural de Jaén. *2 adj.* Relatiu o pertanyent a Jaén o als seus habitants.

jaio *m.* Jai.

jamaicà -ana *adj. i m. i f. 1* Natural de Jamaica. *2 adj.* Relatiu o pertanyent a Jamaica o als seus habitants.

jarosita *f.* Mineral, sulfat bàsic de ferro i potassi, de fórmula $KAl_3(SO_4)_2(OH)_6$, que cristallitza en el sistema trigonal, és de color groc i es forma a les zones d'oxidació de

dipòsits de sulfurs o en zones d'alteració hidrotermal de roques alumíniques sota condicions molt àcides i oxidants.

jerusalimità -ana *adj.* Relatiu o pertanyent a Jerusalem.

jiddisch [al.] *adj.* 1 Relatiu o pertanyent al jiddisch. 2 *m.* Llengua germànica parlada per diverses comunitats jueves d'arreu del món.

joneguer joneguera *m. i f.* Torero que toreja jònecs.

jonqueti *m.* Xanguet 2.

judeocristià -ana *adj.* Relatiu o pertanyent al judeocristianisme.

jungermannídes *f. pl.* 1 Subclasse d'hepàtiques que comprèn hepàtiques folioses, com les jungermannials, i tal·lozes simples, com les metzgerials. 2 *f.* Individu d'aquesta subclasse.

jurat² -ada *adj.* Que ha prestat jurament. *Traductora jurada. Guarda jurat.*

karaoke *m.* Activitat lúdica que consisteix a cantar en públic amb l'ajut d'un aparell que presenta en una pantalla la lletra de la cançó i fa l'acompanyament musical.

karité [pl. -és] *m.* Arbre de la família de les sapotàcies, de fruits en baia, propi de l'Àfrica tropical, les llavors del qual proporcionen un greix d'aspecte semblant a la mantega (*Vitellaria paradoxa* o *Butyrospermum parkii*).

karri *m.* *Eucalyptus karri* (⇒).

kaxina *f.* Nina ritual esculpida en una arrel de pollancre americà, característica d'alguns pobles amerindis del sud-oest dels Estats Units.

kauri *m.* *Agatis*.

kenaf *m.* Cànem de Guinea (⇒).

kèntia *f.* Palmera de tronc llis i anellat i fulles pinnades, sovint arquejades, originària de l'illa de Lord Howe i cultivada com a ornamental (*Howea belmoreana* i *H. forsteriana*).

keplerrià -ana *adj.* Relatiu o pertanyent a Johannes Kepler o a les seves teories astronòmiques.

kerigma *m.* Anunci del nucli de la fe cristiana, que tracta de la mort i resurrecció de Jesucrist, en l'exegesi del Nou Testament.

kernita *f.* Mineral, borat sòdic bàsic hidratat, de fórmula $\text{Na}_2\text{B}_4\text{O}_6(\text{OH})_2 \cdot 3\text{H}_2\text{O}$, que cristallitza en el sistema monoclínic i és utilitzat per a l'obtenció d'àcid bòric.

khmer *m. i f.* 1 Individu d'un poble asiàtic de raça sud-mongòlica, barrejada amb elements blancs procedents de l'Índia, que constitueix l'estrat de població més antic i més nombrós de Cambodja. 1 2 *adj.* Relatiu o pertanyent als khmers. *m.* 2 1 Llengua de la família austroasiàtica parlada a Cambodja. 2 2 *adj.* Relatiu o pertanyent al khmer.

khói *adj. i m. i f.* Hotentot.

kikuiu *adj.* 1 Relatiu o pertanyent al kikuiu. 2 *m.* Llengua bantu parlada a Kenya.

kilovolt *m.* Quilovolt.

kilowatt *m.* Quilowatt.

kimberlita *f.* Roca subvolcànica alcalina, molt rica en magnesi i ferro, constituïda per olivina, flogopita, piroxens i pirop, que es troba en xemeneies volcàniques i és una de les principals fonts de diamants.

kimbundu *adj.* 1 Relatiu o pertanyent al kimbundu. 2 *m.* Llengua bantu parlada a Angola.

kitsch [al.] [inv.] *m.* 1 Producció artística on predomina l'efecte ràpid i previsible, la decoració amb pretensions, el sentimentalisme i la comercialitat. 2 *adj.* De mal gust.

- klebshormidials** *f. pl.* 1 Ordre d'algues verdes de la classe de les carofícies, al qual pertanyen les espècies del gènere *Klebshormidium*. 2 *f.* Individu d'aquest ordre.
- kosovar** *adj. i m. i f.* 1 Natural de Kosovo. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Kosovo o als seus habitants.
- kraft** *adj.* [inv.] **paper kraft** *V. paper.*
- labirint-** *V. labirinti-*.
- labirinti-** [o **labirint-**] Forma prefixada del mot gr. *labýrinthos*, 'laberint'. Ex.: *labirinti-forme, labirintodonts*.
- labirintodonts** *m. pl.* 1 Subclasse extingida d'amfibis, els primers vertebrats a colonitzar el medi continental, caracteritzats per dents còniques i d'estructura laberíntica, que visqueren del devonià al triàsic. 2 *m.* Individu d'aquesta subclasse.
- labirintulomicots** *m. pl.* 1 Divisió de fongs del grup dels pseudofongs, de vida aquàtica i cèl·lules que es desplacen per l'interior de tubs elàstics. 2 *m.* Individu d'aquesta divisió.
- laboulbenials** *f. pl.* 1 Ordre de petits fongs ascomicets, molt especialitzats en viure paràsits sobre insectes. 2 *f.* Individu d'aquest ordre.
- labradorita** *f.* Mineral, tectosilicat de la sèrie de les plagiòclasis, que conté entre un 50 i un 70 % de component molecular d'anortita.
- labriforme** *adj.* En bot., que té forma de llavi.
- lacrimi-** *V. lacrimo-*.
- lacrimo-** [o **lacrimi-**] Forma prefixada del mot ll. *lacrima*, 'llàgrima'. Ex.: *lacrimotomia, lacrimiforme*.
- ladanifera** *adj. estepa ladanifera* *V. estepa*¹.
- ladí -ina** *adj. i m.* 1 Engadinès. 2 Retoromànic.
- lageniforme** *adj.* En bot., que té forma d'ampolla o de flascó.
- lago-** Forma prefixada del mot gr. *lagós*, 'llebre'. Ex.: *lagòpode*.
- laguerstrèmia** *f.* Arbre de Júpiter (⇒).
- lagun** *m.* Llacuna d'un atol.
- laïcista** *adj. i m. i f.* Partidari del laïcisme.
- lamed** *f.* Dotzena lletra dels alfabets hebreu i arameu.
- lamelli-** Forma prefixada del mot *lamella*. Ex.: *lamellicorni*.
- lamprídids** *m. pl.* 1 Família de peixos osteictis amb aletes sense radis espinosos i boca protractil, que inclou la llampuga reial. 2 *m.* Individu d'aquesta família.
- lamproïta** *f.* Roca subvolcànica rica en potassi i magnesi, que pot ésser font de diamants.
- languidesa** *f.* Condió de lànguid.
- lapiaz** *m.* Rascler.
- larvi-** Forma prefixada del mot *larva*. Ex.: *larvívor*.
- lascar** *v. tr.* Deixar anar una mica (un cap, un cable o una cadena, de l'aparell d'una nau, que està treballant).
- lateralització** *f.* Acció de lateralitzar o de lateralitzar-se; l'efecte.
- lateralitzar** *v. tr.* 1 Convertir en lateral (un so). 2 *intr. pron.* Un so, esdevenir lateral.
- lati-** Forma prefixada del mot ll. *latus*, 'ample'. Ex.: *latirostre*.
- latitudinarisme** *m.* Moviment anglicà sorgit al segle XVII que admet la salvació per a tot-hom qui cregui en Crist i cerqui la veritat en la Bíblia.
- latra** Forma sufixada del gr. *-latres*, derivat del mot *latréueín*, 'adorar'. Ex.: *andròlatra*.
- latria** Forma sufixada del gr. *-latreia*, derivat del mot *latréia*, 'servei', 'adoració'. Ex.: *de-monolatria*.

- laumontita** *f.* Mineral del grup de les zeolites, de fórmula $\text{CaAl}_2\text{Si}_4\text{O}_{12}\cdot 4\text{H}_2\text{O}$, que cristallitza en el sistema monocínic en forma de cristalls d'hàbit prismàtic, és de color blanc i és indicador de metamorfisme de grau molt baix.
- lawsonita** *f.* Mineral de la subclasse dels sorosilicats, de fórmula $\text{CaAl}_2(\text{Si}_2\text{O}_7)(\text{OH})_2\cdot \text{H}_2\text{O}$, que cristallitza en el sistema ròmbic i es forma en el metamorfisme regional de baixa temperatura i d'alta pressió de roques riques en calci.
- lemming** *m.* Mamífer rosegador del gènere *Lemmus*, de la família dels múrids, que fa grans migracions, propi de les zones de tundra de l'hemisferi nord.
- lenti-** Forma prefixada del mot *lent*. Ex.: *lentiforme*.
- lentilla** *f.* Lent de contacte ($\Rightarrow$).
- leocials** *f. pl.* 1 Gran ordre de fongs ascomicets, d'ascos inoperculats i unitunicats, que comprèn petits bolets que són apotecis sèssils o estipitats. 2 *f.* Individu d'aquest ordre.
- lepidi-** V. *lepido-*.
- leprària** *f.* Lliquen pulverulent del gènere *Lepraria* i gèneres afins, format gairebé exclusivament per soredis i mai amb ascomes.
- lerrouxista** *adj.* 1 Relatiu o pertanyent al lerrouxisme. 2 *m. i f.* Partidari del lerrouxisme.
- levuriforme** *adj.* Amb l'aspecte i les característiques dels llevats.
- lexico-** Forma prefixada del mot *lèxic*. Ex.: *lexicografia*.
- liasa** *f.* Enzim que trenca enllaços del seu substrat per eliminació de grups i allibera un producte amb enllaços dobles, o bé que, al revés, addiciona grups als enllaços dobles.
- liberalitzador -a** *adj.* Que liberalitza.
- licocèfal -a** *adj.* Que té cap de llop. *Àguila licocèfala*.
- licofitins** *m. pl.* 1 Subdivisió de pteridòfits amb fulles petites i amb un sol feix vascular, que comprèn els licopodiòpsids i els isoetòpsids. 2 *m.* Individu d'aquesta subdivisió.
- licoperdals** *f. pl.* 1 Ordre de fongs gasteromicets, d'espores arrodonides i capil·lics filamentós i elàstic, amb peridi membranós i obertura per un porus, al qual pertanyen els pets de llop. 2 *f.* Individu d'aquest ordre.
- lifting** *m.* Operació d'estirar la pell per a fer-la esdevenir llisa, quirúrgicament o amb un producte cosmètic.
- light** [angl.] [inv.] *adj.* 1 Amb menys calories de les que són habituals en la seva composició. *Una beguda light*. 2 Amb menys elements nocius dels que li són propis. *Cigarrets light*.
- lilós -osa** *adj.* Que tira a lila. *Unes flors liloses*.
- lingala** *adj.* 1 Relatiu o pertanyent al lingala. 2 *m.* Llengua bantu parlada a la República del Congo.
- lingüüi-** V. *linguo-*.
- lingúlids** *m. pl.* 1 Ordre de braquiòpodes, amb closca d'apatita allargada, marins, que viuen enterrats al sediment, originats al cambrià. 2 *m.* Individu d'aquest ordre.
- lio-** Forma prefixada del mot gr. *lýein*, 'dissoldre'. Ex.: *liofília*.
- liposoluble** *adj.* Soluble en greixos i olis.
- liquènic -a** *adj.* Relatiu als líquens.
- lis-** V. *liso-*.
- lisi-** V. *liso-*.
- liso-** [o **lisi-**, o **lis-**] Forma prefixada del mot gr. *lýsis*, 'dissolució'. Ex.: *lisogen*, *lisímetre*, *lisèmia*.
- lita** Forma sufixada del mot gr. *lithos*, 'pedra', emprada per a formar noms de minerals i de roques. Ex.: *oolita*, *criolita*.

literarietat *f.* Propietat intrínseca d'un text la sola presència de la qual el convertiria en literari.

-lític¹ -lítica Forma sufixada del mot gr. *lithikós*, 'de pedra'. Ex.: *batolític*, *zoolítica*.

-lític² -lítica Forma sufixada derivada del mot gr. *lýsis*, 'dissolució'. Ex.: *biolític*, *ansiolítica*.

litometeor *m.* Meteor format per un conjunt de partícules, en general sòlides i no aquoses, que es troben suspeses en l'aire.

litotriptor *m.* Instrument per a practicar la litotripsia.

lizardita *f.* Mineral, fil·losilicat trioctaèdric d'estrat senzill, de fórmula $Mg_3Si_2O_5(OH)_4$.

llagar *v. tr.* i *intr. pron.* Ulcerar.

llambrusquer *m.* Llambrusca.

llampuguera *f.* Art per a pescar llampugues.

llançaflames *m.* Arma de guerra que permet projectar a distància un raig de líquid inflammat.

llanguet *m.* *pixota de llanguet* V. *pixota*¹.

llavadora *f.* Rentadora.

llenyer *f.* Llenyer.

lleopardat *adj.* *Ileó lleopardat* V. *Ileó*.

lletera² *f.* Recipient per a transportar o guardar la llet o per a servir-la a taula.

lleterada *f.* Raig de llet.

llicenciand llicencianda *m.* i *f.* Estudiant que està a punt d'obtenir el grau de llicenciat, especialment el dia en què defensa la tesina o projecte de final de carrera.

lligasa *f.* Enzim que catalitza la unió de dues molècules alhora que és hidrolitzada una molècula d'un nucleòtid trifosfat.

llimer¹ *m.* Llimera² 2.

llimonera² *f.* Guarniment per a enganxar a vares o braços un cavall tot sol.

llirià -ana *adj.* i *m.* i *f.* 1 Natural de Llúria. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Llúria o als seus habitants.

llisol *m.* Llissol.

lliterà -ana *adj.* i *m.* i *f.* 1 Natural de la Llitera. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a la Llitera o als seus habitants.

llogarenc -a *adj.* i *m.* i *f.* Natural d'un llogaret, pertanyent a un llogaret.

llongada *f.* Franja de sorra que l'onada del mar mulla.

llorell *m.* 1 Blavet 3 1. 2 Llorà blanca (⇒). 3 Llorà verda (⇒). 4 Blava 2.

lludrió *m.* 1 Rèptil saure del gènere *Chalcides*, de la família dels escíncids, de tronc gairebé cilíndric, extremitats reduïdes i escates llises i brillants. 2 **lludrió ibèric** Lludrió de tronc curt i gruixut, amb les extremitats proveïdes de cinc dits (*Chalcides bedriagai*). 3 **lludrió llistat** Lludrió de tronc prim i molt allargat, amb les extremitats molt reduïdes i proveïdes de tres dits, d'aspecte serpentiforme (*Chalcides striatus*).

lluenta *f.* Lludrió ibèric (⇒).

llumeta *f.* Llumenera petita i baixa, portàtil, amb un apagador en forma de caputxa.

locus *m.* Posició d'un gen en el mapa genètic.

locutiu -iva *adj.* Relatiu o pertanyent a la locució, a la manera de produir un enunciat significatiu. *Acte de parla locutiu. Component locutiu d'un acte de parla.*

loellingita *f.* Mineral, arsenur de ferro, de fórmula $FeAs_2$, que cristallitza en el sistema ròmbic.

logronyès -esa *adj.* i *m.* i *f.* 1 Natural de Logronyo. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Logronyo o als seus habitants.

logudorès -esa *adj.* 1 Relatiu o pertanyent al logudorès. 2 *m.* Dialecte del sard parlat al Logudoro.

löhlingita *f.* Loellingita.

longa *f.* Figura musical que, en la notació proporcional, equival a dues o tres breus.

lorantàcies *f. pl.* 1 Família de plantes dicotiledònies, que inclou sobretot mates hemiparàsites i epífites, de fulles oposades, flors petites d'ovari infer i amb els primordis seminals soldats amb la paret d'aquest, fruit generalment carnós i llavors viscoses que s'adhereixen al bec dels ocells que mengen el fruit, a la qual pertany el vesc. 2 *f.* Individu d'aquesta família.

lorísids *m. pl.* 1 Família de primats del grup dels lemuriformes, que habiten Àfrica i Àsia. 2 *m.* Individu d'aquesta família.

löss [al.] [inv.] *m.* Loess.

luci- Forma prefixada del mot ll. *lux lucis*, 'llum'. Ex.: *lucímetre*.

ludo- Forma prefixada del mot ll. *ludus*, 'joc'. Ex.: *ludoteràpia*.

ludotecari ludotecària *m. i f.* Educador responsable d'una ludoteca.

lumin- V. *lumino-*.

lumino- [o **lumin-**] Forma prefixada del mot ll. *lumen luminis*, 'llum'. Ex.: *luminogen*, *luminància*.

lumpen *m.* Conjunt de les capes més pobres de la població urbana, formades per individus no integrats en el procés de producció i mancats d'una consciència política.

lutier *m. i f.* Persona que fabrica instruments musicals, especialment de cordes pinçades o fregades.

-mac -maca Forma sufixada del mot gr. *mákhe*, 'combat'. Ex.: *iconòmac*, *tauròmaca*.

maclura *f.* Arbre o arbust caducifoli de la família de les moràcies, sovint espinós, dioic, de fulles oblongues, enteres i molt agudes, flors molt petites, les masculines en curts raïms, les femenines en petits glomèruls, que donen lloc a infructescències de color groc de la mida d'una taronja, originari d'Amèrica del Nord, apreciat per la seva fusta, de color ataronjat, tenaç i duradora, emprada també com a tintòria (*Maclura pomifera*).

macroblast *m.* Branca de creixement indefinit, sovint amb entrenusos llargs.

macroevolució *f.* Evolució per sobre del nivell de l'espècie.

macroforaminífers *m. pl.* 1 Grup sense valor taxonòmic format pels foraminífers bentònics de dimensions centimètriques i els d'una complexitat estructural elevada. 2 *m.* Individu d'aquest grup.

macrosisme *m.* Terratrèmol de gran intensitat que té efectes devastadors.

macrosociologia *f.* Part de la sociologia que investiga comunitats grans i estructures socials generals, com ara les revolucions, les grans migracions, les formes de dominació política, etc.

madrassa *f.* Escola d'ensenyament religiós, generalment adscrita a una mesquita.

madurès -esa *adj.* 1 Relatiu o pertanyent al madurès. 2 *m.* Llengua austronèsica parlada a Indonèsia.

magnetògraf *m.* Telescopi capaç d'analitzar determinades línies espectrals i la seva polarització, de manera que permet mesurar la intensitat i la topologia del camp magnètic solar.

magnetograma *m.* Mapa que mostra la intensitat i la polaritat magnètica de la superfície d'un astre, especialment del Sol.

magnetòmetre *m.* Aparell per a mesurar la intensitat d'un camp magnètic.

magni- Forma prefixada del mot ll. *magnus*, 'gran'. Ex.: *magniloquència*.

magraneta *f.* **magraneta de corb** Planta de la família de les cinomoriàcies, de color vermell violaci, fulles esquamiformes i inflorescència en forma de clava, que viu paràsita als sòls salins del litoral mediterrani càlid i dels subdeserts asiàtics i del nord d'Àfrica (*Cynomorium coccineum*).

maharani *f.* Muller del maharaja.

maixé [inv.] *adj.* **paper maixé** *V.* *paper*.

◇ **malac**⁻² *V.* *malaco*⁻².

malaco⁻² [o **malac-**] Forma prefixada del mot gr. *malákion*, 'mol·lusc'. Ex.: *malacòleg*, *malacostracis*.

malacòfil -a *adj.* Que presenta malacofília.

malacofília *f.* Pol·linització mitjançant la intervenció dels mol·luscos terrestres.

malaiàlam *adj.* 1 Relatiu o pertanyent al malaiàlam. 2 *m.* Llengua dravídica parlada a la regió de Malabar, a l'Índia.

malaisi -àisia *adj. i m. i f.* 1 Natural de Malàisia. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Malàisia o als seus habitants.

malavinent *adj.* Desavinent.

malgaix -a *adj. i m. i f.* 1 Natural de Madagascar. 1 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Madagascar o als seus habitants. *m.* 2 1 Llengua austronèsica parlada a Madagascar. 2 2 *adj.* Relatiu o pertanyent al malgaix.

malgratenc -a *adj. i m. i f.* 1 Natural de Malgrat. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Malgrat o als seus habitants.

malhaja [*malhages*, *malhagen*] Expressió usada per a expressar maledicció envers una persona o una cosa. *Malhagen l'odi i la discòrdia!*

malherbologia *f.* Estudi de les males herbes dels conreus i dels mitjans per al seu control.

mallorquinista *adj.* 1 1 Relatiu o pertanyent al mallorquinisme. 1 2 *adj. i m. i f.* Seguidor del mallorquinisme. *adj. i m. i f.* 2 Soci o simpatitzant del Club Esportiu Mallorca.

malnodrit -ida *adj. i m. i f.* Que pateix malnutrició.

malnutrició *f.* Desequilibri per excés o defecte d'algun nutrient.

mamba *f.* Rèptil ofidi de la família dels elàpids, propi de l'Àfrica, de moviments ràpids, que segrega un verí neurotòxic extremament letal.

mami- *V.* *mamo-*.

màmia *f.* Femella amb alguna mamella que no porta llet.

mamo- [o **mami-**] Forma prefixada del mot *mama*. Ex.: *mamoplàstia*, *mamífer*.

mancant *adj.* En heràld., que manca de la meitat dreta o sinistra, s'aplica a una figura o a un moble. *Flor de lis mancant a dextra*.

mandala *f.* Figura simbòlica i mística que representa l'univers, pròpia de la tradició budista i hinduista.

mandinga *adj.* 1 Relatiu o pertanyent al mandinga. 2 *m.* Grup de llengües nigerocongolese parlades a l'Àfrica occidental.

mangan- *V.* *mangano-*.

mangan- *V.* *mangan-*.

mangano- [o **mangan-**, o **mangan-**] Forma prefixada del mot *manganès*. Ex.: *manganosiderita*, *manganífer*, *manganblenda*.

- maniser** -a *adj.* i *m.* i *f.* 1 Natural de Manises. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Manises o als seus habitants.
- manlleuenc** -a *adj.* i *m.* i *f.* 1 Natural de Manlleu. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Manlleu o als seus habitants.
- mantèllic** -a *adj.* Relatiu o pertanyent al mantell terrestre.
- mantícora** *m.* Animal fabulós amb cos de tigre, cap d'home vell, banyes llargues en espiral i boca amb tres rengles de dents.
- manu-** Forma prefixada del mot ll. *manus*, 'mà'. Ex.: *manufactura*.
- manx** *adj.* 1 Relatiu o pertanyent al manx. 2 *m.* Llengua cèltica extingida.
- maputxe** *m.* i *f.* 1 Individu d'un poble araucà del sud de Xile. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent als maputxes.
- màquia** Forma sufixada del gr. *-makhía*, derivat del mot *mákhe*, 'combat'. Ex.: *gigantomàquia*.
- maracujà** [pl. -às] *m.* Fruita de la passió (⇒).
- marasmi** *m.* Bolet del gènere *Marasmius*, de l'ordre de les tricolomats, en general petit i de peu tenaç, saprotròfic i adaptat a deshidratacions periòdiques.
- marattiòpsids** *m.* *pl.* 1 Classe de falgueres, principalment tropicals, amb esporangis a la cara superior de les fulles. 2 *m.* Individu d'aquesta classe.
- marc**² *m.* Aiguardent de brisa originari de França.
- marcançiides** *f.* *pl.* 1 Subclasse d'hepàtiques de gametòfit tahlós, rizoides, generalment amb papilles a la part interior de la paret i esporòfit amb la seta molt curta, que inclou les marcançials. 2 *f.* Individu d'aquesta subclasse.
- marcescible** *adj.* Que es pot marcir, que es marceix.
- mareo-** Forma prefixada del mot *marea*. Ex.: *mareotèrmic*.
- marheixvan** *m.* Heixvan.
- marihuana** *f.* Preparació a base de les diferents parts del cànem indi un cop triturades i seques, que es fuma barrejada amb tabac i pot produir efectes euforitzants i al·lucinògens.
- mariní** [pl. -ís] *adj.* i *m.* i *f.* Benimerí.
- mariològic** -a *adj.* Relatiu o pertanyent a la mariologia.
- marmosa** *f.* Mamífer marsupial del gènere *Marmosa*, de la família dels didèlfids, de petites dimensions i potes curtes, sense marsupi, arborícola i propi d'Amèrica Central i del Sud.
- marraixa** *f.* Garrafa.
- marronós** -osa *adj.* Que tira a marró.
- masora** *f.* 1 Sistema de regles, principis i tradicions que regulen la còpia i l'ús dels manuscrits bíblics hebreus, establerts entre els segles vi i x dC per a preservar el text autèntic de la Bíblia hebrea. 2 Cos de notes crítiques i explicatives marginals transmeses amb el text de la Bíblia hebrea per tal d'assegurar-ne la transmissió fidel.
- masoreta** *m.* Estudiós jueu que participà en l'establiment de la masora.
- masorètic** -a *adj.* Relatiu o pertanyent a la masora o als masoretetes.
- massai** *m.* i *f.* 1 Individu d'un poble africà de pastors nòmades que habita a Sudan, Kenya i Tanzània. 1 2 *adj.* Relatiu o pertanyent als massais. *m.* 2 1 Llengua nilosahariana parlada pels massais. 2 2 *adj.* Relatiu o pertanyent al massai.
- massificació** *f.* Acció de massificar; l'efecte.
- massificar** *v. tr.* 1 Fer esdevenir massiu i despersonalitzat algun fenomen social. *La publicitat massifica els gustos.* 2 *intr. pron.* Amoltonar-se.

- masteleret** *m.* Masteler 1.
- mastigonema** *m.* Apèndix rígid d'un flagel, que n'inverteix l'efecte propulsor.
- mastodòntic -a** *adj.* Molt gran i pesant, gegantí. *Un camió mastodòntic.*
- mastòleg mastòloga** *m. i f.* Especialista en mastologia.
- matadona** *f.* Gírgola d'olivera (⇒).
- matagallina** *f.* Matapoll.
- maternitzada** *adj.* **llet maternitzada** *V. llet.*
- màtica** Sufixoide del mot *informàtica*. Ex.: *ofimàtica, telemàtica.*
- matr-** *V. matri-*.
- matri-** [o **matr-**] Forma prefixada del mot ll. *mater matris*, 'mare'. Ex.: *matrilocalisme, matrònim.*
- matricer matricera** *m. i f.* Especialista en la fabricació de matrius.
- matriceria** *f.* Fabricació de matrius.
- matrifocal** *adj.* Relatiu o pertanyent a la família matrifocal.
- matrilateral** *adj.* Que es vincula a través de la mare. *Parents matrilaterals.*
- matrilinealitat** *f.* Regla de filiació unilineal matrilineal.
- matrimonis** *m. pl.* Planta herbàcia de la família de les primulàcies, de fulles obovades i rugoses, en roseta basal, atenuades en pecíol alat, i flors amb el calze tubulós i la corolla d'un groc pàllid o blanca, nascudes directament de la roseta foliar sobre pedicels força llargs que s'ajeu en quan porten fruit, pròpia dels boscos i llocs ombrívols, sobretot a muntanya, i també cultivada com a ornamental (*Primula acaulis* o *P. vulgaris*).
- matsutake** *m.* Bolet de l'ordre de les tricolomatals, semblant al garlandí, molt perfumat, que és apreciat al Japó (*Tricholoma matsutake*).
- matxó** *m.* Pilar 1 1.
- maxilla** *f.* 1 Peça superior de l'aparell bucal que en els vertebrats mandibulats està constituïda per diferents ossos. 2 Apèndix bucal que tenen alguns artròpodes, formant una parella o dues, el qual serveix per a manipular l'aliment.
- meandriforme** *adj.* Que forma meandres. *Un riu meandriforme.*
- mecano-** Forma prefixada del mot gr. *mekhané*, 'màquina'. Ex.: *mecanotub.*
- medallística** *f.* Ciència que tracta de l'estudi de les medalles.
- megàlia** Forma sufixada derivada del mot gr. *mégas megálou*, 'gran'. Ex.: *esplenomegàlia.*
- megalòpolis** *f.* Conjunt de metròpolis que formen una enorme aglomeració urbana.
- meitneri** *m.* Element químic artificial, transfèrmic (símbol, Mt; nombre atòmic, 109; pes atòmic de l'isòtop més estable, 266).
- melanterita** *f.* Mineral, sulfat de ferro hidratat, de fórmula $\text{Fe}^{2+}\text{SO}_4 \cdot 7\text{H}_2\text{O}$, que cristallitza en el sistema monoclínic, és soluble en aigua, de color verd pàllid, i es forma per l'evaporació d'aigües de mina o riques en ferro.
- melgorès** *m.* Moneda emesa pels comtes de Melguell i després per la ciutat i els senyors de Montpeller i els bisbes de Magalona, d'àmplia circulació en l'àmbit català medieval.
- melli-** Forma prefixada del mot ll. *mel mellis*, 'mel'. Ex.: *mellífer.*
- melo-** Forma prefixada del mot gr. *mélos*, 'cant'. Ex.: *melodrama.*
- melusina** *f.* Ésser imaginari que es representa amb una sirena que es banya en una tina.
- mem** *f.* Tretzena lletra dels alfabetos hebreu i arameu.
- menorà** [pl. -às] *f.* Canelobre jueu de set braços.
- mentalització** *f.* Acció de mentalitzar; l'efecte.
- menyspreatiu -iva** *adj.* Menyspreador, que expressa menyspreu.

merlúccids *m. pl.* 1 Família de peixos osteïctis, amb dues aletes dorsals, la primera curta i triangular, la segona allargada i lleugerament escotada, i una sola aleta anal també llarga i escotada, que inclou els lluços. 2 *m.* Individu d'aquesta família.

meromorf **-a** *adj.* Relatiu o pertanyent a les funcions meromorfes.

meromòrfic **-a** *adj.* Meromorf.

mesòtrof **-a** *adj.* Mesotròfic.

mesotròfic **-a** *adj.* Mitjanament ric en substàncies nutritives. *Aigües mesotròfiques.*

mesquite *f.* Arbre o arbust alt de la família de les mimosàcies, de fulles pinnaticompstes amb les estípules transformades en espines, de flors grogues oloroses, en llargues inflorescències espíciformes, i de llegum indehiscent bequerut, originari d'Amèrica Central i les Antilles i cultivat en d'altres països tropicals, que proporciona una mena de goma i del qual s'aprofiten sobretot els fruits com a aliment per al bestiar (*Prosopis juliflora*).

metacognició *f.* Consciència dels processos mentals que intervenen en l'aprenentatge.

metacognitiu **-iva** *adj.* Relatiu o pertanyent a la metacognició.

metall- *V. metallo-*.

metalli- *V. metallo-*.

metallista *m. i f.* Persona que treballa en metalls.

metallisteria *f.* 1 Art o ofici de metallista. *f.* 2 Conjunt d'obres o objectes fets en metall.

metalloproteïna *f.* Proteïna que conté àtoms metàl·lics com a grup prostètic.

metallotèrmia *f.* Procés metallúrgic en què hom redueix el compost metàl·lic mitjançant un altre metall més reactiu o amb hidrogen, a una temperatura superior a la temperatura de fusió del metall reduït.

metapelita *f.* Roca pelítica metamòrfica.

metapsicològic **-a** *adj.* Relatiu o pertanyent a la metapsicologia.

-metria Forma sufixada del gr. *-metría*, derivat del mot *métron*, 'mesura'. Ex.: *corometria*, *criometria*.

metro⁻¹ Forma prefixada del mot gr. *métron*, 'mesura'. Ex.: *metrònom*.

meulo *m.* 1 Marrameu 1. 2 Crit de dolor.

micelià **-ana** *adj.* 1 Relatiu al miceli. 2 Format per un miceli.

micena *f.* 1 Bolet del gènere *Mycena*, de l'ordre de les tricolomatals, en general de mida petita, de barret conicocampanulat i peu llarg i esvelt. 2 **micena de les pinyes** Micena de barret cònic i coloració rosada, que viu sobre les pinyes (*Mycena seynesii*). 3 **micena neta** Micena de barret rosat o blavós i típica olor de patata crua (*Mycena pura*).

micetologia *f.* Micologia.

micològic **-a** *adj.* Relatiu o pertanyent a la micologia.

micotoxina *f.* Toxina produïda per un fong, activa sobre l'home o els animals.

microbiota *f.* Flora 2. *Microbiota intestinal*.

microbisme *m.* Conjunt de microorganismes d'un medi.

microclínic **-a** *adj.* 1 Relatiu o pertanyent a la microclina. 2 Que conté microclina.

microcristal·lí **-ina** *adj.* Que té una estructura cristal·lina en què els grans són apreciables amb l'ajut d'una lupa o d'un microscopi òptic.

microestat *m.* En fís., estat microscòpic.

microfibra *f.* Fibra tèxtil sintètica molt fina, de diàmetre igual o inferior a 11,5 micres.

microforaminífers *m. pl.* 1 Grup sense valor taxonòmic format pels foraminífers planctònics o bentònics de dimensions mil·limètriques i de complexitat estructural limitada, molt usats en biostratigrafia. 2 *m.* Individu d'aquest grup.

- microfotografia** *f.* Imatge fotogràfica de dimensions molt petites, obtinguda per reducció òptica d'objectes de dimensions normals.
- microlita** *f.* Mineral, òxid de tàntal i elements alcalins, calcoalcalins i de les terres rares, de fórmula $(Ca,Na,REE,Pb,U)_2Ta_2O_6(OH,F)$, que cristal·litza en el sistema cúbic i és mena de tàntal i de terres rares.
- micronesi -èsia** *adj. i m. i f.* **1** *f.* Natural de la Micronèsia. **1 2** *adj.* Relatiu o pertanyent a la Micronèsia o als seus habitants. *m.* **2** *1* Grup de llengües austronèsiques parlades a la Micronèsia. **2 2** *adj.* Relatiu o pertanyent al micronesi.
- microones** *m.* Forn de microones ($\Rightarrow$).
- microsisme** *m.* Terratrèmol de baixa intensitat.
- microsociologia** *f.* Part de la sociologia que investiga comunitats petites, clans, pobles o grups socials, com ara un barri, una família, etc.
- midraix** *m.* Comentari rabínic d'un text bíblic, de l'època antiga o medieval, que té per finalitat explicitar diversos punts jurídics o desenvolupar un ensenyament moral per mitjà de diversos gèneres literaris com ara relats, paràboles o llegendes.
- migcampista** *m. i f.* En alguns esports de pilota, jugador que actua preferentment en la zona compresa entre la línia de defensa i la línia davantera i que té funcions defensives i ofensives alhora.
- mihrab** *m.* Ninxol que assenyalava l'alquibla en les mesquites.
- miliobàtids** *m. pl.* **1** Família de peixos condrictis, semblants a les rajades, amb el cos més ample que llarg, el cap destacat del cos, el musell en forma de visera i la cua en forma de fuet molt llarg i prim amb una forta espina, que inclou les milanes. **2** *m.* Individu d'aquesta família.
- miliòlids** *m. pl.* **1** Grup de foraminífers, amb diversos lòculs, de closca semblant a la porcellana, que comprèn formes petites senzilles i formes més grans i complexes, apareguts al carbonífer. **2** *m.* Individu d'aquest grup.
- minibar** *m.* Nevera petita, proveïda de begudes, aperitius, etc., que sol formar part de l'equipament d'una habitació d'hotel.
- miquelí -ina** *adj.* Que ve a final de setembre, per Sant Miquel, s'aplica a fruits, castanyes, glans, etc.
- mislater -a** *adj. i m. i f.* **1** Natural de Mislata. **2** *adj.* Relatiu o pertanyent a Mislata o als seus habitants.
- mississipià -ana** *adj.* **1** Relatiu o pertanyent al mississipià. **2** *m.* Primer subsistema i subperíode del carbonífer, situat entre el devonià i el pennsilvània, que va de 355 a 310 milions d'anys.
- mitcal** *m.* Unitat ponderal islàmica, generalment referida al dinar d'or.
- mitjacerilla** *m. POP.* Home prim, desnerit, insignificant.
- mitjapunta** *m. i f.* Jugador que ocupa una posició intermèdia entre el davanter i el mig.
- mito-** Forma prefixada del mot *mite*. Ex.: *mitopoiesi*.
- mixomicots** *m. pl.* **1** Divisió de fongs ameboides, que comprèn els mixomicets i classes afins. **2** *m.* Individu d'aquesta divisió.
- mnemo-** Forma prefixada del mot gr. *mnéme*, 'memòria'. Ex.: *mnemotècnia*.
- moa** *m.* Ocell no volador semblant a l'estruc però força més alt, de coll llarguíssim, que visqué a Nova Zelanda fins a èpoques recents i era l'espècie coneguda de major llargària.
- modeguí** *m.* Alzinenc.

- mòdem** [angl. *modem*, que prové de la sigla MODEM, ‘*modulator-demodulator*’] *m.* Dispositiu que converteix els senyals digitals en senyals analògics, i viceversa, per a transmetre’ls per via telefònica o radiofònica.
- moianès -esa** *adj. i m. i f.* 1 Natural de Moià o del Moianès. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Moià, al Moianès o als seus habitants.
- moixereta** *f.* Neret.
- moixeró** *m.* Moixernó 1.
- moixina**³ *f.* Cama-sec.
- molibdo-** Forma prefixada del mot *molibdè*. Ex.: *molibdofosfat*.
- mollerussenc -a** *adj. i m. i f.* 1 Natural de Mollerussa. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Mollerussa o als seus habitants.
- molli-** Forma prefixada del mot ll. *mollis*, ‘tou’, ‘flexible’, ‘suau’. Ex.: *mollisòl*.
- mollic** *m.* Molleric.
- molòssids** *m. pl.* 1 Família de mamífers de l’ordre dels quiròpters, d’aspecte robust, amb una cua que sobresurt del patagi, que habiten a tots els continents. 2 *m.* Individu d’aquesta família.
- monetarisme** *m.* Doctrina econòmica que atorga a la política monetària un paper primordial en el funcionament de l’economia.
- moniatar** *m.* Camp plantat de moniatos.
- monilials** *f. pl.* 1 Ordre de fongs deuteromicets hifomicets, caracteritzats per la formació de conidis en contacte amb l’exterior, sobre conidiòfors cespitosos. 2 *f.* Individu d’aquest ordre.
- monoespecífic -a** *adj.* Que comprèn una sola espècie, s’aplica a famílies i gèneres d’animals.
- monoide** *m.* Semigrup amb un element neutre.
- monolatria** *f.* Henoteisme.
- monomineral** *adj.* Compost per una sola espècie mineral, s’aplica a una roca o a una mostra mineral.
- monoparental** *adj.* Relatiu o pertanyent a la família monoparental.
- monoplacòfors** *m. pl.* 1 Classe de molluscos amfineures, amb conquilla univalva de forma generalment cònica, molt ben representada al registre fòssil paleozoic i amb molt poques espècies actuals. 2 *m.* Individu d’aquesta classe.
- monovolum** *m.* Automòbil espaiós, amb seients que permeten diferents disposicions i amb un portaequipatges de molta cabuda unit a l’espai interior sense cap separació.
- monozigòtic -a** *adj.* Univitel·lí.
- monstera** *f.* Liana de la família de les aràcies, de tija robusta, amb arrels adventícies penjants, fulles grosses i coriàcies, generalment segmentades i amb perforacions ovades o el·líptiques, i flors en espàdix embolcallat per una espata blanca, el qual dóna lloc a una infructescència comestible, originària de Mèxic i Amèrica Central i plantada com a ornamental (*Monstera deliciosa*).
- montcadenc -a** *adj. i m. i f.* 1 Natural de Montcada. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Montcada o als seus habitants.
- montgatí -ina** *adj. i m. i f.* 1 Natural de Montgat. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Montgat o als seus habitants.
- montpeller** *m.* Celobert.
- mor** *adj.* *humus mor* V. *humus*.

moralitzant *adj.* Moralitzador.

morenc -a *adj. i m. i f.* 1 Natural de Móra d'Ebre. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Móra d'Ebre o als seus habitants.

morenot *m.* Peix de la família dels murènids, semblant a la morena, de color llis, generalment bru més o menys fosc, a voltes tirant a vermellós (*Gymnothorax unicolor*).

-morf -morfa Forma sufixada del mot gr. *morphé*, 'forma'. Ex.: *halomorf*, *axonomorfa*.

-morfosi Forma sufixada del gr. *-morphôsis*, derivat del mot *morphé*, 'forma'. Ex.: *pseudomorfo*.

morti- Forma prefixada del mot *mort*. Ex.: *mortinatalitat*.

morvedrí -ina *adj. i m. i f.* 1 Natural del Camp de Morvedre. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent al Camp de Morvedre o als seus habitants.

mosquejat -ada *adj.* Que té taques fosques petites. *Un cavall mosquejat*.

mòsquids *m. pl.* 1 Família de mamífers de l'ordre dels artiodàctils, sense banyes, amb ullals llargs i punxeguts, que segreguen el mesc, propis de l'Àsia, a la qual pertany el mesquer. 2 *m.* Individu d'aquesta família.

moto-² Prefixoide del mot *motocicleta*. Ex.: *motopolo*, *motocròs*.

motorització *f.* Acció de motoritzar; l'efecte.

múcor *m.* Floridura grisa del gènere *Mucor*, de l'ordre de les mucorals, freqüent sobre excrements i substrats rics en matèria orgànica.

mudat -ada *adj.* Ben vestit, amb la roba que no és la de feina o dels dies feiners. *El diumenge, solien passejar elegants i mudats pel carrer Major. La Maria sempre va molt mudada*.

mufar *v. tr.* Un animal, envestir (algú o alguna cosa) a cops de cap. *El bou va mufar l'amo en veure'l córrer. No t'acostis a la vaca que mufa*.

muixera *f.* Obertura practicada a la part inferior de les quadernes d'una embarcació que serveix perquè corri l'aigua.

mulhà [pl. -às] *m.* En el xiisme, persona versada en religió islàmica que té cura de l'educació religiosa del poble i s'ocupa de diverses funcions rituals.

mullant *adj.* 1 Que s'estén per la superfície dels cossos amb què entra en contacte. 2 *m.* Producte mullant. *El plaguicida amb un mullant és més eficaç*.

multiaxial *adj.* Format per diversos rengles paral·lels de cèl·lules, s'aplica a les algues vermelles.

multicine *m.* Local cinematogràfic que consta de diverses sales de projecció independents.

multilateral *adj.* 1 Que té diversos costats. *adj.* 2 Que concerneix diverses parts. *Un acord multilateral. Negociacions multilaterals*.

multiplexar *v. tr.* Compartir un canal per a la transmissió simultània de diferents dades.

multiplicatiu -iva *adj.* 1 Que per la seva multiplicació produeix un augment quantitatiu. 2 Que indica el nombre de vegades que s'augmenta una entitat. *Els numerals multiplicatius* doble, triple i quàdruple.

multivariable *adj.* Que implica diverses variables estadístiques.

mundialització *f.* Globalització. *La mundialització de l'economia i la cultura*.

municipalisme *m.* Preponderància atorgada a l'activitat dels municipis enfront d'altres instàncies superiors.

muniquès -esa *adj. i m. i f.* 1 Natural de Munic. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Munic o als seus habitants.

munyida *f.* Acció de munyir; l'efecte.

murar *v. tr.* Emmurallar.

murcarol *m.* Melcoratge.

murcarola *f.* Melcoratge.

murga² *f.* Múrgola.

murgolera *adj.* **cassoleta murgolera** *V. cassoleta.*

musci- Forma prefixada del mot ll. *muscus*, 'molsa'. Ex.: *musicívor*.

muscional *adj.* Relatiu a les molses. *L'estrat muscional d'un bosc.*

museitzar *v. tr.* Convertir en museu.

museo- Forma prefixada del mot *museu*. Ex.: *musedògraf*.

musico- Forma prefixada del mot *música*. Ex.: *musicoterapeuta*.

mutilat -ada *adj. i m. i f.* Que ha perdut algun membre, una part important del cos. *Ajuts per a les persones mutilades. Un mutilat de guerra.*

nacte -a *adj.* 1 Fals, s'aplica a les monedes. 2 Rebaixat, s'aplica a les mesures de capacitat.

nadador¹ *m.* Nedador¹.

narbonès -esa *adj. i m. i f.* 1 Natural de Narbona. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Narbona o als seus habitants.

narratori narratària *m. i f.* Destinatarí més o menys explícit a qui s'adreça el narrador d'un conte o novel·la.

nassí [pl. -ís] *m.* President del sanedrí.

nàstia *f.* Moviment d'una planta o d'un òrgan vegetal causat per un estímul difús que no en condiciona la direcció.

navegador *m.* Programa informàtic utilitzat per a navegar.

nazireu -ea *adj. i m. i f.* Hebreu consagrat a Déu que, segons l'Antic Testament, havia d'abstenir-se de begudes fermentades, evitar tocar cadàvers i deixar-se créixer els cabells.

neandertal *m.* Homínid de cos robust, mans grans, cap ample, nas pla i celles prominents, amb capacitat cranial superior a la de l'home actual, que poblà Europa i l'oest d'Àsia fa entre cent mil i quaranta mil anys (*Homo neandertalensis*).

nebodastra *f.* Filla d'un germanastre o d'una germanastra.

nebodastre *m.* Fill d'un germanastre o d'una germanastra.

nectariner *m.* Presseguer d'una varietat que produeix nectarines (*Prunus persica* var. *nucipersica*).

nefròleg nefròloga *m. i f.* Especialista en nefrologia.

nefrologia *f.* Branca de la medicina interna que s'ocupa de l'anatomia, la fisiologia i la patologia del ronyó.

negrentí *m.* Fredolic 2.

nemati- *V. nemato-*.

nematòleg nematòloga *m. i f.* Persona versada en nematologia.

nematologia *f.* 1 Branca de la zoologia que s'ocupa dels nematodes. *f.* 2 Ciència que estudia les estructures i la composició dels fils, les seves mesures, les condicions per a la filatura, els defectes que poden presentar i les operacions de transformació i presentació a què poden ésser sotmesos.

neoescolàstic -a *adj.* 1 Relatiu o pertanyent a la neoescolàstica. 2 *adj. i m. i f.* Seguidor de la neoescolàstica. 3 *f.* Corrent filosòfic que a partir del segle XIX preconitza el retorn als grans clàssics medievals, especialment a Tomàs d'Aquino.

- neoeexpressionisme** *m.* Moviment artístic dels anys vuitanta del segle xx caracteritzat per un ús violent i espontani del color i del volum.
- neohistoricisme** *m.* Nou historicisme (⇒).
- neokantiana** *adj.* 1 Relatiu o pertanyent al neokantisme. 2 *adj.* i *m.* i *f.* Seguidor del neokantisme.
- neokantisme** *m.* Corrent filosòfic de la segona meitat del segle xix i el començament del segle xx que preconitza el retorn a Kant.
- neoelector neoelectora** *m.* i *f.* Persona adulta que acaba d'aprendre a llegir.
- neopitagòric** *-a adj.* 1 Relatiu o pertanyent al neopitagorisme. 2 *adj.* i *m.* i *f.* Seguidor del neopitagorisme.
- neopitagorisme** *m.* Corrent filosòficoreligiós dels segles I aC i I dC, inspirat en les antigues doctrines pitagòriques.
- neoplasticista** *adj.* 1 Relatiu o pertanyent al neoplasticisme. 2 *adj.* i *m.* i *f.* Seguidor del neoplasticisme.
- neoplatònic** *-a adj.* 1 Relatiu o pertanyent al neoplatonisme. 2 *adj.* i *m.* i *f.* Seguidor del neoplatonisme.
- neoplatonisme** *m.* Moviment filosòfic inspirat en Plató, que apareix al segle III dC, i té en Plotí el seu principal representant.
- neopositivisme** *m.* Doctrina filosòfica que actualitza la tradició positivista, conjugant-la amb el cultiu de la lògica i extremant la crítica metafísica.
- neopositivista** *adj.* 1 Relatiu o pertanyent al neopositivisme. 2 *adj.* i *m.* i *f.* Seguidor del neopositivisme.
- neotestamentari** *-ària adj.* Relatiu o pertanyent al Nou Testament.
- neotomisme** *m.* Tendència filosòfica principal de la neoescolàstica, caracteritzada pel retorn al tomisme.
- neotomista** *adj.* 1 Relatiu o pertanyent al neotomisme. 2 *adj.* i *m.* i *f.* Seguidor del neotomisme.
- neotropical** *adj.* Relatiu o pertanyent a les terres tropicals d'Amèrica. *Regne neotropical.*
- nervi -nèrvia** Forma sufixada del mot *nervi*, que indica que una planta té tal nombre o tal mena de nervis. Ex.: *uninervi*, *curvinèrvies*.
- neteja vidres** *m.* i *f.* Persona que té per ofici netejar vidres.
- neumàtic**¹ *m.* Pneumàtic 5.
- neurocirurgia neurocirurgiana** *m.* i *f.* Metge cirurgia especialitzat en neurologia.
- neurotòxic** *-a adj.* Que té efectes nocius sobre el sistema nerviós, de manera que interfereix en el mecanisme de transmissió dels impulsos. *Verí neurotòxic.*
- newtoniana** *-ana adj.* Relatiu o pertanyent a Isaac Newton o a les seves teories.
- nicolaisme** *m.* En època feudal, convivència d'un clergue amb una dona.
- nidularials** *f. pl.* 1 Ordre de fongs gasteromicets, amb basidiomes en forma de petit gresol, a l'interior dels quals maduren òrgans esporífers aplanats que seran dispersats per l'impacte de gotes de pluja, al qual pertanyen els niuets. 2 *f.* Individu d'aquest ordre.
- nigeri** *-ina adj.* i *m.* i *f.* 1 Natural de Níger. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Níger o als seus habitants.
- nilosahariana** *-ana adj.* 1 Relatiu o pertanyent al nilosahariana. 2 *m.* Família de llengües parlades de Mali a Etiòpia i d'Egipte al nord de Tanzània.
- nimbi**- *V. nimbo*-.
- nimbo**- [o **nimbi**-] Forma prefixada del mot *nimbe*. Ex.: *nimbostrat*, *nimbífer*.

nimbostrat *m.* Nimbostratus.

nimf- V. *nimfo-*.

nimfo- [o **nimf-**] Forma prefixada del mot *nimfa*. Ex.: *nimfomania*, *nimfosi*.

nissan *m.* 1 Primer mes de l'any religiós jueu. 2 Setè mes de l'any civil jueu.

nitro *m.* Grup funcional de fórmula NO_2 .

nitròfil -a *adj.* Que viu preferentment en medis rics en substàncies nitrogenades. *Una planta nitròfila.*

nitroinjecció *f.* Tècnica d'adobament de la terra que consisteix a enterrar directament l'amoniac anhidre a certa profunditat.

nivologia *f.* Ciència que estudia les formes i els moviments de la neu.

nivós -osa *adj.* Nevós.

nocivitat *f.* Qualitat de nociu. *La nocivitat d'alguns bacteris.*

noema *m.* Objecte de la noesi.

noemàtic -a *adj.* Relatiu o pertanyent al noema.

noesi *f.* Acte d'intel·lecció.

-nom -noma Forma prefixada del gr. *-nomos*, derivat del mot *nomós*, 'lleí', 'costum'. Ex.: *gastrònoma*, *aerònom*.

nominar *v. tr.* Incloure en una nòmina amb vista a un nomenament, un premi, etc. *Rarament nominen pel·lícules europees per als Oscar.*

nord-africà -africana *adj. i m. i f.* 1 Natural del nord d'Àfrica. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a aquesta regió o als seus habitants.

normativitat *f.* Qualitat de normatiu.

noseana *f.* Mineral del grup dels feldspatoides, amb anions addicionals, de fórmula $\text{Na}_8(\text{Al}_6\text{Si}_6\text{O}_{24})(\text{SO}_4)\cdot\text{H}_2\text{O}$, que cristal·litza en el sistema cúbic i es troba en algunes roques volcàniques alcalines subsaturades.

notosaures *m. pl.* 1 Grup extingit de rèptils sauropterigis, de vida marina, piscívors i de cos hidrodinàmic, de coll, tronc i cua llargs, potes palmades i mandíbules estretes, que visqueren al triàsic. 2 *m.* Individu d'aquest grup.

nubia -ana *adj. i m. i f.* 1 Natural de Núbia. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Núbia o als seus habitants.

nuci- Forma prefixada del mot ll. *nux nucis*, 'nou'. Ex.: *nucífer*.

nucleoplasma *m.* Contingut del nucli cel·lular.

nucleosíntesi *f.* Fusió de protons i neutrons o de nuclis d'elements químics lleugers per formar nuclis d'elements químics pesants a l'interior dels estels.

nulli- Forma prefixada del mot ll. *nullus*, 'ningú', 'cap'. Ex.: *nulliparitat*.

numantí -ina *adj. i m. i f.* 1 Natural de l'antiga Numància. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a l'antiga Numància o als seus habitants.

nun *f.* Catorzena lletra dels alfabets hebreu i arameu.

nuorès -esa *adj.* 1 Relatiu o pertanyent al nuorès. 2 *m.* Dialecte del sard parlat a l'àrea central de Sardenya.

nyinyolera *f.* Obertura al final del cóp, a la pesca a l'arrossegall, que serveix per a buidar-lo.

obstetre obstetra *m. i f.* Metge versat en obstetrícia.

occamisme *m.* Doctrina filosòfica de Guillem d'Occam i dels seus seguidors.

ocean- Forma prefixada del mot *oceà*. Ex.: *oceanòleg*.

oceanòleg oceanòloga *m. i f.* Persona versada en oceanologia.

-ode Forma sufixada del mot gr. *hodós*, 'cami'. Ex.: *elèctrode*.

- odínia** Forma sufixada del gr. *-odínia*, derivat del mot *odýne*, 'dolor'. Ex.: *toracodínia*.
- odobènids** *m. pl.* 1 Família de carnívors del grup dels pinnípedes a la qual pertany com a única espècie la morsa. 2 *m.* Individu d'aquesta família.
- odont** Forma sufixada del mot gr. *odóus odóntos*, 'dent'. Ex.: *homodont*.
- odontòcit** *m.* Forma madura de la cèl·lula del teixit dentari que presenta moltes ramificacions.
- ofegabous** *m.* Amfibi del grup dels urodels, amb el cos i el cap deprimits i uns bonys laterals formats per la pressió de les costelles que poden arribar a perforar la pell, de color marronós, endèmic de la península Ibèrica (*Pleurodeles waltl*).
- office** [angl.] *m.* Habitació annexa a la cuina dels hotels i d'algunes cases, on es prepara el servei de taula.
- oficialista** *adj.* Que segueix les orientacions o les normes del govern o dels dirigents d'una associació. *Les propostes dels membres oficialistes del sindicat.*
- ofioglossòpsids** *m. pl.* 1 Classe de falgueres, amb eusporangis, que inclou les ofioglossals. 2 *m.* Individu d'aquesta classe.
- ofiolita** *f.* Associació de roques bàsiques i ultrabàsiques formades en el mantell o que formen part de l'escorça oceànica, rica en minerals del grup de les serpentines i emplaçada tectònicament en massissos orogènics.
- okapi** *m.* Ocapí.
- oliver**² **-a** *adj. i m. i f.* 1 Natural d'Oliva. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Oliva o als seus habitants.
- ombro-** Forma prefixada del mot gr. *ómbros*, 'pluja'. Ex.: *ombròfit*, *ombrotèrmic*, *ombròfil*.
- ombú** [pl. *-ús*] *m.* Bellaombra.
- omfacita** *f.* Mineral, clinopiroxè calcicosòdic, de fórmula $(\text{Na,Ca})(\text{Al,Fe}^{2+},\text{Fe}^{3+})\text{Si}_2\text{O}_6$, de color clar, que es troba principalment a les roques metamòrfiques d'alta temperatura i alta pressió.
- onagràcies** *f. pl.* 1 Família de plantes dicotiledònies, que comprèn herbes, a vegades aquàtiques, i alguns arbustos de fulles simples, de flors generalment regulars amb un tub basal que embolcalla l'ovari, el qual és ínfer o semiínfer, a la qual pertanyen les fúcsies i l'herba de les encantades. 2 *f.* Individu d'aquesta família.
- onclastre** *m.* Germà d'un padrastrer o d'una madrastra.
- oncogen** *m.* Gen alterat per alguna causa o algun agent que pot produir càncer.
- ònim -ònima** Forma sufixada del gr. *-ónymos*, del mot *ónyma*, 'nom'. Ex.: *fitònim*, *allònima*.
- onímia** Forma sufixada del mot gr. *ónyma*, 'nom'. Ex.: *zoonímia*.
- ooide** *m.* Oòlit.
- oomicots** *m. pl.* 1 Divisió de pseudofongs, que comprèn els oomicets i classes afins. 2 *m.* Individu d'aquesta divisió.
- op** Forma sufixada del mot gr. *óps*, 'ull'. Ex: *hemeralop*.
- operculina** *f.* Gènere de macroforaminífers, de closca hialina discoïdal, apareguts a l'eocè, amb un important registre fòssil al paleogen.
- opinic** *m.* Animal fabulós amb cap i coll de griu, ales de drac, cos de lleó i cua de camell.
- opistògnat -a** *adj.* Que presenta un desenvolupament deficient de la mandíbula inferior.
- opo-** Forma prefixada del mot gr. *opós*, 'suc'. Ex.: *opobàlsam*.
- oponent** *m. i f.* Opositor 1.
- opositar** *v. intr.* Fer oposicions (⇒). *Ha opositat a una plaça de professor de grec.*

- òpsia** Forma sufixada del gr. *-opsía*, derivat del mot *ópsis*, ‘vista’, ‘aparença’. Ex.: *acianòpsia*, *macròpsia*.
- opto-** Forma prefixada del mot gr. *optós*, ‘visible’. Ex.: *optotip*.
- orama** Forma sufixada del mot gr. *hórama*, ‘vista’, ‘visió’. Ex.: *cosmorama*.
- orbitolina** *f.* Gènere de macroforaminífers, amb closca cònica helicoidal, que visqueren al cretaci, amb un important registre fòssil.
- ordenant** *m.* Persona que confereix els ordes sagrats.
- oricto-** Forma prefixada del mot gr. *oryctós*, ‘excavat’. Ex.: *orictologia*.
- orinc** *m.* Cap i boia que indiquen on està fondejada l’ànchora.
- orincar** *v. tr.* Afermar (una corda) per un cap a una boia i per l’altre a l’ànchora.
- ornitofília** *f.* Pollinització per mitjà dels ocells.
- oromo** *adj.* 1 Relatiu o pertanyent a l’oromo. 2 *m.* Llengua cuixítica parlada a Etiòpia.
- orto** *m.* Sortida d’un astre.
- ortofotomapa** *m.* Document cartogràfic resultant de l’aplicació de l’ortofotogrametria a les imatges fotogràfiques o digitals del territori, amb expressió de la seva veritable projecció i escala.
- ortotipografia** *f.* Conjunt de convencions que en cada llengua regeixen l’escriptura mitjançant caràcters tipogràfics.
- orxeller orxellera** *m. i f.* Persona dedicada a recollir l’orxella i a preparar el tint que se n’obté.
- oscillo-** Forma prefixada del mot *oscillació*. Ex.: *oscil·loscopi*.
- osi** Forma sufixada del gr. *-ósis*, derivat dels verbs terminats en *-oω*, que indica un estat patològic. Ex.: *alcalinosi*, *proteïnosi*, *queratosi*.
- osmanlí** [pl. *-ís*] *adj. i m. i f.* 1 Otomà 1. *m.* 2 Llengua turca dels otomans.
- osmo-** Forma prefixada del mot gr. *osmós*, ‘pressió’. Ex.: *osmotaxi*.
- osmundals** *f. pl.* 1 Ordre de falgueres de la classe dels filicòpsids, al qual pertany la falguera de rei. 2 *f.* Individu d’aquest ordre.
- osseta** *m. i f.* 1 1 Individu del poble iranocaucaic d’Ossètia. 1 2 *adj. i m. i f.* Natural d’Ossètia. 1 3 *adj.* Relatiu o pertanyent a Ossètia o als ossetes. *m.* 2 1 Llengua indoiranica parlada a Ossètia. 2 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a l’osseta.
- ossi-** Forma prefixada del mot *os*. Ex.: *ossifluència*.
- ostiariat** *m.* El primer dels ordes menors.
- ostracoderms** *m. pl.* 1 Classe extingida de peixos sense maxil·lars, proveïts d’un gran escut dèrmic a la part anterior del cos, que visqueren del cambrià superior al devonià superior. 2 *m.* Individu d’aquesta classe.
- òstracon** *m.* Tros de terrissa emprat a l’antiguitat com a superfície per a escriure.
- ostrei-** Forma prefixada del mot ll. *ostrea*, ‘ostra’. Ex.: *ostreïcultura*.
- ostri-** Forma prefixada del mot *ostra*. Ex.: *ostrícola*.
- otoció** *m.* Mamífer carnívor de la família dels caníds, d’aspecte semblant a la guineu però amb les orelles molt grosses, les extremitats esveltes i de coloració sorrenca, nocturn i insectívor, propi de les zones àrides de l’Àfrica oriental i meridional (*Otocyon megalotis*).
- otòlit** *m.* Concreció calcària que es troba en l’estatocist, l’utricle o el sàcul de l’orella interna dels vertebrats.
- ovicultura** *f.* Criar i explotació d’ovelles.
- oviparisme** *m.* Qualitat d’ovípar.
- ovoalbúmina** *f.* Proteïna present a la clara d’ou.

ovoviviparisme *m.* Qualitat d'ovovivípar.

ovuli- Forma prefixada del mot *òvul*. Ex.: *ovuligen*.

ox- V. *oxo-*.

òxford *m.* Teixit de cotó fet amb ordit fi i trama gruixuda, amb lligaments diversos que formen llistes o quadrícules, emprat generalment en la confecció de camises.

oxidoreductasa *f.* Enzím que catalitza una reacció en què un substrat s'oxida i un altre substrat es redueix.

oxímoron *m.* Figura retòrica, variant de l'antítesi, que consisteix a posar de costat mots o unitats sintàctiques de sentit oposat.

ozalid *m.* Prova feta a partir d'un fotolit pel procediment de la diazocòpia.

ozono- Forma prefixada del mot *ozó*. Ex.: *ozonoteràpia*.

padral *m.* Registre d'animals de renda que es crien a les explotacions del Principat d'Andorra.

paduc *m.* 1 Arbre del gènere *Pterocarpus*, de la família de les papilionàcies, de fulles pinnades i fruit arrodonit, comprimit i alat, indehiscents, de distribució tropical, del qual s'obté un suc vermell, astringent, emprat en adoberia. 2 Fusta de paduc, emprada en ebenisteria.

paido- V. *pedo*⁻¹.

paidocentrisme *m.* Pedocentrisme.

paidòleg paidòloga *m.* i *f.* Pedòleg, pedòloga.

paidologia *f.* Pedologia¹.

paidològic -a *adj.* Pedològic¹.

paidometria *f.* Pedometria.

paidomètric -a *adj.* Pedomètric.

pairalisme *m.* 1 Sistema pairal. 2 Afecte a les coses pairals.

paixera *f.* Martinet blanc (⇒).

paixtu *adj.* 1 Relatiu o pertanyent al paixtu. 2 *m.* Llengua indoiranica parlada a l'Afganistan.

palafrugellenc -a *adj.* i *m.* i *f.* 1 Natural de Palafrugell. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Palafrugell o als seus habitants.

palamosí -ina *adj.* i *m.* i *f.* 1 Natural de Palamós. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Palamós o als seus habitants.

parlar *adj.* *línia parlar* V. *línia*.

paleocanal *m.* Paleollera.

paleotropical *adj.* Relatiu o pertanyent a les terres tropicals d'Àsia i Àfrica. *Regne paleotropical*.

palestinenc -a *adj.* i *m.* i *f.* Palestí, especialment de l'antiga Palestina.

palet² *m.* Plataforma de fusta, de plàstic o de metall per a la formació de càrregues unitàries, transportable mitjançant un carretó elevador.

pali- V. *palin-*.

palim- V. *palin-*.

palin- [o **palim-**, o **pali-**] Forma prefixada del mot gr. *pálin*, 'de nou'. Ex.: *palingènesi*, *palimfràsia*, *palilàlia*.

palmi- Forma prefixada del mot *palma*. Ex.: *palminervat*, *palmfifer*.

palomina *f.* Bolet comestible de l'ordre de les agaricals, semblant a l'apagallums, però no tan gros i amb l'anell bru per sota (*Macrolepiota konradii* i espècies afins).

palplantar-se *v. intr. pron.* Restar palplantat.

pamperol *m.* Bolet de l'ordre de les pluteals, gros i viscos, de barret gris o gris blanquinós, cama amb volva i làmines rosades, que viu en indrets rics en herba o restes de gramínies (*Volvaria gloiocephala*).

pampinella *f.* Pamperol.

paniculiforme *adj.* En forma o amb aspecte de panícula.

panmíctic -a *adj.* Relatiu o pertanyent a la panmixi.

panmixi *f.* Reproducció sexual per aparellaments fets a l'atzar.

pantalà *m.* Moll bastit sobre pilons.

pantaloner pantalonera *m. i f.* Persona que fa pantalons.

papapeixos *m.* Ofegabous.

papilh- *V. papillo-*.

papilli- *V. papillo-*.

papillo- [o **papilli-**, o **papilh-**] Forma prefixada del mot *papilla*. Ex.: *papillorenitis*, *papilliforme*, *papilledema*.

papiraci -àcia *adj.* 1 Relatiu o pertanyent al papir. 2 En bot., que té la consistència del paper.

papiro- Forma prefixada del mot gr. *pápyros*, 'paper'. Ex.: *papirofàgia*.

-par -para Forma sufixada del ll. *-parus*, derivat del mot *parere*, 'parir'. Ex.: *fissípar*, *sebípara*.

paragonita *f.* Mineral del grup de les miques, fillosilicat dioctaèdric de fórmula $\text{NaAl}_2\text{Si}_3\text{AlO}_{10}(\text{F},\text{OH})_2$, amb sodi com a catió interlaminar.

paraliteratura *f.* Conjunt de la producció escrita, amb criteris industrials, que se sol situar al marge de la producció estrictament literària.

◇ **parapent** *m.* 1 Paracaigudes rectangular que s'utilitza per a planar llençant-se des d'un pendent. 2 Esport practicat amb un parapent.

parapúblic -a *adj.* Que és de titularitat pública però que es regeix majoritàriament pel dret privat. *Una empresa, organització, entitat, parapúbliques.*

paratext *m.* Conjunt d'elements tipogràfics i formals disposats a l'entorn d'un text sense formar-ne part. *La dedicatòria d'una novel·la és un element del paratext.*

paratextual *adj.* Relatiu o pertanyent al paratext.

parca² *f.* 1 Abric de pell propi dels esquimals, que arriba fins a l'alçada de les cuixes, proveït generalment d'una caputxa. 2 Peça d'abric, amb caputxa o sense, que imita la parca dels esquimals.

paremio- Forma prefixada del mot *parèmia*. Ex.: *paremiografia*.

parental *adj.* Relatiu o pertanyent al pare i a la mare.

paretó *m.* Ampit de pedra o d'obra, sense separacions, situat a tota la llargada dels laterals d'un pont, d'una carretera, etc., per a evitar que caiguin daltabaix els vianants i els vehicles.

part³ **parta** *m. i f.* 1 Individu d'un poble escita procedent de la zona més enllà de la Bactriana que conquerí al segle II aC el nord-est de l'Iran i el sud de la mar Càspia. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent als parts.

parteno- Forma prefixada del mot gr. *parthenós*, 'verge'. Ex.: *partenologia*.

passaforadí *m.* 1 Reietó 2. 2 Bruel².

passavins *m. i f.* Persona encarregada de servir els vins i els licors en els restaurants i hotels en què no hi ha sommelier.

passifloràcies *f. pl.* 1 Família de plantes dicotiledònies, que inclou sobretot lianes, però també arbres, arbustos i herbes, de fulles simples o dividides, flors pentàmeres, sovint amb una corona de peces estèrils filamentoses, i fruit en baia o càpsula, pròpies de les terres tropicals, a la qual pertany la passionera. 2 *f.* Individu d'aquesta família.

pàssim *adv.* En les citacions bibliogràfiques, indicació que una notícia, una frase o un mot apareix en diversos passatges de l'obra citada. *Aquest concepte apareix a Fabra, Gramàtica catalana, 1918, pàssim.*

pastoralisme *m.* Sistema de producció d'aliments basat en la cura i la cria d'animals domèstics.

-pata Forma sufixada del mot gr. *páthos*, 'sofriment', 'malaltia'. Ex.: *cardiòpata*.

patagi *m.* Membrana cutània d'alguns mamífers que els permet de planar o de volar.

paterner -a *adj. i m. i f.* 1 Natural de Paterna. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Paterna o als seus habitants.

-patia Forma sufixada del gr. *-pátheia*, derivat del mot *páthos*, 'sofriment', 'malaltia'. Ex.: *espermatopatia*.

patr- *V.* *patro-*.

patri- *V.* *patro-*.

patrilateral *adj.* Que es vincula a través del pare. *Parents patrilaterals.*

patrilinealitat *f.* Regla de filiació unilineal patrilineal.

patro- [o **patri-**, o **patr-**] Forma prefixada del mot ll. *pater patris*, 'pare'. Ex.: *patròleg, patrifocal, patrònim*.

patxaran *m.* Licor típic de Navarra fet amb anís i aranyons.

pecilo- Forma prefixada del mot gr. *poikilos*, 'variat'. Ex.: *pecilogònia*.

pectini- Forma prefixada del mot ll. *pecten pectinis*, 'pinta'. Ex.: *pectiniforme*.

-peda Forma sufixada del gr. *-paideia*, derivat del mot *paideía*, 'educació'. Ex.: *ortopeda, logopeda*.

pedaliàcies *f. pl.* 1 Família de plantes dicotiledònies, que inclou herbes i arbustos de fulles sovint glanduloses, flors irregulars amb la corolla tubulosa de cinc pètals i fruit en càpsula o núcula, pròpies de l'Àfrica, l'Àsia sud-oriental i Oceania, a la qual pertany el sèsam. 2 *f.* Individu d'aquesta família.

pedania *f.* Entitat local menor sota la jurisdicció d'un alcalde pedani.

-pede Forma sufixada del mot ll. *pes pedis*, 'peu'. Ex.: *maxil·lípede*.

-pèdia Forma sufixada del gr. *-paideia*, derivat del mot *paideía*, 'educació'. Ex.: *hipnopèdia, logopèdia*.

pediment *m.* Superfície d'erosió de pendent suau i lleugerament còncava que es forma al peu de relleus muntanyosos en les zones àrides.

pedobiologia *f.* Part de la pedologia que estudia els organismes que habiten el sòl i llurs relacions.

pedocentrisme *m.* Doctrina educativa que dona la màxima consideració a l'infant.

pedoclima *m.* Clima intern del sòl que resulta tant de l'acció dels factors climàtics generals, com ara les pluges i les temperatures, com de les condicions locals que intervenen especialment en la seva aeració.

pedòleg¹ pedòloga *m. i f.* Persona versada en la ciència que estudia el desenvolupament dels infants.

pedològic¹ -a *adj.* Relatiu o pertanyent a la ciència que estudia el desenvolupament dels infants.

- pedometria** *f.* Mesurament de les capacitats físiques i mentals de l'infant.
- pedomètric -a** *adj.* Relatiu o pertanyent a la pedometria.
- pedon** *m.* Volum de sòl mínim necessari per a definir-ne els constituents i els caràcters estructurals.
- peiró** *m.* 1 Creu de terme (⇒). 2 Pilastra que sosté una capelleta situada a la vora d'un camí.
- peita** *f.* 1 Impost que pagava la població servil per raó dels béns seents que posseïa. 2 A la baixa edat mitjana, impost reial ordinari global sobre cada localitat, que es dividia entre els veïns.
- peitaví -ina** *adj. i m. i f.* 1 Natural de Peiteu. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Peiteu o als seus habitants.
- peixar** *v. tr.* Péixer **1** i **2**.
- peixard -a** *adj.* De color blanc i roig, s'aplica als cavalls i al seu pelatge.
- peixena** *f.* Pastura **1** 2.
- peixigà** *m.* Camperol **3** 1.
- pèlec** *m.* Toll.
- pelitre** *m.* Piretre.
- pelodítids** *m. pl.* 1 Família d'amfibis anurs de mida petita i esvelts, amb la pupilla vertical i presència, en els mascles, d'excrecències còrnies en les potes anteriors i en el ventre durant l'aparellament, que inclou la granoteta de punts. 2 *m.* Individu d'aquesta família.
- peloide** *m.* Al·loquímic format per carbonat microcristal·lí de mida inferior a 0,5 mil·límetres.
- peloponesi -èsia** *adj. i m. i f.* 1 Natural del Peloponès. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent al Peloponès o als seus habitants.
- pencaire** *adj. i m. i f.* *POP.* Que penca. *Aquelles dues són un bon parell de pencaires.*
- pendular**² *v. intr.* Pendolar.
- penicil·li** *m.* Floridura del gènere *Penicillium*, de l'ordre de les eurocials, amb els conidis disposats formant pinzellets.
- pennals** *f. pl.* 1 Ordre de diatomees, predominantment d'aigua dolça, de valves allargades i de simetria bilateral. 2 *f.* Individu d'aquest ordre.
- penoner penonera** *m. i f.* Persona que porta el penó.
- pentalfa** *f.* Moble heràldic en forma d'estrella pentagonal buida formada per un filet sense solució de continuïtat.
- peonatge** *m.* Peonada.
- peoniàcies** *f. pl.* 1 Família de plantes dicotiledònies, herbàcies o arbustives, de fulles dividides, regulars, grosses i vistoses, que tenen de cinc a deu pètals i nombrosos estams, i fruit format per dos a cinc fol·licles, pròpia de les terres temperades de l'hemisferi boreal, a la qual pertanyen les peònies. 2 *f.* Individu d'aquesta família.
- pepa** *adj. i m. i f.* **1** Tal·lòs **1**. *S'ha casat amb un xicot que és un pepa.* *f. 2* Nina de drap. *f. 3* Prostituta.
- per mor de** *loc. prep.* 1 A causa de, per culpa de. *No hem sortit per mor de la pluja.* 2 Amb la intenció de, amb la finalitat de. *No van de viatge per mor d'estalviar una mica. Si n'ha fet de coses per mor de quedar bé!*
- performatiu -iva** *adj.* Que, pel sol fet d'ésser enunciat, es realitza l'acció que expressa. *L'expressió ho prometo és performativa.*

períclasi *f.* Mineral, òxid de magnesi, de fórmula MgO, que cristallitza en el sistema cúbic i es forma per metamorfisme de dolomies.

perícope *f.* 1 Fragment extret de certes obres literàries, especialment del Nou Testament, amb vista al seu estudi. 2 Fragment o unitat literària, especialment de la Bíblia. 3 Breu secció de la Bíblia que hom llegeix en el culte.

periodització *f.* Acció de perioditzar; l'efecte.

perioditzar *v. tr.* Dividir (el curs del temps) en períodes.

periople *m.* Banda còrnica blanquinosa al voltant del casc dels èquids.

periurbà -ana *adj.* Relatiu o pertanyent a la perifèria d'una ciutat.

perlocutiu -iva *adj.* Referit als efectes que l'emissor vol provocar en el receptor per mitjà d'un enunciat significatiu. *Acte de parla perlocutiu. Component perlocutiu d'un acte de parla.*

perovskita *f.* Mineral, òxid de titani i calci, de fórmula CaTiO₃, que cristallitza en el sistema ròmbic i és mena de titani.

perroquet *m.* Conjunt de masteler, verga i vela que se situen damunt la vela de sobremitjana.

perthita *f.* 1 Partícula de feldspat sòdic que es troba inclosa, juntament amb d'altres de similars, dins d'un cristall d'un feldspat potàssic amb el qual comparteix l'orientació òptica, atès que tots dos feldspats s'han format per un procés d'exsolució. 2 Agregat cristallí generat per exsolució d'albita dins de feldspat potàssic.

pesti- Forma prefixada del mot *pesta*. Ex.: *pesticida*.

petrerí -ina *adj. i m. i f.* 1 Natural de Petrer. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Petrer o als seus habitants.

piaf *m.* Trot elevat en què el cavall eleva i reposa alternativament cada parell diagonal d'extremitats sense moure's de lloc.

picacarrasques *m.* Pigot verd (⇒)

pica-pica² *m.* Àpat consistent en menges variades que es presenten en racions petites que hom pren a voluntat. *Van oferir un pica-pica als assistents.*

picaplatges *m.* Remena-rocs.

picaport *m.* Capó reial (⇒).

picnic² *-a adj. i m. i f.* Que té una constitució rabassuda i amb tendència a l'obesitat, a la qual s'associa un caràcter extravertit.

picossejar *v. tr.* Picar o ferir amb el bec. *Les gallines picossejaven la civada.*

picto- Forma prefixada del mot ll. *pictus*, 'pintat'. Ex.: *pictògraf*.

pidgin *m.* Codi lingüístic creat a partir de dues o més llengües en situació de contacte l'ús del qual està restringit a àmbits determinats, com ara les relacions comercials.

piezo- Forma prefixada del mot gr. *piezein*, 'comprimir', 'estrènyer'. Ex.: *piezograma*.

pigeonita *f.* Mineral, clinopiroxè de fórmula (Mg,Fe,Ca)MgSi₂O₆, que es troba en roques formades a alta temperatura.

pilanets *m. pl.* Punt de ganxet que consisteix a passar el fil una o més vegades formant una sèrie de columnes de fil.

pileal *adj.* Pileic.

pileic -a *adj.* Relatiu o pertanyent al pileu.

pili- V. *pilo-*.

pilo- [o **pili-**] Forma prefixada del mot ll. *pilus*, 'pèl'. Ex.: *pilosebaci*, *piliforme*.

pinaco- Forma prefixada del mot gr. *pínax pínakos*, 'post', 'quadre pintat'. Ex.: *pinacòleg*.

pintoresquisme *m.* Qualitat de pintoresc.

piperita *adj.* **menta piperita** *V.* **menta**.

pipiu *m.* 1 **pipiu blanc** Planta de la família de les liliàcies, bulbosa, de fulles linears, totes basals, flors blanques, amb el nervi medial dels tèpals verdós, reunides en llarg raïm, i fruit en càpsula, que es fa als fenassars i als marges de camps de les terres mediterrànies (*Ornithogalum narbonense*). 2 **pipiu blau** Calabruixa grossa (⇒).

piranòmetre *m.* Aparell per a mesurar la radiació total difusa de petita longitud d'ona, incloent-hi la de tot el cel i la reflectida per la superfície terrestre.

pircing *m.* Tècnica que consisteix a subjectar joies o altres objectes travessant la pell, mucoses o altres teixits corporals.

pirenolíquens *m. pl.* 1 Grup artificial de fongs ascomicets que han sofert liquenificació, caracteritzats per formar les espores en peritecis. 2 *m.* Individu d'aquest grup.

piriti - *V.* **pirito**-.

pirito- [o **piriti**-] Forma prefixada del mot *pirita*. Ex.: *piritoedre*, *piritífer*.

piritoedre [o **piritòedre**] *m.* Dodecaedre pentagonal (⇒).

pirofillita *f.* Mineral, fillosilicat dioctaèdric, de fórmula $Al_2Si_4O_{10}(OH)_2$, que presenta estat doble i té les mateixes propietats i aplicacions industrials que el talc.

piromusical *adj.* 1 De pirotècnia i música. 2 *m.* Espectacle piromusical.

piroxmangita *f.* Mineral, inosilicat piroxenoide de manganès, de fórmula $MnSiO_3$, que cristal·litza en el sistema triclínic, és de color rosat i s'utilitza com a roca ornamental.

pirrotina *f.* *OBS.* Pirrotita.

pirrotita *f.* Mineral, sulfur de ferro, de fórmula $Fe_{1-x}S$, on $x \leq 0,2$, que cristal·litza en els sistemes monocínic i hexagonal, és magnètic i de color de bronze.

pisci- Forma prefixada del mot ll. *piscis*, 'peix'. Ex.: *piscifauna*.

pistillar *adj.* Relatiu o pertanyent al pistil.

pistillat -ada *adj.* Que té pistil.

pitavola *f.* Papallona 1.

pitecantrop *m.* Homínid extingit, d'aspecte similar als humans actuals però més baix, de capacitat cranial inferior i de mandíbula prominent, capaç de fabricar estris i usar el foc, que visqué a Àfrica, Europa i Àsia de principis a mitjan plistocè (*Homo erectus*).

pitònids *m. pl.* 1 Família de serps semblants als boids però que ponen ous i en tenen cura, que viuen a l'Àfrica, a Austràlia i a l'Àsia sud-oriental. 2 *m.* Individu d'aquesta família.

pixel *m.* Unitat mínima d'informació en què resulta dividida una imatge en sotmetre-la a un escombratge electrònic.

pizzer pizzera *m. i f.* 1 Persona que s'ocupa de fer pizzes. 2 Persona que reparteix pizzes a domicili.

placoderms *m. pl.* 1 Classe extingida de peixos, amb la part anterior del cos coberta de plaques òssies, que visqueren a les aigües marines i continentals des del devonià fins al carbonífer. 2 *m.* Individu d'aquesta classe.

plaf *interj.* Plof.

plagiòstoms *m. pl.* Elasmobranquis.

planari -ària *adj.* 1 Relatiu o pertanyent a un pla. *adj.* 2 1 Que té una estructura plana o gairebé plana. 2 2 En geol., en forma de pla.

planejament *m.* Acció de planejar; l'efecte.

plasm- *V.* **plasmo**-.

plasmo- [o **plasm**-] Forma prefixada del mot *plasma*. Ex.: *plasmorràgia*, *plasmaferesi*.

plasmodioforomicets *m. pl.* 1 Classe de fongs ameboides, de vida endocel·lular, com ara el causant de l'hèrnia de la col. 2 *m.* Individu d'aquesta classe.

-plast Forma sufixada del gr. *-plastês*, derivat del mot *plassein*, 'formar', 'afaiçonar'. Ex.: *osteoplast*.

-plàstia Forma sufixada derivada del mot gr. *plastós*, 'format', 'afaiçonat'. Ex.: *ceroplàstia*, *enteroplàstia*.

platet *m.* Balançó.

platxeri *m.* Platxèria.

ple¹ *m.* 1 Joc de mixtura de l'orgue. 2 Composició per a orgue.

plement *m.* 1 Compartiment d'una volta d'arestes o d'una volta d'ogives. 2 Plementeria 1.

pleuronèctids *m. pl.* 1 Família de peixos osteïctis, de cos comprimit i ovalat, amb els dos ulls sobre el costat dret i la línia lateral força recta, que inclou la plana. 2 *m.* Individu d'aquesta família.

pliotropia *f.* Manifestació de l'efecte d'un gen mutant en diferents aspectes del fenotip aparentment no relacionats.

ploceids *m. pl.* 1 Família d'ocells de l'ordre dels passeriformes en la qual s'inclouen, entre d'altres, els pardals. 2 *m.* Individu d'aquesta família.

plotinisme *m.* Filosofia de Plotí i dels seus seguidors.

plumbi- V. *plumbo-*.

plumbo- [o **plumbi-**] Forma prefixada del mot ll. *plumbum*, 'plom'. Ex.: *plumboferrita*, *plumbífer*.

plumi- Forma prefixada del mot ll. *pluma*, 'ploma'. Ex.: *plumiforme*.

pluricarpellar *adj.* Que té diversos carpels.

pluriculturalisme *m.* Coexistència de cultures en un espai geogràfic i social limitat que implica intercanvi d'elements culturals entre els diversos col·lectius.

pluriennal *adj.* 1 Que té una durada de dos o més anys. *Un pla pluriennal.* *adj.* 2 Que s'esdevé després de diversos anys.

pluteals *f. pl.* 1 Ordre de fongs basidiomicets caracteritzats per la presència d'espores rosades. 2 *f.* Individu d'aquest ordre.

pluto- Forma prefixada del mot gr. *plóutos*, 'riquesa'. Ex.: *plutocràcia*.

pluvio- Forma prefixada del mot ll. *pluvia*, 'pluja'. Ex.: *pluviòmetre*.

pneumòleg pneumòloga *m. i f.* Especialista en pneumologia.

poblacional *adj.* Relatiu o pertanyent a la població.

podal *adj.* 1 Relatiu o pertanyent als peus. 2 En mat., relatiu al peu d'una figura. *Triangle podal*.

podària *f.* Lloc de les projeccions ortogonals d'un punt sobre les tangents d'una corba.

podàric -a *adj.* 1 Relatiu a la podària. 2 Podal 2.

-pode -poda Forma sufixada del mot gr. *poús podós*, 'peu'. Ex.: *octòpode*, *isòpoda*.

podiforme *adj.* **cromita podiforme** V. *cromita*.

podrimer *m.* Podrimener.

-poesi Forma sufixada del gr. *-poiesis*, derivat del mot *poiéo*, 'fer'. Ex.: *leucopoesi*.

pogrom *m.* Massacre de gent indefensa, especialment jueus.

poinciana *f.* Arbust de la família de les cesalpiniàcies, de fulles bipinnades i flors grosses molt vistoses, grogues amb llargs estams vermells, reunides en inflorescències terminals denses i glanduloses, originari d'Amèrica del Sud i plantat com a ornamental (*Caesalpinia gilliesii* o *Poinciana gilliesii*).

polari- V. *polaro-*.

polaro- [o **polari-**] Forma prefixada del mot *polar*. Ex.: *polarògraf*, *polarimetria*.

-poli¹ V. *-polis*.

-poli² Forma sufixada del gr. *-polion*, del mot *poleîn*, ‘vendre’. Ex.: *polipoli*, *oligopoli*.

policial *adj.* Policiac 1.

polípor *m.* Bolet de soca del gènere *Polyporus*, de carn coriàcia, peu central i porus.

poliporals *f. pl.* 1 Ordre de fongs basidiomicets afilhoforats, que comprèn bolets de soca amb peu central, lateral o absent, i himeni en porus, rarament sobre làmines. 2 *f.* Individu d’aquest ordre.

-polis [o **-poli**] Forma sufixada del mot gr. *pólis*, ‘ciutat’. Ex.: *pentàpolis*.

polisillogisme *m.* Successió encadenada de sillogismes de manera que la conclusió de cada un, excepte la del darrer, és una premissa del següent.

politraumatisme *m.* Traumatisme múltiple.

pollinari *m.* Òrgan format per una massa de pol·len prolongada en un pedicel amb una terminació viscosa, propi de la flor de moltes orquídiades.

pollini- Forma prefixada del mot ll. *pollen pollinis*, ‘pollen’. Ex.: *pollinífer*.

pollinitzador -a *adj.* 1 Que pollinitza. 2 *m.* Agent pollinitzador.

pollinitzar *v. tr.* Transportar el pol·len des de l’antera fins a l’estigma o el micròpil (d’una flor).

pomacèntrids *m. pl.* 1 Família de peixos osteïctis, de cos oval, elevat i comprimit, de mida petita, amb la boca també petita i la línia lateral incompleta, molt abundants a les mars tropicals, representats a Catalunya únicament per la castanyoleta. 2 *m.* Individu d’aquesta família.

pomatòmids *m. pl.* 1 Família de peixos osteïctis, pròxima als caràngids, que inclou una sola espècie, el tallahams. 2 *m.* Individu d’aquesta família.

pomi- V. *pomo-*.

pomo- [o **pomi-**] Forma prefixada del mot ll. *pomum*, ‘fruita’. Ex.: *pomologia*, *pomífer*.

poniol *m.* Polioll.

pontarrí -ina *adj. i m. i f.* 1 Natural del Pont de Suert. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent al Pont de Suert o als seus habitants.

pontificar *v. intr.* 1 Actuar com a pontífex. 2 Parlar o obrar amb un to de gran autoritat sense tenir-ne.

pontsica -ana *adj. i m. i f.* 1 Natural de Ponts. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Ponts o als seus habitants.

poral *adj.* 1 Relatiu o pertanyent al porus. 2 En bot., que s’acompleix mitjançant porus. *Dehiscència poral*.

porat -ada *adj.* Que té porus. *Pollen porat*.

porcicultura *f.* Criar i explotació de porcs.

porfiridials *f. pl.* 1 Ordre de rodòfits primitius, al qual pertanyen les espècies del gènere *Porphyridium*. 2 *f.* Individu d’aquest ordre.

porfiro- Forma prefixada del mot gr. *porphýra*, ‘púrpura’. Ex.: *porfiroblast*.

porials *f. pl.* 1 Ordre de fongs basidiomicets afilhoforats, amb l’himeni amb porus o làmines i carn coriàcia o tendra, de color blanc o clar, al qual pertanyen la majoria de bolets de soca, com ara el bolet d’esca, el bolet de soca zonat i la sabatera. 2 *f.* Individu d’aquest ordre.

portalliteres *m. i f.* Persona que transporta malalts, ferits o cadàvers en llitera.

portamaletes *m.* Portaequipatge.

portlandita *f.* Mineral, hidròxid de calci, de fórmula $\text{Ca}(\text{OH})_2$, que cristallitza en el sistema hexagonal.

porto-riqueny -riquenya *adj. i m. i f.* 1 Natural de Puerto Rico. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Puerto Rico o als seus habitants.

portulaca *f.* Verdolaga de flor gran ($\Rightarrow$).

porxat -ada *adj.* 1 Que té porxos. *Plaça porxada.* 2 *m.* Porxada.

posicionar *v. tr.* Posar manualment o mecànicament (una peça, una eina, etc.) en la posició adequada per a la funció que fa o ha de fer.

postgraduat postgraduada *m. i f.* Persona que ha cursat estudis de postgrau.

postgrau *m.* Grau acadèmic que s'obté cursant estudis posteriors a la diplomatura o llicenciatura.

postkantià -ana *adj.* 1 Relatiu o pertanyent als postkantians. 2 *m.* Filòsof idealista de l'època del Romanticisme.

postmodern -a *adj.* 1 Relatiu o pertanyent a la postmodernitat. *Un artista postmodern.* 2 Postmodernista.

postmodernisme *m.* 1 Conjunt de tendències i d'estils individuals que després del Modernisme representen la consolidació de nous conceptes de modernitats artístiques. 2 Moviment artístic i literari caracteritzat per l'eclecticisme formal, la ironia i el joc constant sobre les mateixes convencions artístiques i literàries.

postmodernista *adj.* 1 Relatiu o pertanyent al postmodernisme. 2 *adj. i m. i f.* Seguidor del postmodernisme.

postmodernitat *f.* 1 Actitud artística, al principi arquitectònica, que posa en qüestió la línia dogmàtica de la modernitat consolidada durant el segle *xx* a través de camins diversos. 2 Època dominada pel pensament i la cultura del postmodernisme.

potabilitzador -a *adj.* 1 Que potabilitza. 2 *f.* Instal·lació on és potabilitzada l'aigua.

potabilitzar *v. tr.* Tractar (l'aigua) per tal de fer-la potable.

potos *m.* Planta de la família de les aràcies, que no arriba mai a florir, de tiges penjants o enfiladisses, mitjançant arrels caulogèniques, amb els entrenusos solcats, i de fulles ovades, més o menys corbades a la base, d'un verd lluent amb taques de color groc pàl·lid, originària de les illes Salomó i cultivada com a ornamental (*Epipremnum aureum* o *Pothos aureus*).

potra *f.* 1 Hèrnia escrotal. *f.* 2 Bona sort. *Quina potra has tingut, noi!*

pràcticum *m.* Assignatura d'uns estudis determinats que consisteix a fer pràctiques en una institució, una organització o una empresa, al costat de professionals.

pratenc -a *adj. i m. i f.* 1 Natural del Prat de Llobregat o de Prats de Lluçanès. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent al Prat de Llobregat o a Prats de Lluçanès, o als seus habitants.

preaccentuat -ada *adj.* Que exigeix que l'accent recaigui en la síl·laba prèvia i, si aquesta conté una vocal mitjana, que la vocal sigui oberta, s'aplica als sufixos. *El sufix preaccentuat -ic del mot atòmic.*

prearqueà -ana *adj. i m.* Priscoà.

prebiòtic¹ -a *adj.* Anterior a la vida. *Oceà prebiòtic.*

prebiòtic² -a *adj.* 1 Que conté substàncies que constitueixen un substrat adient per a la flora intestinal. *Aliment prebiòtic. Producte prebiòtic. La fibra és prebiòtica.* 2 *m.* Substància prebiòtica.

prehnita *f.* Mineral, fil·losilicat amb alumini i calci, de fórmula $\text{Ca}_2\text{Al}_2\text{Si}_3\text{O}_{10}(\text{OH})_2$, que

- cristal·litza en el sistema ròmbic, és de color verd pàl·lid i es troba en roques que han sofert metamorfisme de grau molt baix o alteració hidrotermal.
- presocràtic -a** *adj.* 1 Relatiu o pertanyent als presocràtics. 2 *m.* Filòsof anterior a Sòcrates.
- prestància** *f.* 1 Aspecte distingit. *Els mobles restaurats tenen la prestància que dona el pas del temps.* 2 Excel·lència **1** 1.
- presura** *f.* Aprisió.
- preverb** *m.* Preverbi.
- preverbi** *m.* Prefix adjuntat a una forma verbal.
- previngut -uda** *adj.* 1 Que pren precaucions, previsor. *Home previngut no és vençut.* 2 Adverbit per endavant d'alguna cosa. *Previngut del que passava, no s'hi va comprometre.*
- primi-** *V.* *primo-*.
- primo-** [o **primi-**] Forma prefixada del mot *primer*. Ex.: *primogènit, primigràvida.*
- primorós -osa** *adj.* Primoter.
- príó** *m.* Agent infecciós de caràcter proteic que causa diverses malalties neurològiques.
- prioratí -ina** *adj.* i *m.* i *f.* 1 Natural del Priorat. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent al Priorat o als seus habitants.
- priscoà -ana** *adj.* 1 Relatiu o pertanyent al priscoà. 2 *m.* Eó i eonotema que comprèn tot el temps anterior a l'arqueà, des de la independització de la Terra com a astre fins a la roca més antiga que ha estat datada.
- privacitat** *f.* Qualitat de privat. *Tot i la influència dels periodistes, va defensar la seva privacitat.*
- probiòtic -a** *adj.* 1 Que conté microorganismes susceptibles de millorar el funcionament de la flora intestinal. *El iogurt és un aliment probiòtic.* 2 *m.* Microorganisme probiòtic.
- procuradoria** *f.* 1 Ofici, càrrec, de procurador. 2 Oficina o despatx del procurador.
- proglotis** *m.* Anell dels cestodes.
- progre** *m.* i *f.* Persona d'idees avançades i capteniment anticonvencional.
- progressia** *f.* Conjunt dels progress.
- prolat -a** *adj.* Allargat en la direcció de l'eix major. *Cèl·lula prolata.*
- proletarització** *f.* Acció de proletaritzar o de proletaritzar-se; l'efecte.
- prolina** *f.* Aminoàcid proteic no essencial de caràcter cíclic, derivat de l'àcid glutàmic, que incorporat a la molècula de collagen genera hidroxiprolina.
- promocional** *adj.* Relatiu o pertanyent a la promoció d'un producte, d'unes vendes. *Campanya promocional d'un nou perfum.*
- propilè** *m.* Propè.
- pròpoli** *f.* Pròpolis.
- prostat-** *V.* *prostato-*.
- prostato-** [o **prostat-**] Forma prefixada del mot *pròstata*. Ex.: *prostatorrea, prostatàlgia.*
- prostrat -ada** *adj.* Que creix ajagut o gairebé ajagut. *Planta prostrada.*
- protoplaneta** *m.* Cos format per acreció de planetesimals, que és la primera fase de la formació d'un planeta.
- proustita** *f.* Mineral, sulfosal d'arsènic i argent, de fórmula Ag_3AsS_3 , que cristal·litza en el sistema trigonal, és de color roig, translúcid, i es troba en alguns dipòsits hidrotermals.
- prurit** *m.* Pruija.
- psammo-** Forma prefixada del mot gr. *psámmos*, 'sorra'. Ex.: *psammòdrom.*
- pse** *interj.* Expressió usada per a denotar indiferència.

pseudoepígraf *m.* Llibre que presenta algunes semblances amb els llibres de l'Antic Testament però que no ha estat inclòs en els canons cristians, segons la nomenclatura protestant.

pseudohermafroditisme *m.* 1 Presència de caràcters sexuals secundaris propis del sexe oposat al que marquen les gònades. 2 **pseudohermafroditisme femení** Pseudohermafroditisme que es dona en les femelles amb masculinització externa. 3 **pseudohermafroditisme masculí** Pseudohermafroditisme que es dona en els mascles amb feminització externa.

pseudomòrfic -a *adj.* Pseudomorf.

pseudonímia *f.* Procediment que consisteix a posar sota el nom d'un autor ja conegut i consagrat una obra que no li pertany per donar més autoritat i prestigi a l'escrit.

psicodrama *m.* Representació teatral amb finalitats psicoterapèutiques.

psicolingüística *f.* Disciplina que estudia les relacions entre els models del llenguatge i els models de la ment.

psicòtrop *m.* Compost de propietats psicotròpiques.

psicotròpic -a *adj.* Que afecta el comportament del sistema nerviós, sobretot amb allucinations, sensació de flotació, ebrietat, etc. *Molts bolets del gènere Psilocybe són psicotròpics.*

psilocibina *f.* Substància al·lucinògena continguda en algunes espècies de bolets del gènere *Psilocybe*.

psilofitins *m. pl.* 1 Subdivisió de pteridòfits primitius, que presenten fulles petites i amb un sol feix vascular i un sistema conductor també primitiu, que comprèn els psilotòpsids. 2 *m.* Individu d'aquesta subdivisió.

psilotates *f. pl.* Psilofitins.

psitaciformes *m. pl.* 1 Ordre d'ocells molt homogeni, amb una sola família, en la qual s'inclouen els lloros, les cotorres, les cacatues, els guacamais i altres espècies. 2 *m.* Individu d'aquest ordre.

-pter -ptera Forma sufixada del gr. *-pteros*, derivat del mot *ptéron*, 'ala'. Ex.: *micròpter*, *anisòptera*.

pteridals *f. pl.* 1 Ordre de falgueres de la classe dels filicòpsids, terrestres, amb sorus disposats al marge de les fulles, al qual pertany la falzia. 2 *f.* Individu d'aquest ordre.

pteridospermes *f. pl.* 1 Classe extingida de gimnospermes, amb plantes semblants a les falgueres, però amb llavors en comptes d'espores, que visqueren del devonià al cretaci. 2 *f.* Individu d'aquesta classe.

-ptèrigi Forma sufixada del mot gr. *pterygion*, 'aleta'. Ex.: *ictioptèrigi*.

púlsar *m.* Radiofont que emet impulsos radioelèctrics que se succeeixen amb una gran regularitat a causa d'un estel de neutrons que gira ràpidament.

puntualització *f.* Acció de puntualitzar; l'efecte.

purí [usat generalment en pl.] *m.* Líquid format per excrements, orina i aigua de neteja de les corts dels porcs, generalment amb un contingut d'aigua superior al 80 %, que, emprat com a adob, es comporta més com un fertilitzant mineral que orgànic. *Fossa de purins.*

quadribarrat -ada *adj.* Que té quatre barres. *La bandera quadribarrada.*

quadrilòbul *m.* Moble heràldic en forma de quatre lòbuls units.

quadrineboda *f.* Filla del rebesnebot o de la rebesneboda.

quadrinebot *m.* Fill del rebesnebot o de la rebesneboda.

- quadriocle** *m.* Germà del rebesavi o de la rebesàvia.
- quadríptic** *m.* Imprès format per un full doblegat formant quatre pàgines, que sol donar informació resumida d'un organisme, d'una activitat, d'un programa, etc.
- quadritia** *f.* Germana del rebesavi o de la rebesàvia.
- quadru-** *V. quadri-*.
- quartil** *m.* 1 Valor que, en una sèrie de dades numèriques, té un tant per cent enter múltiple de vint-i-cinc, diferent de zero i de cent, de dades més petites o iguals que el dit valor. *El tercer quartil és el valor que té un setanta-cinc per cent de dades inferiors o iguals a ell.* 2 Grup de dades compreses entre cada dos d'aquests valors consecutius, o bé menors o iguals que el primer d'aquests valors, o bé més grans que el tercer d'aquests valors.
- quaterna** *f.* 1 En mat., conjunt de quatre elements. 2 **quaterna harmònica** Conjunt de dues parelles de punts A, B i C, D d'una mateixa recta que compleixen la relació $AC/AD = BC/DB$.
- queli-** Forma prefixada del mot gr. *khelé*, 'pinça'. Ex.: *quelifer*.
- querat-** *V. cerato-*.
- querato-** *V. cerato-*.
- quetèids** *m. pl.* 1 Ordre d'esponges demosponges, amb esquelet basal de carbonat càlcic, que visqueren de l'ordovicià al miocè. 2 *m.* Individu d'aquest ordre.
- quètxup** *m.* Salsa elaborada amb polpa de tomàquet condimentada amb vinagre, suc de llimona, sucre i sal.
- quiasolita** *f.* Varietat d'andalusita que té inclusions de matèria carbonosa disposades de tal manera que a la secció basal del cristall tenen forma de creu, usada com a pedra ornamental a l'edat mitjana.
- quibuts** [inv.] *m.* Comunitat agrària de caràcter collectivista de l'Estat d'Israel.
- quili-** Forma prefixada del mot *quill*. Ex.: *quiliforme*.
- quilovolt** *m.* Unitat de força electromotriu i de diferència de potencial equivalent a 1.000 volts (símbol, kV).
- quilowatt** *m.* 1 Unitat de potència equivalent a 1.000 watts (símbol, kW). 2 **quilowatt hora** Unitat pràctica del treball efectuat per una màquina o de l'energia consumida per un aparell, en una hora, la potència dels quals és d'un quilowatt (símbol, kWh).
- quimiotropisme** *m.* Tropisme en què el factor estimulant és una substància química.
- quinti-** Forma prefixada del mot *quint*. Ex.: *quintigèmin*.
- quipà** *f.* Casquet que fan servir els homes jueus observants.
- quiopràctic -a** *adj.* 1 1 Relatiu o pertanyent a la quiopràctica. 1 2 *f.* Mètode empíric de tractament de diverses afeccions consistent a manipular i pressionar amb les mans damunt de la columna vertebral. *m. i f.* 2 Especialista en quiopràctica.
- quioprofilia** *f.* Pollinització en què el transport de pol·len és fet per mamífers qui-ròpters.
- quisleu** *m.* 1 Novè mes de l'any religiós jueu. 2 Tercer mes de l'any civil jueu.
- quístic -a** *adj.* Relatiu o pertanyent a un quist.
- quitridiomicots** *m. pl.* 1 Divisió de fongs, que comprèn els quitridiomicets. 2 *m.* Individu d'aquesta divisió.
- rabatxet** *m.* Tritó pirinenc (⇒).
- radici-** *V. radico-*.
- radico-** [o **radici-**] Forma prefixada del mot ll. *radix radicis*, 'arrel'. Ex.: *radicotomia*, *radicívor*.

radiolit *m.* Gènere de bivalves rudistes, amb closca formada per una valva inferior cònica ornamentada amb plecs i una de superior lleugerament bombada sense porus, que visqueren al cretaci.

rafflesiàcies *f. pl.* 1 Família de plantes dicotiledònies paràsites, amb l'aparell vegetatiu reduït en gran part a una mena de filaments que creixen dins les arrels o les tiges de la planta parasitada, flors generalment unisexuals de periant simple, amb una columna central que porta els estams o els estigmes, i fruit carnós, estesa sobretot pels països tropicals, a la qual pertany la margalida. 2 *f.* Individu d'aquesta família.

rafidòfits *m. pl.* 1 Divisió d'algues microscòpiques flagel·lades, que comprèn les rafigòfits. 2 *m.* Individu d'aquesta divisió.

rafting *m.* Pràctica esportiva que consisteix a baixar per aigües vives en un bot pneumàtic que generalment té capacitat per a unes vuit persones.

raigràs *m.* Herba perenne de la família de les gramínies, de fulles estretes i d'espiguetes amb una sola gluma, aplicades a l'eix de la inflorescència, que es fa en prats i vores de camins, emprada com a past i en jardineria (*Lolium multiflorum*).

raïl *f.* Arrel 1.

rallador¹ **ralladora** *m. i f.* Pescador que fa servir el rall.

rallar¹ *v. intr.* Pescar amb rall.

ramalar *v. tr.* Lligar (els animals) pel ramal de manera que uns segueixen els altres.

ramària *f.* Bolet del gènere *Ramaria*, de l'ordre de les gomfals, de basidioma ramificat coral·loide, com ara els peus de rata.

rambutan *m.* Fruit comestible de la sapindàcia *Nephelium lappaceum*, semblant al litxi però cobert de pèls ondulats, grocs o vermellosos.

rami- Forma prefixada del mot *rama*. Ex.: *ramiforme*.

rampeu *m.* 1 *Repeu* 1. 1 2 **a rampeu de** [o **al rampeu de**] *loc. prep.* Al peu mateix de. *A rampeu de la muntanya. m.* 2 **donar un rampeu** Assemblar-se a algú, especialment en mèrit, valor, etc. *No és ben bé com l'avi, però li dona un bon rampeu.*

rampinyador -a *adj.* Que rampinya.

rampugoll *m.* Estri que serveix per a cercar caps i ormejos al fons del mar.

rampugollar *v. tr.* Escombrar (el fons de la mar) amb un rampugoll.

ratapeus *m.* Peu de rata (⇒).

ràtio *f.* Quocient de dues magnituds o dues quantitats que són objecte de comparació. *La ràtio adequada és de 8 infants per professor.*

real¹ *m.* 1 Unitat monetària del Brasil. 2 Moneda d'un real.

realitzatiu -iva *adj.* Performatiu.

rebeca² *f.* Jaqueta de punt sense coll que es corda pel davant.

rebentaire *adj. i m. i f.* Rebentador 2.

rebesneboda *f.* Filla del besnebot o de la besneboda.

rebesnebot *m.* Fill del besnebot o de la besneboda.

rebesoncle *m.* Germà del besavi o de la besàvia.

rebestia *f.* Germana del besavi o de la besàvia.

rebuscament *m.* Qualitat de rebuscat.

rebutjable *adj.* Que es pot rebutjar.

recercat -ada *adj.* Artificiós, triat amb massa cura. *Un escriptor d'estil recercat.*

reciclable *adj.* Que es pot reciclar.

recompra *f.* Acció de recomprar.

- reconnexió** *f.* Procés pel qual, en un camp magnètic, línies pròximes i de polaritat oposada s'anihilen i canvien la configuració del camp magnètic general.
- reconsiderar** *v. tr.* Tornar a considerar.
- recopilador -a** *adj. i m. i f.* Compilador **1**.
- rect-** *V. recti-*.
- recto-**² *V. recti-*.
- recurable** *adj.* Que pot ésser objecte de recurs. *Sentència recurable.*
- redaccional** *adj.* Relatiu o pertanyent a la redacció de textos. *Defectes redaccionals en un text jurídic.*
- redescompte** *m.* Descompte de paper negociable efectuat entre institucions financeres, normalment per un banc comercial que vol obtenir liquiditat del banc central. *Taxa de redescompte.*
- reduccionisme** *m.* Doctrina o actitud que redueix o que tendeix a reduir una realitat d'un nivell a una d'un altre.
- refegir** *v. tr.* **1** Afegir (una cosa, especialment un líquid, que havia minvat d'un recipient). *Refegiu aigua a la cassola. intr.* **2** Tornar a prendre d'un menjar del qual ja s'ha consumit una ració. *He refegit d'arròs.*
- referenciar** *v. tr.* **1** Assignar una referència bibliogràfica (a un document). *tr.* **2** Esmentar.
- reflexo-** Forma prefixada del mot *reflex*. Ex.: *reflexograma*.
- regalia**² *f.* Joc suau de la llengüeteria de l'orgue.
- regalissia** *f.* Regalèssia.
- reganar** *v. intr.* Pescar amb fitora.
- regera** *adj.* **cualbra regera** *V. cualbra.*
- registral** *adj.* Relatiu o pertanyent al registre.
- regó** *m.* Regada.
- reificació** *f.* Acció de reificar; l'efecte.
- reificar** *v. tr.* Transformar (una idea, una qualitat, una funció) en una cosa, concebre-la per analogia a l'estructura de les coses.
- reïformes** *m. pl.* **1** Ordre d'ocells no voladors, que comprèn una família en la qual s'inclouen les dues espècies de nyandús. **2 m.** Individu d'aquest ordre.
- reix** *f.* Vintena lletra dels alfabetos hebreu i arameu.
- relascopi** *m.* Dendròmetre que permet mesurar diversos paràmetres dels arbres i de les masses forestals com ara l'àrea basal, els diàmetres o les alçàries.
- relectura** *f.* Acció de rellegir.
- rellançament** *m.* Acció de relançar; l'efecte. *Rellançament econòmic.*
- relló** *m.* **1** Ferro de la llança. **2** Asta de fusta amb punta de llança i amb una osca prop d'aquesta, emprada en el toreig a cavall.
- remallar** *v. tr.* **1** Arreglar les malles trencades en un art. **2** Refer les malles en les costures dels gèneres de punt.
- rematat -ada** *adj.* Complet, acabat. *És un boig rematat. Una mentidera rematada.*
- rendibilitzar** *v. tr.* Fer rendible (una cosa).
- renuent** *adj.* Disconforme.
- reposacaps** *m.* **1** Peça situada a la part superior del respall de alguns seients que serveix per a reposar-hi el cap. **2** Placa on el client d'una perruqueria repenja el cap quan li renten els cabells.

requadro *m.* Requadre.

rere- Prefix que significa 'darrere de'. Ex.: *rerecor*, *rerefons*.

resini- Forma prefixada del mot *resina*. Ex.: *resinífer*.

ressentit -ida *adj. i m. i f.* Que té ressentiment. *Es retirà del projecte ressentit per les crítiques rebudes.*

ressituar *v. tr.* 1 Canviar la situació (d'algú o d'alguna cosa). 2 Replantejar 1.

ressogra *f.* Mare del sogre o de la sogra.

ressogre *m.* Pare del sogre o de la sogra.

resupinat -ada *adj.* En forma de crosta aplicada al substrat. *Fong resupinat.*

retreballar *v. tr.* Ressedimentar.

retroprojector *m.* Projector d'imatges i de textos impresos en fulls transparents.

reüllar *v. tr.* Mirar de reüll.

reumat- *V. reumato-*.

revegetació *f.* Conjunt d'operacions de sembra i d'implantació d'arbres i arbustos, i, si cal, de manteniment, que tenen per objecte el foment d'una nova coberta vegetal en una superfície denudada.

rhodesià -ana *adj. i m. i f.* 1 Natural de Rhodèsia. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Rhodèsia o als seus habitants.

rialleta *f.* Mitja rialla, somris.

riccia *f.* Hepàtica tallosa del gènere *Riccia*, de l'ordre de les marcancials, que forma rosetes sobre la terra humida.

ridiculització *f.* Acció de ridiculitzar. *La ridiculització de les propostes del Govern.*

rinconella *f.* Gènere extingit de braquiòpodes que visqueren al juràssic superior i donen nom a l'ordre dels rinconèlids.

rinconèlids *m. pl.* 1 Ordre de braquiòpodes de closca globosa, amb una comissura en ziga-zaga i una ornamentació estriada ben marcada, que aparegueren a l'ordovicià i tenen un important registre fòssil del mesozoic. 2 *m.* Individu d'aquest ordre.

riniofïts *m. pl.* 1 Subdivisió de pteridòfïts fòssils, d'organització molt primitiva, que comprèn els psilofïtopsids. 2 *m.* Individu d'aquesta subdivisió.

rinolàlia *f.* Trastorn de la parla consistent en l'alteració del timbre de veu, produït per un mal funcionament del vel del paladar o per una manca de comunicació entre les cavitats nasal i bucal.

rinxolar¹ *v. tr. i intr. pron.* Enrinxolar.

rissada *f.* Acció de rissar.

rizòfor *m.* Ramificació de la tija d'alguns pteridòfïts que, en contacte amb el sòl, forma arrels.

rodenc -a *adj. i m. i f.* 1 Natural de Roda. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Roda o als seus habitants.

rodocrosita *f.* Mineral del grup de la calcita, carbonat de manganès, de fórmula $MnCO_3$, que cristallitza en el sistema trigonal, és de color rosa i s'utilitza com a pedra ornamental.

rodonita *f.* Mineral, piroxenoïde de manganès, de fórmula $MnSiO_3$, que cristallitza en el sistema triclínic, és de color rosa i s'utilitza com a pedra ornamental.

roentgenografia *f.* Radiografia.

roentgeni *m.* Element químic artificial (símbol, Rg; nombre atòmic, 111; pes atòmic de l'isòtop més estable, 272).

- roentgenlogia** *f.* Radiologia.
- roentgenteràpia** *f.* Radioteràpia.
- roig** *m.* Lleterola roja (⇒).
- romandalusí -ina** *adj.* 1 Relatiu o pertanyent al romandalusí. *La lírica romandalusina.* 2 *m.* Dialecte romànic parlat a al-Àndalus. *El romandalusí oriental.* 3 *m.* Conjunt de dialectes romandalusins.
- romandalusisme** *m.* Mot o forma d'origen romandalusí.
- romaní**² [pl. -ís] *adj.* 1 Relatiu o pertanyent al romaní. 2 *m.* Llengua indoitàlica parlada pels gitanos de l'Europa central.
- rombo-** Forma prefixada del mot *rombe*. Ex.: *romboedre*.
- romer**² -a *adj.* De color barrejat de blanc i roig, s'aplica als cavalls i al seu pelatge.
- rondallista** *m. i f.* Persona estudiosa de les rondalles, versada en rondalles, que aplega rondalles.
- röntgeni** *m.* Roentgeni.
- roseti** *m.* Xanguet 1.
- rosteta** *f.* Groguet 2.
- rostroconquis** *m. pl.* 1 Classe extingida de molluscos, amb conquilla aparentment bivalve, marins, exclusius del paleozoic. 2 *m.* Individu d'aquesta classe.
- rosulat -ada** *adj.* Amb les fulles en roseta. *Una planta rosulada.*
- rota-** V. *roto-*.
- rotaboc** *m.* Blada.
- roti-** V. *roto-*.
- ròtic -a** *adj.* En fonètic, que s'articula amb un o diversos contactes o constriccions ràpides i breus entre dos òrgans articuladoris, generalment l'apex de la llengua i els alvèols.
- roto-** [o **roti-**, o **rota-**] Forma prefixada del mot ll. *rota*, 'roda'. Ex.: *rotogravar*, *rotifer*, *rotàmetre*.
- rotocultor** *m.* Fresa¹ 2.
- rotograt** *m.* Procediment d'impressió de gravats en profunditat sobre una planxa o un cilindre de coure mitjançant una capa de gelatina fotosensible que porta impressionada la imatge.
- roureny** *m.* Flota de roure (⇒).
- rousseauinià -ana** *adj.* 1 Relatiu o pertanyent a Jean-Jacques Rousseau o a la seva filosofia. 2 *adj. i m. i f.* Seguidor de Rousseau.
- rovellona** *f.* Rovellola 1.
- rovellonaire** *m. i f.* 1 Persona que cull rovellons. 2 Recol·lector de rovellons, per vendre.
- rovinós -osa** *adj.* De rovina.
- royalty** [angl.] *m.* Cànon 7 2 i 7 3.
- rràgia**¹ Forma sufixada del gr. *-ragia*, derivat del mot *rhagé*, 'vessament'. Ex.: *hemorràgia*, *blennorràgia*.
- rràgia**² Sufixoide del mot *hemorràgia*. Ex.: *colporràgia*, *enterorràgia*.
- rrea** Forma sufixada del gr. *-rhoía*, derivat del mot *rheîn*, 'fluir'. Ex.: *broncorrea*.
- ruandès -esa** *adj. i m. i f.* 1 1 Natural de Ruanda. 1 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Ruanda o als seus habitants. *m.* 2 1 Llengua del grup bantu parlada a Ruanda. 2 2 *adj.* Relatiu o pertanyent al ruandès.
- rumorejar** *v. intr.* Parlar entre dents, murmurar.

rupturisme *m.* Tendència que propugna un canvi radical de les idees, de la manera de viure, etc.

russo- Forma prefixada del mot *rus*. Ex.: *russofilia*.

russòfil -a *adj. i m. i f.* Partidari de Rússia, dels russos o de tot allò que és rus.

russulals *f. pl.* 1 Gran ordre de fongs basidiomicets, de carn granelluda, tots ells micorizògens i alguns molt apreciats per menjar, com el rovelló i la llora. 2 *f.* Individu d'aquest ordre.

sacar- *V. sacaro-*.

sacari- *V. sacaro-*.

sacaro- [o **sacari-**, o **sacar-**] Forma prefixada del mot ll. *saccharum*, 'sucre'. Ex.: *sacaròlisi*, *sacarímetre*, *sacarosi*.

sacaromicetals *f. pl.* 1 Ordre de fongs sacaromicets, al qual pertany el llevat del pa. 2 *f.* Individu d'aquest ordre.

sacaromicets *m. pl.* 1 Classe de fongs de la divisió dels ascomicots, sense ascomes, que sovint tenen organització de llevat i es multipliquen per gemmació. 2 *m.* Individu d'aquesta classe.

sacre¹ *m.* Eскурçó 1.

sadomasoquisme *m.* Comportament sexual que implica el sadisme i el masoquisme alhora.

sadomasoquista *adj.* 1 Relatiu o pertanyent al sadomasoquisme. 2 *adj. i m. i f.* Que practica el sadomasoquisme.

saduceu saducea *m. i f.* 1 Membre d'un grup religiós jueu originat en temps dels Macabeus i actiu fins a la destrucció del temple de Jerusalem, que refusava l'autoritat de les tradicions orals i d'altres llibres de l'Antic Testament que no fossin el Pentateuc, i negava la resurrecció dels morts, la immortalitat de l'ànima i l'existència dels àngels. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent als saduceus.

safaví [pl. *-ís*] *adj. i m. i f.* Safàvida.

safranar *m.* Camp plantat de safrà.

sahrauí [pl. *-ís*] *adj. i m. i f.* 1 Natural del Sàhara Occidental. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent al Sàhara Occidental o als seus habitants.

saiga *f.* Mamífer artiodàctil de la família dels bòvids, amb un gran cap i un nas sortint i carnós semblant a una petita trompa, amb banyes perpendiculars al cap, que habita les zones estepàries des del Caucas fins a la Xina (*Saiga tatarica*).

saimiri *m.* Mamífer primat de la família dels cèbids, petit i dotat de gran agilitat, que habita les selves de l'Amèrica Central i del Sud i és molt emprat en estudis de comportament (*Saimiri sciureus*).

sake *m.* Beguda alcohòlica obtinguda per fermentació de l'arròs, pròpia del Japó.

salami *m.* Embotit cru, assecat i fumat, fet amb mescla de carn de porc, de boví i cansalada.

salancar *m.* Lloc on abunden les salanques.

salenca *f.* Salanca¹.

sali- Forma prefixada del mot *sal*. Ex.: *salícola*.

salinós -osa *adj.* Que conté sal.

salmàstica *adj. aigua salmàstica* *V. aigua*.

saltell *m.* Desnivell en forma de graó, situat a les portes d'accés a les cobertes, per evitar l'entrada d'aigua.

- salvinials** *f. pl.* 1 Ordre de falgueres del grup de les hidroptèrides, molt ben adaptades a viure flotant a la superfície de l'aigua, al qual pertanyen les espècies del gènere *Salvinia*. 2 *f.* Individu d'aquest ordre.
- sàmec** *f.* Quinzena lletra dels alfabet hebreu i arameu.
- samfoina** *f.* Viola de roda (⇒).
- sami** *adj. i m. i f.* Lapó.
- san** *adj. i m. i f.* Boiximà.
- sango** *adj.* 1 Relatiu o pertanyent al sango. 2 *m.* Llengua nigerocongolesa parlada a la República Centreafricana.
- sanguí-** Forma prefixada del mot *sang*. Ex.: *sanguívor*.
- santboià -ana** *adj. i m. i f.* 1 Natural de Sant Boi de Llobregat. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Sant Boi de Llobregat o als seus habitants.
- santíssim** *m.* Santíssim sagrament (⇒). *L'altar del Santíssim*.
- santjustenc -a** *adj. i m. i f.* 1 Natural de Sant Just Desvern. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Sant Just Desvern o als seus habitants.
- santvicenter -a** *adj. i m. i f.* 1 Natural de Sant Vicent del Raspeig. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Sant Vicent del Raspeig o als seus habitants.
- santvicentí -ina** *adj. i m. i f.* 1 Natural de Sant Vicenç dels Horts. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Sant Vicenç dels Horts o als seus habitants.
- sapan** *m.* **arbre de sapan** V. *arbre*.
- sapinde** *m.* 1 Arbre caducifoli del gènere *Koelreuteria*, de la família de les sapindàcies, de fulles pinnades o bipinnades i fruit en càpsula inflada, originari de l'Àsia oriental. 2 **sapinde de la Xina** Sapinde de foliols dentats o lobulats i flors grogues en panícules vistoses, originari de la Xina, plantat als jardins i parcs (*Koelreuteria paniculata*).
- sapote** *m.* 1 Arbre perennifoli de la família de les sapotàcies, autòcton de l'Amèrica Central, de fruit comestible i fusta apreciada, el tronc del qual dóna un làtex que és emprat per a la fabricació de xiclet (*Manilkara zapota* o *Achras zapota*). 2 Arbre caducifoli de la família de les sapotàcies, autòcton de l'Amèrica Central, de fruit comestible, que es cultiva àmpliament (*Pouteria zapota*).
- sapro-** Forma prefixada del mot gr. *saprós*, 'podrit'. Ex.: *saprobiosi*.
- saprolègnia** *f.* Micosi dels peixos que provoca taques blanques sobre la pell, produïda per un ficomicet del gènere *Saprolegnia*.
- saprotròfic -a** *adj.* Sapròfag.
- sardinada** *f.* Menjada de sardines.
- sargantaner** *m.* 1 Rèptil saure del gènere *Psammmodromus*, de la família dels lacèrtids, d'escates dorsals i laterals carenades i imbricades i ventre blanc o nacrat. 2 **sargantaner gros** Sargantaner de cua almenys dues vegades més llarga que el cos i coloració dorsal brunenca, amb dues línies dorsolaterals grogues o blanquinoses, que habita en ambients herbacis i forestals (*Psammmodromus algirus*). 3 **sargantaner petit** Sargantaner de tonalitat cendrosa, que viu en ambients àrids o amb poc recobriment de vegetació (*Psammmodromus hispanicus*).
- sarriancenc -a** *adj. i m. i f.* 1 Natural de Sarrià. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Sarrià o als seus habitants.
- sarronar** *m.* Herbassar on predominen els sarrons, propi de les jaces i altres llocs molt fetsats pel bestiar.

sasserès -esa *adj.* i *m.* i *f.* **1** *1* Natural de Sàsser. **1** *2* *adj.* Relatiu o pertanyent a Sàsser o als seus habitants. *m.* **2** *1* Dialecte del sard parlat a Sàsser i la seva regió. **2** *2* *adj.* Relatiu o pertanyent a aquest dialecte.

-scaf Forma sufixada del mot gr. *skáphe*, 'barca'. Ex.: *batiscaf*.

schorl *m.* Mineral, ciclosilicat del grup de les turmalines, de fórmula

$\text{NaFe}_3^{2+}\text{Al}_6(\text{BO}_3)_3\text{Si}_6\text{O}_{18}(\text{OH})_4$, terme extrem amb ferro de les sèries schorl-dravita i schorl-elbaïta, que és de color negre i es troba com a mineral accessori en moltes roques ígnies, metamòrfiques i sedimentàries.

-scopi Forma sufixada del gr. *-skópion*, derivat del mot *skopêin*, 'mirar'. Ex.: *angioscopi*.

-scòpia Forma sufixada del gr. *-skópia*, derivat del mot *skopêin*, 'mirar'. Ex.: *bacil·loscòpia*.

seaborgi *m.* Element químic artificial, transfèrmic (símbol, Sg; nombre atòmic, 106; pes atòmic de l'isòtop més estable, 263).

sebi- V. *sebo-*.

sebo- [o **sebi-**] Forma prefixada del mot ll. *sebum*, 'seu', 'greix'. Ex.: *sebocistomatosi*, *sebípar*.

seccionat -ada *adj.* Amb divisions que atenyen el nervi medial, en les fulles pinnades, o el pecíol, en les fulles palmades.

sètil *adj.* Que es pot tallar amb un ganivet. *Un mineral sètil*.

sedent *adj.* Assegut, s'aplica especialment a una estàtua que representa una persona que seu.

sedimenti- V. *sedimento-*.

sedimento- [o **sedimenti-**] Forma prefixada del mot *sediment*. Ex.: *sedimentòleg*, *sedimentívor*.

segarreta *adj.* i *m.* i *f.* Segarrenc.

segovi [usat generalment en pl.] *m.* Llana procedent de segoviar les ovelles.

segovià -ana *adj.* i *m.* i *f.* **1** Natural de Segòvia. **2** *adj.* Relatiu o pertanyent a Segòvia o als seus habitants.

segoviar *v. tr.* Esquilar la llana de la cua i les anques (de les ovelles) per a facilitar la còpula.

segrià -ana *adj.* Relatiu o pertanyent al riu Segre.

semicursiva *adj.* *escriptura semicursiva* V. *escriptura*.

seminegra *f.* Lletra de traç intermedi entre l'ordinària de la seva família i la negreta corresponent.

semini- V. *semino-*.

semino- [o **semini-**, o **semin-**] Forma prefixada del mot ll. *semen seminis*, 'llavor', que indica relació amb el semen. Ex.: *seminologia*, *semínifer*, *seminúria*.

sempervivent *adj.* Perennifoli.

sempredura *f.* *flor de sempredura* V. *flor*.

senderista *adj.* i *m.* i *f.* Que practica el senderisme.

senís [pl. *-issos*] *m.* Canyís 2.

sensibler -a *adj.* Afectat de sensibleria.

sentiner sentinera *m.* i *f.* Mariner que en els llaguts era l'encarregat d'estibar les xarxes i desempescar el peix.

serenalla *f.* Sargantana 1.

serendipitat *f.* Descobriments casuals o imprevistos fet per un investigador en el curs d'una recerca orientada a altres objectius i amb pressupòsits teòrics diferents.

seri- V. *serici-*.

serici- [o **seri-**] Forma prefixada del mot ll. *sericum*, 'seda'. Ex.: *sericigen*, *sericultor*.

- sericultor sericultora** *m.* i *f.* Sericultor, sericultora.
- sericultura** *f.* Sericultura.
- serliana** *f.* Finestra o porta triforada amb l'obertura central formada per un arc de mig punt i les laterals més baixes i amb llinda.
- serradella** *f.* Herba anual de la família de les papilionàcies, de fulles imparipinnades, flors petites de color de rosa, en petits glomèruls pedunculats, i llegums linears, articulats i rectes, espontània en alguns països del Mediterrani occidental i eventualment cultivada com a farratge (*Ornithopus sativus*).
- serrat² -ada** *adj.* En bot., amb dents agudes, properes i corbades cap a un mateix costat, com les d'una serra.
- sesquilineal** *adj.* Relatiu o pertanyent a les funcions sesquilineals.
- setembrí -ina** *adj.* Propi del mes de setembre.
- sexar** *v. tr.* Determinar el sexe (d'un animal). *Sexar un pollet en néixer.*
- sexatge** *m.* Acció de sexar.
- sexo-** Forma prefixada del mot *sexe*. Ex.: *sexoaddició*.
- sextifoli** *m.* Moble heràldic que representa una flor perforada de sis pètals arrodonits i puntuts.
- sfera** Forma sufixada del mot gr. *sphaîra*, 'esfera'. Ex.: *criosfera*.
- sfumato** [it.] *m.* Tècnica pictòrica introduïda al Renaixement per a augmentar mitjançant la degradació dels tons la sensació de naturalitat.
- sial** *m.* Capa superior de l'escorça terrestre, de densitat baixa, formada essencialment per sílice i alumini.
- sidós -osa** *adj.* i *m.* i *f.* Afectat de sida.
- sigil** *m.* Compte, precaució, amb què es guarda un secret.
- sigil·lós -osa** *adj.* Que actua amb sigil, que denota sigil.
- sikh** *adj.* 1 Relatiu o pertanyent al sikhisme. 2 *m.* i *f.* Seguidor del sikhisme.
- sikhisme** *m.* Moviment politicoreligiós sorgit a l'Índia al segle xv i establert bàsicament al Panjab, que integra elements de l'hinduisme i de l'islam.
- silicoflage·lades** *f. pl.* Dictiocals.
- sil·labejar** *v. tr.* Pronunciar (un mot o mots) separant-ne les síl·labes.
- sil·labificació** *f.* Procés d'assignació d'estructura sil·làbica a una seqüència fonològica.
- silvi-** V. *silvo-*.
- silvo-** [o **silvi-**] Forma prefixada del mot ll. *silva*, 'bosc'. Ex.: *silvoestepa*, *silvicultura*.
- sima¹** *m.* Capa inferior de l'escorça terrestre.
- simplectita** *f.* Textura d'intercreixement de dos minerals en què un d'ells, vermiforme, és contingut dins l'altre, la qual es produeix per reacció d'un agregat mineral primitiu amb un fluid o magma intersticial.
- sinologia** *f.* Estudi de la llengua, de la cultura i de la civilització xinesa.
- sinsèpal -a** *adj.* Gamosèpal.
- sintàxia** *f.* Intercreixement d'un cristall o de grups de cristalls dins d'un altre cristall d'una espècie diferent, de manera que els eixos cristal·logràfics i, de vegades, els òptics són compartits.
- sintoisme** *m.* Xintoisme.
- sintoista** *adj.* i *m.* i *f.* Xintoista.
- sinurofícies** *f. pl.* 1 Classe d'algues microscòpiques de la divisió dels crisòfits, que inclou les espècies del gènere *Synura*. 2 *f.* Individu d'aquesta classe.

sioux [inv.] *m. i f.* 1 Individu d'un grup de pobles amerindis de les planes del nord d'Amèrica, integrat per tres grups principals, un dels quals ocupava la riba esquerra del Mississipi, un altre, l'est de les muntanyes Apalatxes, i l'altre, el baix Mississipi. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent als sioux.

sipo *m.* 1 Arbre de la família de les meliàcies, molt alt, propi de l'Àfrica tropical (*Entandrophragma utile*). 2 Fusta de sipo, semblant a la del sapelli però amb més aigües i sense repèls, emprada especialment en ebenisteria i per a decoració d'interiors.

siracusà -ana *adj. i m. i f.* 1 Natural de Siracusa. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Siracusa o als seus habitants.

siringe *f.* Òrgan vocal dels ocells format per un grup de cartílags anulars situats a la base de la tràquea, amb membranes que vibren al pas de l'aire.

sisal *m.* 1 Planta de la família de les amaril·lidàcies, semblant a l'atzavara, que forneix la fibra del mateix nom (*Agave sisalana*). 2 Fibra obtinguda del sisal, emprada per a fabricar cordes i cordills.

sitgetà -ana *adj. i m. i f.* 1 Natural de Sitges. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Sitges o als seus habitants.

sito- Forma prefixada del mot gr. *sítos*, 'blat', 'nodriment'. Ex.: *sitomania*.

sivan *m.* 1 Tercer mes de l'any religiós jueu. 2 Novè mes de l'any civil jueu.

skarn [suec] *m.* Roca composta per silicats càlcics i formada per un metamorfisme de contacte de fluids hidrotermals sobre roques carbonàtiques.

smithsonita *f.* Mineral del grup de la calcita, carbonat de zinc, de fórmula $ZnCO_3$, que cristallitza en el sistema trigonal, es forma a les zones d'oxidació meteòrica de dipòsits de zinc i és mena d'aquest metall.

sobreexposició *f.* Exposició prolongada d'una superfície fotosensible a la llum.

sobrefiladora *f.* Màquina que retalla les vores dels teixits i les cus per impedir que es desfilin.

sobrellavi *m.* Part de la cara entre el nas i el llavi superior.

sociodrama *m.* Psicodrama utilitzat com a tècnica terapèutica de grups.

sociologista *adj.* 1 Relatiu o pertanyent al sociologisme. 2 *adj. i m. i f.* Partidari del sociologisme.

-sofia Forma sufíxada del mot gr. *sophía*, 'saviesa'. Ex.: *antroposofia*.

sogorbí -ina *adj. i m. i f.* 1 Natural de Sogorb. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Sogorb o als seus habitants.

solenodont *m.* Mamífer insectívor del gènere *Solenodon*, de la família dels solenodontids, d'aspecte semblant a la musaranya però més gros, de musell punxegut i acabat en una petita trompa, ulls petits i orelles grans, propi de les Antilles.

solenodontids *m. pl.* 1 Família de mamífers de l'ordre dels insectívors que habiten les Antilles. 2 *m.* Individu d'aquesta família.

solucionari *m.* Llibre o part d'un llibre que aplega les solucions corresponents a uns exercicis o a uns problemes.

somiqueig *m.* Acció de somiquejar.

sommelier [fr.] *m. i f.* Persona encarregada de la selecció, la presentació i el servei de vins i licors en els grans restaurants.

somni- Forma prefixada del mot ll. *somnus*, 'son'. Ex.: *somnifer*.

sonicitat *f.* Propietat dels sons del llenguatge que els fa més o menys prominents en una seqüència i es basa sobretot en el grau de constricció del tracte vocal.

- sono-** Forma prefixada del mot *so*. Ex.: *sonograma*.
- sorgiment** *m.* Acció de sorgir.
- sorià -ana** *adj. i m. i f.* 1 Natural de Sòria. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Sòria o als seus habitants.
- sorosi** *f.* Infructescència formada per fruits carnosos fusionats entre ells i amb l'eix, que també esdevé carnós, com la pinya americana.
- sorregar** *v. tr.* Regar accidentalment, per filtració o per sobreiximent, (una terra diferent de la que hom volia regar).
- sortenc -a** *adj. i m. i f.* 1 Natural de Sort. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Sort o als seus habitants.
- sortilla** *f.* Sortija.
- sospirós -osa** *adj.* Que sospira.
- sostenint** *adj.* 1 En heràld., que porta una figura unida al damunt, s'aplica a una peça. 2 Que té el terç superior d'un esmalt diferent del seu i diferent del camper, s'aplica al cap o al peu d'un escut.
- sota**¹ *m.* Part inferior d'una cosa.
- sotàlia** *m.* Mamífer cetaci del grup dels odontocets, de la família dels delfínids, d'1 metre de longitud, de color gris fosc a la part dorsal i rosat a la ventral, que viu a les conques de l'Orinoco i de l'Amazones (*Sotalia fluviatilis*).
- sotsdelegació** *f.* 1 Càrrec de sotsdelegat. 2 Oficina del sotsdelegat.
- sotsdelegat sotsdelegada** *m. i f.* Persona que ocupa un càrrec immediatament inferior al de delegat.
- sotsinspecció** *f.* 1 Càrrec de sotsinspector. 2 Oficina del sotsinspector.
- spessartina** *f.* Mineral del grup dels granats, de fórmula $Mn_3Al_2(SiO_4)_3$, que es troba en roques metamòrfiques molt riques en manganès o com a mineral accessori en algunes roques ígnies altament alumíniques.
- spora** Forma sufixada del mot gr. *spóros*, 'llavor'. Ex.: *acròspora*.
- stasi** [o **-stàsia**] Forma sufixada del mot gr. *stásis*, 'fet de posar-se dret', 'fet d'estar dret'. Ex.: *homeostasi*, *biostàsia*.
- stàsia** *V.* *-stasi*.
- stàtic -stàtica** Forma sufixada derivada del mot gr. *stásis*, 'base', 'estabilitat'. Ex.: *homeostàtic*.
- stil** Forma sufixada del mot gr. *stýlos*, 'columna'. Ex.: *dodecàstil*.
- stoma** Forma sufixada del mot gr. *stóma*, 'boca'. Ex.: *citostoma*.
- strengita** *f.* Mineral, fosfat de ferro trivalent hidratat, de fórmula $Fe^{3+}PO_4 \cdot 2H_2O$, que cristallitza en el sistema ròmbic i forma cristalls de color rosa o masses de color bru.
- subcontinent** *m.* Part diferenciada i extensa d'un continent. *El subcontinent indi*.
- subduir** *v. tr.* Produir la subducció (d'una placa litosfèrica).
- subèdric -a** *adj.* Que presenta cares cristal·lines pobrament desenvolupades. *Mineral subèdric*.
- subfusell** *m.* Arma curta automàtica, amb una gran potència de foc, que es dispara amb les dues mans i pot disparar a ràfegues o a trets aïllats.
- subsaharià -ana** *adj.* Relatiu o pertanyent a la part d'Àfrica situada al sud del Sàhara.
- subsumir** *v. tr.* Considerar (un objecte, un individu) comprès en un conjunt, en una categoria.
- suctor -a** *adj.* Que xucla.

- sudista** *adj.* i *m.* i *f.* Partidari dels Estats Confederats durant la Guerra de Secessió nord-americana.
- sudori-** Forma prefixada del mot ll. *sudor*, 'suor'. Ex.: *sudorípar*.
- suera** *f.* Dessuador 2.
- sulfatada** *f.* Acció de sulfatar les plantes; l'efecte. *Fer la sulfatada de la vinya*.
- sulfosals** *f. pl.* 1 Grup de sulfurs minerals complexos que presenten els seus cations en dues posicions, l'una ocupada per plom, coure, argent, mercuri, talli, ferro, manganès i estany, i l'altra per arsènic, antimoni i bismut, en coordinació tres no planària amb sofre, seleni i telluri. 2 *f.* Mineral del grup de les sulfosals.
- supercarburant** *m.* Gasolina súper (⇒).
- supercúmulo** *m.* Conjunt de cúmuls de galàxies.
- superego** *m.* Superjò.
- superfamília** *f.* Grup de classificació taxonòmica immediatament inferior a l'ordre, que inclou famílies afins.
- superjò** [pl. -jos] *m.* En psicoanàlisi, part de la personalitat que es troba per damunt de la consciència i controla les activitats conscients mitjançant un codi moral més o menys rígid.
- supraglòtic -a** *adj.* Supraglotal.
- suprasegmental** *adj.* Relatiu o pertanyent a seqüències de més d'un segment fònic. *L'entonació és un fenomen suprasegmental. Fonologia suprasegmental*.
- surant** *adj.* Que sura.
- suslic** *m.* **suslic europeu** Esquirol ratllat (⇒).
- swing** [angl.] *m.* 1 Qualitat rítmica característica del jazz. 2 Modalitat de jazz.
- tabètic -a** *adj.* i *m.* i *f.* Tabic.
- tacat -ada** *adj.* Ple de taques.
- taco-** [o **taqui-**] Forma prefixada del mot gr. *takhýs*, 'rapidesa', 'velocitat'. Ex.: *tacografia*, *taquigrafia*, *taquicàrdia*.
- taenita** *f.* Aliatge de ferro i níquel que conté més d'un 20 % en pes de níquel i es troba freqüentment en els meteorits.
- tafanari** *m. POP.* Cul 1 1.
- tafo-** Forma prefixada del mot gr. *táphos*, 'tomba'. Ex.: *tafocenosi*, *tafonomia*.
- tafrinals** *f. pl.* 1 Ordre de fongs arquiàscomicets, que causen els arrufats. 2 *f.* Individu d'aquest ordre.
- taiwanès -esa** *adj.* i *m.* i *f.* 1 Natural de Taiwan. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Taiwan o als seus habitants.
- talbotípi** *f.* Procediment d'obtenció d'un negatiu fotogràfic mitjançant la utilització d'un paper recobert de clorur d'argent.
- talí** [pl. -ís] *m.* 1 Arbre de la família de les cesalpiniàcies, originari de l'Àfrica tropical, explotat per la seva fusta (*Erythrophleum ivorense* i *E. suaveolens*). 2 Fusta de talí, de color rogenc i molt densa, emprada especialment en la construcció de mobiliari urbà.
- talibà -ana** *adj.* 1 Relatiu o pertanyent als talibans. 2 *m.* Membre d'un moviment islamista militar afganès que pretén aplicar integralment la xaria.
- tal·lit** *m.* Xal rectangular amb serrells als quatre angles que els homes jueus porten durant certes pregàries.
- tal·lós² -osa** *adj.* En forma de làmina verda i ramificada, sovint dicotòmicament, que recorda el tal·lus d'algunes algues. *Hepàtiques tal·loses*.

- tammuz** [inv.] *m.* 1 Quart mes de l'any religiós jueu. 2 Desè mes de l'any civil jueu.
- tanatori** *m.* Edifici de serveis funeraris.
- tangerí -ina** *adj.* i *m.* i *f.* 1 Natural de Tànger. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Tànger o als seus habitants.
- tangó** *m.* 1 Perxa que separa l'espinaquer o el gènova del pal. 2 Perxa situada perpendicularment al costat del vaixell, que permet embarcar en un bot.
- tanzà -ana** *adj.* i *m.* i *f.* 1 Natural de Tanzània. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Tanzània o als seus habitants.
- taquiglòssids** *m. pl.* 1 Família de mamífers de l'ordre dels monotremes que inclou els equídnies. 2 *m.* Individu d'aquesta família.
- tarbener -a** *adj.* i *m.* i *f.* 1 1 Natural de Tàrbena. 1 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Tàrbena o als seus habitants. *m.* 2 1 Parlar del valencià meridional parlat a Tàrbena. 2 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a aquest parlar.
- tarbení -ina** *adj.* i *m.* i *f.* Tarbener.
- tardo-** Forma prefixada del mot italià *tardo*, 'proper a la fi'. Ex.: *tardoromà*, *tardomedieval*, *tardofranquisme*.
- targum** *m.* Traducció antiga, més o menys parafràstica, de la Bíblia hebrea en llengua aramea. *Els targums dels Profetes*.
- taronjar** *m.* Tarongerar.
- tarumba** *adj.* 1 Eixebrat 1. *De jove, era bastant tarumba*. 2 Torbat d'enteniment. *Em faràs tornar tarumba!*
- tasmanià tasmaniana** *m.* i *f.* 1 1 Individu d'un poble melanesi, que habitava l'illa de Tasmània. 1 2 *adj.* Relatiu o pertanyent als tasmanians. *m.* 2 1 Llengua extingida de filiació genètica no resolta parlada a Tasmània. 2 2 *adj.* Relatiu o pertanyent al tasmanià.
- tastavent** *m.* Mànega en forma d'embut utilitzada per a indicar la direcció del vent.
- tatuador tatuadora** *m.* i *f.* Persona que fa tatuatges.
- tauro-** Forma prefixada del mot ll. *taurus*, 'toro'. Ex.: *taurofília*.
- tavellat** *m.* Conjunt de tavelles en una tela.
- taxi-** V. *taxo-*.
- taxo-** [o **taxi-**] Forma prefixada del mot gr. *táxis*, 'ordre', 'ordenació'. Ex.: *taxonomia*, *taxinòmia*.
- taxodi** *m.* Xiprer dels pantans (⇒).
- te-** V. *teo-*.
- tebà -ana** *adj.* i *m.* i *f.* 1 Natural de Tebes. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Tebes o als seus habitants.
- teca**³ *f.* Tec².
- tecni-** V. *tecno-*.
- tècnic** Forma sufixada derivada del mot gr. *tékhne*, 'art', 'tècnica'. Ex.: *filotècnic*.
- tecno-** [o **tecni-**] Forma prefixada del mot *tècnic*. Ex.: *tecnologia*, *tecnígraf*.
- teï-** V. *teo-*.
- tel²** *m.* Pujol constituït per les restes de les diverses habitacions successives, acumulades les unes sobre les altres durant un llarg espai de temps, característic del Pròxim i Mitjà Orient.
- tel¹** V. *tele²*.
- tel²** V. *telo²*.

teleforals *f. pl.* 1 Ordre de fongs basidiomicets afil·loforats, de carn seca, sovint bruna o negrosa, i himeni llis, amb agulletes o amb porus, al qual pertanyen les espècies dels gèneres *Thelephora*, *Hydnellum* i *Boletopsis*. 2 *f.* Individu d'aquest ordre.

teleo- [o **telo-**] Forma prefixada del mot gr. *télos téleos*, 'fi', 'terme'. Ex.: *teleonomia*, *telocele*, *teleafase*.

telemorf *m.* Fong que es troba en la fase sexual del seu cicle.

telemòrfic -a *adj.* Pertanyent a la fase del cicle vital d'un fong que es multiplica sexualment, prèvia meiosi.

telepeatge *m.* Dispositiu electrònic que permet el pagament d'un peatge sense haver d'aturar el vehicle.

teletípia *f.* Sistema de comunicació radiotelegràfica que permet de transmetre text per mitjà de teletips.

teligonàcies *f. pl.* 1 Família de plantes dicotiledònies, de fulles enteres amb estípules membranoses, flors unisexuals, solitàries o en petits grups, les femenines tenen el periant tubulós, i fruit en petita drupa, a la qual pertany l'herba molla. 2 *f.* Individu d'aquesta família.

telugu *adj.* 1 Relatiu o pertanyent al telugu. 2 *m.* Llengua dravídica parlada a l'Índia.

tempsut -uda *adj.* Vell, s'aplica a persones i animals.

ten- *V.* *teno-*.

tendovaginitis *f.* Tenosinovitis.

teni- Forma prefixada del mot *tènia*. Ex.: *tenicida*.

tennantita *f.* Mineral, sulfosal d'arsènic amb coure, zinc, ferro i argent, de fórmula $(\text{Cu}, \text{Fe})_{12}\text{As}_4\text{S}_{13}$, que és terme extrem de la sèrie tetraedrita-tennantita, cristallitza en el sistema cúbic, forma part dels coures grisos i és mena d'argent.

tenosinovitis *f.* Inflamació d'un tendó i de la seva beina.

tensi- *V.* *tensio-*.

tensio- [o **tensi-**] Forma prefixada del mot *tensió*. Ex.: *tensioactiu*, *tensimetria*.

tepidari *m.* Departament de les termes romanes destinat al bany amb aigua tèbia, que també es feia servir de vestidor.

tepuí *m.* Formació orogràfica tubular de gran magnitud i de parets quasi verticals, pròpia de la regió de la Guaiana.

tercermundisme *m.* Conjunt de problemes i fenòmens del Tercer Món.

terebràtula *f.* Gènere de braquiòpodes, que dona nom a l'ordre dels terebratúlids, aparegut al neogen.

terebratúlids *m. pl.* 1 Ordre de braquiòpodes, amb conquilla globosa, generalment llisa, amb una estructura calcària interna en forma de llaç, que han viscut del devonià a l'actualitat i tenen un important registre fòssil del mesozoic. 2 *m.* Individu d'aquest ordre.

teringa *f.* Fila 1 1.

termalisme *m.* Conjunt dels serveis mèdics, assistencials, hotelers, etc., destinats a la utilització de les aigües termals.

-tèrmia Forma sufixada derivada de *-term*, derivat del mot gr. *thermós*, 'calent'. Ex.: *radiotèrmia*.

terminòleg terminòloga *m. i f.* Persona versada en terminologia.

termofixar *v. tr.* Fixar les dimensions (d'un teixit) per l'acció combinada de temperatura i temps.

terrè -ena *adj.* Terrenal.

terri- Forma prefixada del mot *terra*. Ex.: *terrícola*.

tet *f.* Novena lletra dels alfabetos hebreu i arameu.

tevet *m.* 1 Desè mes de l'any religiós jueu. 2 Quart mes de l'any civil jueu.

tiastra *f.* Germana del padrastrer o de la madrastra.

til *m.* Roca sedimentària detrítica constituïda per grans de mides diverses i dipositada per una glacera.

til·lita *f.* Til consolidat.

timbro- Forma prefixada del mot *timbre*. Ex.: *timbrologia*.

-tímia Forma sufixada derivada del mot gr. *thymós*, 'ànim', 'esperit'. Ex.: *ciclotímia*.

timidina *f.* Nucleòsid de timina.

timolada *adj.* **aigua timolada** *V. aigua*.

timpan- *V. timpano-*.

timpano- [o **timpan-**] Forma prefixada del mot *timpà*. Ex.: *timpanoplàstia*, *timpanectomia*.

tinamiformes *m. pl.* 1 Ordre d'ocells, amb una sola família, considerats molt primitius, que per l'aspecte recorden els fasiànids i són exclusius de l'Amèrica del Sud. 2 *m.* Individu d'aquest ordre.

tinglat -ada *adj.* Que té les taules que cobreixen el buc disposades a teulada. *Nau tinglada*.

tintínids *m. pl.* 1 Grup de protozous, de dimensions micromètriques, amb esquelet orgànic, pelàgics, que han estat relacionats amb els extingits calpionèhids. 2 *m.* Individu d'aquest grup.

-tip Forma sufixada del mot gr. *týpos*, 'tipus'. Ex.: *somatotip*.

-típia Forma sufixada del gr. *-typía*, derivat del mot *týpos*, 'tipus'. Ex.: *platinotípia*.

tipo- Forma prefixada del mot *tipus*. Ex.: *tipogènesi*.

tirrè -ena *adj.* Relatiu o pertanyent a la mar Tirrena.

titulomètric -a *adj.* Relatiu o pertanyent a la valoració quantitativa d'una substància mitjançant una altra substància de composició coneguda.

tixrí [pl. *-ris*] *m.* 1 Setè mes de l'any religiós jueu. 2 Primer mes de l'any civil jueu.

todorokita *f.* Mineral, òxid hidratat de manganès, calci i magnesi, de fórmula $(\text{Mn}^{2+}, \text{Ca}, \text{Mg})\text{Mn}_3^{4+}\text{O}_7 \cdot n\text{H}_2\text{O}$, que cristallitza en el sistema monoclínic i és mena de manganès.

tòfola *f.* Tòfona negra ($\Rightarrow$).

togolès -esa *adj.* i *m.* i *f.* 1 Natural de Togo. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Togo o als seus habitants.

toledà -ana *adj.* i *m.* i *f.* 1 Natural de Toledo. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Toledo o als seus habitants.

tolus *m.* Inflament apical, en forma de cúpula, de la paret dels ascis de molts líquens.

-tom Forma sufixada del gr. *-tomos*, derivat del mot *tomé*, 'tall'. Ex.: *raqúitom*.

tomballó *m.* 1 Tomb 1 1. 2 **de tomballons** *loc. adv. a)* Tomballant. *Van anar de tomballons per terra. b)* *PER EXT.* *El seu matrimoni anava de tomballons.*

tómbol *m.* Braç de terra que uneix una illa a la costa o dues illes.

-tomia Forma sufixada del gr. *-tomia*, derivat del mot *tomé*, 'tall'. Ex.: *broncotomia*, *angiotomia*.

-ton -tona Forma sufixada del mot gr. *tónos*, 'to', 'tensió'. Ex.: *isòton*, *ortotona*.

tonsil·l- Forma prefixada del mot ll. *tonsilla*, 'amígdala'. Ex.: *tonsillectomia*.

tonyiner -a *adj.* Relatiu o pertanyent a la tonyina, a la pesca de la tonyina.

top² *m.* Cosset amb tirants que només cobreix el bust.

-top Forma sufixada del mot gr. *tópos*, 'lloc'. Ex.: *isòtop*.

topoguia *f.* Guia amb textos sobre indrets i distàncies cronometrades, sovint il·lustrada mitjançant gràfics, mapes i fotografies, que orienta l'excursionista en el recorregut d'un sender.

toponimista *m. i f.* Persona versada en toponímia.

torbernita *f.* Mineral, fosfat hidratat de coure i uranil, de fórmula

$\text{Cu}(\text{UO}_2)_2(\text{PO}_4)_2 \cdot 8-12\text{H}_2\text{O}$, que cristallitza en el sistema tetragonal, forma cristalls tabulars exfoliables i de color verd amb llússor nacrada i és mena d'urani.

torciment *m.* Acció de torçar; l'efecte.

tord² **-a** *adj.* De color barrejat de blanc i negre, s'aplica als èquids i al seu pelatge.

torrellonenc -a *adj. i m. i f.* 1 Natural de Torelló. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Torelló o als seus habitants.

tornagauxes *m.* Barra proveïda de dos sortints, emprada per a doblegar o adreçar barres.

torrentí -ina *adj. i m. i f.* 1 Natural de Torrent. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Torrent o als seus habitants.

torugueta *f.* Crustaci del gènere *Triops*, del grup dels branquiòpodes, proveït d'una gran closca en forma d'escut que protegeix la part dorsal anterior del cos.

totalitzador -a *adj.* Que totalitza.

traci tràcia *adj. i m. i f.* 1 Natural de Tràcia. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Tràcia o als seus habitants.

tragúldis *m. pl.* 1 Família de mamífers de l'ordre dels artiodàctils, de mida petita, sense banyes, els mascles de la qual tenen els ullals superiors molt llargs, que habiten l'Àfrica subsahariana i l'Àsia. 2 *m.* Individu d'aquesta família.

tramuntanenc -a *adj.* De la banda de la tramuntana.

transducció *f.* Transferència d'àcid desoxiribonucleic d'una cèl·lula a una altra, efectuada per un virus.

transferasa *f.* Enzim que catalitza la transferència d'un radical químic d'un compost a un altre.

transfèrmic -a *adj.* Que ocupa un lloc més enllà del fermi en la taula periòdica dels elements.

transitat -ada *adj.* Per on transita molta gent o molts vehicles. *És una de les carreteres més transitades.*

transsilvà -ana *adj. i m. i f.* 1 Natural de Transsilvània. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Transsilvània o als seus habitants.

trapezi- *V. trapezo-*.

trapezo- [o **trapezi-**] Forma prefixada del mot *trapezi*. Ex.: *trapezoedre*, *trapeziforme*.

traquínids *m. pl.* 1 Família de peixos osteïctis, de cos allargat i comprimit, amb la boca grossa i obliqua, els ulls situats a la part alta dels costats del cap, les aletes ventrals jugulars, la primera aleta dorsal espinosa i curta, la segona dorsal i l'anal llargues i oposades, amb espines verinoses a l'opercle i a la primera aleta dorsal, de picadura molt dolorosa, que inclou les aranyes. 2 *m.* Individu d'aquesta família.

travador *m.* Part prima de la pota d'un animal situada entre la garreta i la corona, per on se sol travar.

trèfol *f.* Fenc.

tremendisme *m.* Tendència a fer ressaltar els aspectes tremends o terribles d'alguna cosa.

tremoloia *f.* Tremolosa¹.

tresmall *m.* Ormeig format per tres xarxes superposades, una de més cega i més gran al mig i dues altres de malla més ampla, unides per les vores, que hom cala en ziga-zaga.

tresneboda *f.* Filla del besnebot o de la besneboda.

tresnebot *m.* Fill del besnebot o de la besneboda.

triàquids *m. pl.* 1 Família de peixos condrictis, molt afins als carcarínids, però amb les dents romes, les aletes dorsals subiguals i la caudal molt poc elevada, que inclou les mussoles. 2 *m.* Individu d'aquesta família.

-tric -trica Forma sufixada del mot gr. *thrix trikhós*, 'cabell'. Ex.: *liòtric*.

tricolomatales *f. pl.* 1 Ordre de fongs basidiomicets, amb làmines, de carn fibrosa i homogènia, i espores blanques o clares, al qual pertanyen espècies micorizògenes, com la llenega, el carlet i el fredolic, i espècies saprotròfiques, com les micenes i els marasmis. 2 *f.* Individu d'aquest ordre.

trigèsim -a *adj.* Trentè.

trigesimal *adj.* 1 Relatiu o pertanyent al trenta o a la trentena. 2 Que procedeix o es compta per trentenes.

trigònia *f.* Gènere extingit de bivalves, amb closca triangular bombada i ornamentació estriada, molt freqüent als sediments marins del cretaci.

trigrama *m.* Grup de tres lletres, especialment trígraf.

trinxat² -ada *adj.* En heràld., dividit en dues parts iguals mitjançant un traç diagonal que va de l'angle dret del cap al sinistre de la punta, s'aplica a un escut, un quarter o una peça.

trips *m.* Insecte del gènere *Thrips*, molt petit, fitòfag, que pot causar estralls als cultius perquè transmet virosis. *Trips de Califòrnia*. *Trips de la ceba*.

tripterígids *m. pl.* 1 Família de peixos osteïctis, afins als blènnids, amb escates i amb l'aleta dorsal dividida en tres seccions, que inclou la bavosa morruda. 2 *m.* Individu d'aquesta família.

triquiúrids *m. pl.* 1 Família de peixos osteïctis, de cos molt allargat i comprimit, amb l'aleta dorsal tan llarga com el cos, les aletes ventrals i la caudal rudimentàries o absents, que inclou el sabre. 2 *m.* Individu d'aquesta família.

trisòmic -a *adj.* Que té triplicat un cromosoma, s'aplica a una cèl·lula, a un teixit o a un organisme.

trisquela *f.* Figura heràldica consistent en tres cames torçades pel genoll i unides en perla revessada per la part de dalt.

trivialització *f.* Acció de trivialitzar.

trivialitzar *v. tr.* Convertir en trivial.

-trof -trofa Forma sufixada del mot gr. *trophé*, 'alimentació', 'nutrició'. Ex.: *litòtrof*, *ectòtrofa*.

-tròfia Forma sufixada del gr. *-trophía*, derivat del mot *trophé*, 'alimentació', 'nutrició'. Ex.: *necrotrofia*.

trogoniformes *m. pl.* 1 Ordre d'ocells que només inclou una família, de formes arrodonides, bec curt, plomatge brillant i hàbits forestals, propis de l'Amèrica tropical, l'Àfrica subsahariana i el sud d'Àsia, el més conegut dels quals és el quetzal centreamericà. 2 *m.* Individu d'aquest ordre.

trompallot *m.* Sureny fosc (⇒).

- trop¹** 1 Forma sufixada del mot gr. *trópos*, 'gir'. Ex.: *zòdrotrop*. 2 Forma sufixada del mot gr. *trópos*, 'caràcter', 'propietat inherent'. Ex.: *al·lòtrop*, *azeòtrop*.
- trop²** -**tropa** 1 Forma sufixada del gr. *-tropos*, derivat del mot *trépein*, 'girar'. Ex.: *anàtrop*, *ortòtropa*. 2 Forma sufixada del gr. *-tropos*, derivat del mot *trópos*, 'caràcter', 'propietat inherent'. Ex.: *isòtrop*.
- tropia** Forma sufixada del gr. *-tropía*, derivat del mot *trépein*, 'girar'. Ex.: *pliotropia*.
- tropo-** 1 Forma prefixada del mot gr. *trópos*, 'gir'. Ex.: *tropologia*. 2 Forma prefixada del mot gr. *trópos*, 'caràcter', 'propietat inherent'. Ex.: *tropòfit*.
- trotó** *m.* Cavall trotador.
- tsade** *f.* Divuitena lletra dels alfabetos hebreu i arameu.
- tsuga** *f.* Arbre del gènere *Tsuga*, de la família de les pinàcies, conreat en parcs i jardins.
- tsunami** *m.* Onada lliure transoceànica de gran potència, produïda per una commoció sísmica, que en atènyer la costa adquireix dimensions gegantines de desenes de metres i té efectes catastròfics.
- tuberals** *f. pl.* 1 Ordre de fongs ascomicets, actualment inclòs a l'ordre de les pezizals, amb els ascus continguts a l'interior d'una massa carnosa, lligada a les arrels de plantes superiors, com el roure, l'alzina o l'avellaner. 2 *f.* Individu d'aquest ordre.
- tubercul-** *V.* *tuberculi-*.
- tuberculi-** [o **tubercul-**] Forma prefixada del mot ll. *tuberculum*, 'tubercle'. Ex.: *tuberculiforme*, *tuberculosi*.
- tuberi-** Forma prefixada del mot ll. *tuber*, 'tòfona'. Ex.: *tubercultura*, *tuberiforme*.
- tubi-** *V.* *tubo-*.
- tubo-** [o **tubi-**] Forma prefixada del mot *tub*. Ex.: *tubovaginal*, *tubiforme*.
- tulostomatals** *f. pl.* 1 Ordre de fongs gasteromicets, pedunculats i amb el peridi obert a l'exterior per un ostioli, al qual pertanyen els palets de tambor. 2 *f.* Individu d'aquest ordre.
- tupí**³ [pl. *-ís*] *m. i f.* 1 Individu d'un poble de l'Amèrica meridional que comprèn nombroses tribus escampades sobretot pel Brasil, tot al llarg de la costa atlàntica i les conques de l'Amazones i els seus afluents. 1 2 *adj.* Relatiu o pertanyent als tupís. *m.* 2 1 Grup de llengües ameríndies parlades al Brasil. 2 2 *adj.* Relatiu o pertanyent al tupí.
- turbiditat** *f.* Alteració de la limpidesa d'un fluid, especialment de l'aigua, causada per la matèria en suspensió que conté.
- turcman** -**a** *adj. i m. i f.* 1 1 Natural de Turkmenistan. 1 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Turkmenistan o als seus habitants. *m.* 2 1 Llengua altaica parlada al Turkmenistan. 2 2 *adj.* Relatiu o pertanyent al turcman.
- turdetà** **turdetana** *m. i f.* 1 Individu d'un poble preromà de la península Ibèrica que poblà la Turdetània. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent als turdetans.
- turífera** *adj.* **savina** **turífera** *V.* **savina**.
- tustada** *f.* Tusta.
- tut** *m.* 1 Habitaclle petit i fosc. 2 Cavitat de petites dimensions. *El tut de l'orella*.
- tutsi** *m. i f.* 1 Individu d'un poble de pastors nòmades que habita actualment a Ruanda i Burundi. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent als tutsis.
- twist** [angl.] *m.* Ball de ritme ràpid d'origen nord-americà, caracteritzat pel moviment vigorós de les cames, els malucs i les espatlles.
- txa-txa-txa** *m.* Ball d'origen cubà que combina ritmes de la rumba i del mambo.

- txerquès txerquessa** *m. i f.* 1 Individu d'un poble caucàsic que viu en zones de Turquia i de Rússia. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent als txerquessos.
- txitxa** *f.* Beguda alcohòlica obtinguda del blat de moro per un procés de salivació, usada en algunes regions d'Amèrica llatina com a beguda i com a aliment.
- ualabi** *m.* Mamífer de l'ordre dels marsupials, semblant al cangur però de dimensions més reduïdes, amb un pelatge vistós que és la causa de la seva desaparició gairebé completa, que habita Austràlia (*Wallabia bicolor*).
- urconia** *f.* Concepció imaginària de fets esdevinguts en un temps ideal.
- udo-** Forma prefixada del mot ll. *udum*, 'humitat'. Ex.: *udometria*.
- ufologia** *f.* Estudi de les qüestions relatives als ovis.
- ugarític -a** *adj.* 1 Relatiu o pertanyent a l'antiga ciutat d'Ugarit, a l'actual Síria. *m.* 2 1 Llengua semítica, de la branca nord-occidental, parlada a l'antiga ciutat d'Ugarit. 2 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a l'ugarític.
- ulexita** *f.* Mineral, borat hidratat de sodi i calci, de fórmula $\text{NaCaB}_5\text{O}_6(\text{OH})_6 \cdot 5\text{H}_2\text{O}$, que cristal·litza en el sistema triclínic, pot formar agregats fibrosos anàlegs a la fibra òptica i és font de bor.
- ulldeconenc -a** *adj. i m. i f.* 1 Natural d'Ulldecona. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Ulldecona o als seus habitants.
- ulvofícies** *f. pl.* 1 Classe d'algues verdes, predominantment marines, que inclou les espècies dels gèneres *Ulothrix*, *Ulva*, *Cladophora* i *Codium*. 2 *f.* Individu d'aquesta classe.
- ulvöspinella** *f.* Mineral del grup de les espinelles, òxid de titani i ferro divalent, de fórmula $\text{TiFe}_2^+\text{O}_4$, que cristal·litza en el sistema cúbic i es troba com a mineral accessori en algunes roques ígnies.
- umbelli-** Forma prefixada del mot *umbella*. Ex.: *umbellíferona*.
- umbó** *m.* Prolongació cònica o arrodonida que apareix al centre del barret d'alguns bolets.
- umbonat -ada** *adj.* Proveït d'umbó.
- unci-** Forma prefixada del mot ll. *uncus*, 'ganxo'. Ex.: *uncirostre*.
- unilinealitat** *f.* Regla de filiació unilineal.
- uniplanari -ària** *adj.* Que és o ocorre en un sol pla.
- univitel·lí -ina** *adj.* Que, essent bessó d'un altre, s'ha format a partir d'un mateix òvul.
- uombat** *m.* Mamífer de l'ordre dels marsupials, d'uns 120 centímetres, amb l'extrem del musell nu i les orelles arrodonides, propi de les zones muntanyoses d'Austràlia, Tasmània i algunes illes adjacents (*Vombatus ursinus*).
- ur**⁻² V. *ureo-*.
- urani-** V. *urano*⁻².
- urano**⁻² [o **urani-**] Forma prefixada del mot *urani*. Ex.: *uranotorita*, *uranífer*.
- urbanita** *adj. i m. i f.* Que viu en una ciutat, d'acord amb els costums de la ciutat.
- uredini** *m.* Sorus de les espores dels fongs uredinals.
- ureo-** [o **ur-**] Forma prefixada del mot *urea*. Ex.: *ureopoesi*, *urèmia*.
- urgellès -esa** *adj. i m. i f.* 1 Urgellenc. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent al comtat o al bisbat d'Urgell.
- úrgia** Forma sufixada del gr. *-ourgía*, derivat del mot *érgon*, 'treball', 'obra'. Ex.: *halúrgia*, *cinematúrgia*.
- úria** Forma sufixada del gr. *-ouría*, derivat del mot *oûron*, 'orina'. Ex.: *nictúria*.
- urini-** V. *urino-*.
- uroció** *m.* Mamífer carnívor de la família dels caníds, d'uns 60 centímetres d'alçada, sem-

blant a la guineu però de cames més llargues i amb les orelles més curtes, de pelatge espès i grisenc, que viu al continent americà, des del sud del Canadà fins al nord de l'Amèrica del Sud (*Urocyon cinereoargentatus*).

uropigi *m.* Conjunt de vèrtebres soldades a l'extrem posterior de la columna vertebral dels ocells.

utilitarista *adj.* 1 Relatiu o pertanyent a l'utilitarisme. 2 *adj.* i *m.* i *f.* Partidari de l'utilitarisme. 3 Que només s'interessa per allò que és o pot ésser útil.

uvarovita *f.* Mineral del grup dels granats, de fórmula $\text{Ca}_3\text{Cr}_2(\text{SiO}_4)_3$, de color verd maragda, que es forma a les roques metamòrfiques riques en crom i com a producte d'al·teració hidrotermal de roques ultrabàsiques i de dipòsits de cromita.

uxori- Forma prefixada del mot ll. *uxor*, 'muller'. Ex.: *uxorilocal*.

vacassa *f.* Molleric de muntanya (⇒).

valentí -ina *adj.* Valenciana, s'aplica especialment a l'Església de València. *Les grans figures de l'Església valentina*.

validadora *f.* Màquina validadora (⇒).

valldostà -ana *adj.* i *m.* i *f.* 1 Natural de la Vall d'Aosta. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a la Vall d'Aosta o als seus habitants.

vallisoletà -ana *adj.* i *m.* i *f.* 1 Natural de Valladolid. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Valladolid o als seus habitants.

vapori- Forma prefixada del mot *vapor*. Ex.: *vaporifer*.

varetatge *m.* En l'orgue mecànic, conjunt de varetes transmissores del moviment de les teclès al salmer.

varico- Forma prefixada del mot *variça*. Ex.: *varicoflebitis*.

varietal *adj.* Elaborat a partir d'una sola varietat de raïm, s'aplica al vi.

vau *f.* 1 Sisena lletra dels alfabetos hebreu i arameu. *f.* 2 Semiconsonant velar.

vedetisme *m.* Actitud de vedet que pren la persona que es vol fer veure. *El vedetisme d'alguns dissenyadors*.

velutina *adj.* **bufalaga velutina** V. *bufalaga*.

venedor² **-a** *adj.* Que es pot vendre o que s'ha de vendre. *A un preu tan alt, aquest producte no serà venedor*.

verduler verdulera *m.* i *f.* Verdulaire.

verduleria *f.* Botiga, parada, de verdulaire.

verdureria *f.* Verduleria.

vermellet *m.* Cualbra vermella (⇒).

vermelleta *f.* Cualbra vermella (⇒).

vermi- Forma prefixada del mot *verm*. Ex.: *vermilingüe*.

vertebració *f.* Acció de vertebrar; l'efecte.

vertebrador -a *adj.* Que vertebra.

vesiculoarbuscular *adj.* Que penetra en les cèl·lules del parènquima de l'arrel, on forma arbuscles i vesícules, s'aplica a les micorizes.

vet ací Heus aquí.

vet aquí Heus aquí.

veterotestamentari -ària *adj.* Relatiu o pertanyent a l'Antic Testament.

vexillològic -a *adj.* Relatiu o pertanyent a la vexillologia.

via² *prep.* Passant per, a través de. *Línia Barcelona-St. Vicenç via Vilafranca. La notícia va arribar via Canyameres*.

- vibrissa** [usat generalment en pl.] *f.* Pèl tàctil del morro d'alguns mamífers.
- video-**² Prefixoide del mot *videocasset*. Ex.: *videoteca, videoclub*.
- videoclub** *m.* Botiga dedicada al lloguer, venda o intercanvi de pel·lícules, jocs, etc., enregistrats en suports de format analògic o digital.
- videoconferència** *f.* Reunió en què els participants, físicament allunyats, estableixen la comunicació rebent i enviant les imatges i el so a través de línies de comunicació.
- videodisc** *m.* Disc òptic que permet enregistrar i reproduir senyals de vídeo i d'àudio.
- videojoc** *m.* Joc interactiu en suport electrònic que pot ésser executat en un ordinador o en una consola de joc, i en el qual l'usuari controla l'acció que es desenvolupa a la pantalla per mitjà d'un teclat, d'un ratolí o d'una palanca de control.
- vidrienc -a** *adj.* Vidrenc.
- vila-realenc -realenca** *adj. i m. i f.* 1 Natural de Vila-real. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Vila-real o als seus habitants.
- vinari -ària** *adj.* 1 Vinater 1. 2 Destinat a tenir-hi vi.
- vinarossenc -a** *adj. i m. i f.* 1 Natural de Vinaròs. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Vinaròs o als seus habitants.
- vini-** Forma prefixada del mot ll. *vinum*, 'vi'. Ex.: *vinicolorímetre*.
- vis-a-vis** *m.* 1 Comunicació entre un pres i els seus familiars o coneguts propers en què és possible el contacte físic. 2 Comunicació especial, que pot ésser de tipus sexual, que manté un pres amb una altra persona.
- visceralitat** *f.* Qualitat de visceral.
- visualització** *f.* Acció de visualitzar; l'efecte.
- viti-** Forma prefixada del mot ll. *vitis*, 'cep', 'vinya'. Ex.: *viticultura*.
- vitri-** V. *vitro-*.
- vitro-** [o **vitri-**] Forma prefixada del mot ll. *vitrum*, 'vidre'. Ex.: *vitropressió, vitriforme*.
- viudetat** *f.* Viduïtat.
- vivi-** Forma prefixada del mot ll. *vivus*, 'viu'. Ex.: *vivípar*.
- voleteig** *m.* Acció de voletejar.
- voltairià -ana** *adj.* Volterrià.
- volterrià -ana** *adj.* 1 Relatiu o pertanyent a Voltaire o a la seva filosofia. *adj.* 2 Que té una actitud escèptica, irònica, irreverent.
- voltzials** *f. pl.* 1 Ordre extingit de coniferofitins, de fulletes en forma de ganxo, considerats els avantpassats de les coníferes actuals, que visqueren del permí al triàsic. 2 *f.* Individu d'aquest ordre.
- vor -vora** Forma sufixada del ll. *-vorus*, derivat del mot *vorare*, 'devorar'. Ex.: *lignívor, mucívora*.
- vòxel** *m.* Unitat mínima d'informació d'una imatge tridimensional.
- vuitmesó -ona** *adj. i m. i f.* Que ha nascut el vuitè mes d'ésser engendrat.
- vulcani-** V. *vulcano-*.
- vulcano-** [o **vulcani-**] Forma prefixada del mot ll. *Vulcanus*, 'déu del foc'. Ex.: *vulcanogènic, vulcaniforme*.
- vulcanogènic -a** *adj.* Que es produeix per descàrrega de fluids hidrotermals en un fons submarí i encaixa entre roques volcàniques o volcanosedimentàries, s'aplica a un tipus de dipòsit mineral d'origen hidrotermal.
- vulv-** V. *vulvo-*.
- web** [angl. *web*, que prové de la simplificació de *World Wide Web*] *m.* 1 Sistema basat en

l'ús de l'hipertext, que permet cercar informació a Internet. 2 Lloc web (⇒). 3 f. Pàgina web (⇒).

wòlof *adj.* 1 Relatiu o pertanyent al wòlof. 2 *m.* Llengua nigerococongolea parlada al Senegal.

xaberniscle *m.* Groguet 2.

xabià -ana *adj.* i *m.* i *f.* 1 Natural de Xàbia. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Xàbia o als seus habitants.

xabola *f.* 1 Aixopluc rudimentari emprat especialment pels soldats. 2 Barraca 5.

xador *m.* Peça de vestir àmplia i generalment de color negre amb què algunes dones musulmanes es cobreixen el cap i el cos i, de vegades, la cara.

xaiada *f.* Ramat de xais.

xalocada *f.* Ventada forta de xaloc.

xampurrat -ada *adj.* Enxampurrat.

xantòfits *m. pl.* 1 Divisió d'algues del regne de les cromistes, que comprèn les xantofícies. 2 *f.* Individu d'aquesta divisió.

xantung *m.* Teixit de seda salvatge o de cotó, amb lligament de tafetà, que presenta una irregularitat en el gra causada per un fil de trama amb gates.

xapo *m.* Aixada ampla, sovint amb el mànec curt i corbat, que serveix per a cavar o per a arreplegar.

xara *f.* Xaria.

xarcuter xarcutera *m. i f.* Venedor d'embotits, conserves, etc., especialment de carn de porc.

xaria *f.* Llei islàmica fonamentada en l'Alcorà i complementada amb altres normes jurídiques, que regula les activitats públiques i privades de tot fidel musulmà.

xarolat -ada *adj.* Que té la lluentor del xarol.

xat *m.* 1 Comunicació simultània entre diverses persones a través d'Internet. *Participa en el nostre xat!* 2 Pàgina web en la qual es duu a terme un xat. *El funcionament del xat és senzill.*

xatonada *f.* Menjada de xató, generalment acompanyant altres menges.

xau-xau¹ *m.* 1 Cant de la guatlla i de la perdiu. 2 Xerrameca.

xeiene *m. i f.* **1** 1 Individu d'un poble originari de les planes centrals dels Estats Units. **1** 2 *adj.* Relatiu o pertanyent als xeienes. *m.* **2** 1 Llengua ameríndia parlada pels xeienes. **2** 2 *adj.* Relatiu o pertanyent al xeiene.

xena *f.* Mesquita².

xenartres *m. pl.* 1 Ordre de mamífers placentaris que es caracteritzen per la pèrdua total de la dentició en els adults o la modificació en l'estructura de les dents, que inclou els armadillos, els perososos, l'ós formiguer i el tamàndua, que habiten l'Amèrica del Sud. 2 *m.* Individu d'aquest ordre.

xenotima *f.* Mineral, fosfat d'itri i terres rares pesants, de fórmula YPO₄, que cristallitza en el sistema tetragonal, és mineral accessori d'algunes roques ígnies, pot concentrar-se en placers i és mena d'itri i de les terres rares pesants.

xeol *m.* Regió subterrània on van a parar els morts segons l'Antic Testament.

xéquel *m.* **1** 1 Unitat monetària de l'Estat d'Israel. **1** 2 Moneda d'un xéquel. *m.* **2** 1 Unitat de pes emprada antigament al Pròxim Orient corresponent a la dracma grega. **2** 2 Unitat monetària d'argent equivalent al pes del xéquel.

xeromorf -a *adj.* Que té l'aspecte típic de les plantes que viuen en ambients secs. *Plantes xeromorfes.*

- xevat** *m.* 1 Onzè mes de l'any religiós jueu. 2 Cinquè mes de l'any civil jueu.
- xicano xicana** *m. i f.* 1 Individu d'un poble originari de Mèxic, emigrat als Estats Units. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent als xicanos.
- xicoia** *f.* Herba de la família de les compostes, de fulles totes en roseta basal, pinnatipartides o pinnatisectes, amb els segments estretament triangulars, i capítols d'un groc pàl·lid, amb totes les flors ligulades, solitaris al capdamunt d'un peduncle llis, que es fa a les pastures i als herbeis calcigats de l'alta muntanya, comestible en amanida quan és tendra (*Taraxacum dissectum*).
- xiitake** *m.* Bolet comestible del grup dels basidiomicets, d'aspecte semblant a la girgola de panical, amb làmines serrades, molt conreat principalment al Japó sobre fusta de planifolis (*Lentinus edodes*).
- xilarials** *f. pl.* 1 Ordre de fongs ascomicets, lignícoles, amb peritecis sovint reunits sota la superfície d'estromes negrosos, al qual pertanyen els dits de mort. 2 *f.* Individu d'aquest ordre.
- xilosti** *adj.* **xuclamel xilosti** *V. xuclamel.*
- xin** *f.* Vint-i-unena lletra dels alfabetos hebreu i arameu.
- xintoisme** *m.* Religió tradicional del Japó, de caire politeista.
- xintoista** *adj.* 1 Relatiu o pertanyent al xintoisme. 2 *adj. i m. i f.* Seguidor del xintoisme.
- xisqueta** *f.* Ovella de llana curta i rústega d'una raça pròpia del Pallars.
- xixonenc -a** *adj. i m. i f.* 1 Natural de Xixona. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Xixona o als seus habitants.
- xorc -a** *adj.* Estèril 1.
- xot³** *m.* Llac salat propi del nord d'Àfrica.
- xurria** *f.* Ressaca en una platja que xucla cap endins de la mar.
- zain** *f.* Setena lletra dels alfabetos hebreu i arameu.
- zairès -esa** *adj. i m. i f.* 1 Natural del Zaire. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent al Zaire o als seus habitants.
- zanzibarès -esa** *adj. i m. i f.* 1 Natural de Zanzíbar. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent a Zanzíbar o als seus habitants.
- zàping** *m.* Acció de passar ràpidament d'un canal a un altre de televisió amb el comandament a distància. *Fa zàping quan comencen els anuncis.*
- zelota** *m. i f.* 1 Membre d'un grup politicoreligiós jueu que fou molt actiu en la resistència contra els romans durant el segle 1 aC. 2 *adj.* Relatiu o pertanyent als zelotes.
- zignematals** *f. pl.* 1 Ordre d'algues verdes de la classe de les zignematofícies, actualment incloses a la classe de les carofícies, que es reproduïxen per conjugació, al qual pertanyen les espècies dels gèneres *Zygnema* i *Spirogyra*. 2 *f.* Individu d'aquest ordre.
- zigomicots** *m. pl.* 1 Divisió de fongs, que comprèn els zigomicets i els tricomicets. 2 *m.* Individu d'aquesta divisió.
- zigzagat -ada** *adj.* En heràld., dividit en dues parts iguals per una línia trencada formant angles aguts que toquen la vora de l'escut. *Un escut zigzagat.*
- zincar** *v. tr.* Cobrir d'una capa de zinc.
- zo-** *V. zoo-*.
- zoic** Forma sufixada derivada del mot gr. *zoikós*, 'd'animal'. Ex.: *cenozoic*.
- zoometria** *f.* branca de la morfologia que estudia les mides dels animals.
- zoònim** *m.* Nom d'animal.
- zou** Forma sufixada del mot gr. *zôon*, 'animal'. Ex.: *heliozou*.

1.2. ARTICLES SEGREGATS D'ALTRES ARTICLES PROVINENTS DEL DIECI**a) Desdoblament d'articles l'entrada dels quals és un substantiu de dos gèneres**

DIEC2	DIECI
anyell <i>m.</i> anyella <i>f.</i>	anyell anyella <i>m. i f.</i>
arberquí -ina <i>adj. i m. i f., acc. 2 m.</i> arbequina <i>f.</i>	arbequí arbequina <i>m. i f.</i>
borrec <i>m.</i> borrega <i>f.</i>	borrec borrega <i>m. i f.</i>
cadell <i>m.</i> cadella <i>f.</i>	cadell cadella <i>m. i f.</i>
civader <i>m.</i> civadera <i>f.</i>	civader civadera <i>m. i f.</i>
corivell <i>m.</i> corivella <i>f.</i>	corivell corivella <i>m. i f.</i>
corriol ² <i>m.</i> corriola ³ <i>f.</i>	corriol ² corriola <i>m. i f.</i>
enllardador <i>m.</i> enllardadora <i>f.</i>	enllardador enllardadora <i>m. o f.</i>
erer <i>m.</i> erera <i>f.</i>	erer erera <i>m. o f.</i>
gambiol <i>m.</i> gambiola <i>f.</i>	gambiol gambiola <i>m. i f.</i>
garrí <i>m.</i> garrina <i>f.</i>	garrí garrina <i>m. i f.</i>
ginjolenc -a <i>adj., acc. 2 m.</i> ginjolenca <i>f.</i>	ginjolenc ginjolenca <i>m. i f.</i>
mec ¹ <i>m.</i> meca <i>f.</i>	mec ² meca <i>m. i f.</i>
meix <i>m.</i> meixa <i>f.</i>	meix meixa <i>m. i f.</i>
mix <i>m.</i> mixa <i>f.</i>	mix mixa <i>m. i f.</i>
murter <i>m.</i> murtera <i>f.</i>	murter murtera <i>m. i f.</i>

<i>DIEC2</i>	<i>DIEC1</i>
murtre <i>m.</i> murtre <i>f.</i>	murtre murtre <i>m. i f.</i>
pollí <i>m.</i> pollina <i>f.</i>	pollí pollina <i>m. i f.</i>
poltre <i>m.</i> poltra <i>f.</i>	poltre poltra <i>m. i f.</i>
porcastrell <i>m.</i> porcastrella <i>f.</i>	porcastrell porcastrella <i>m. i f.</i>
porcell <i>m.</i> porcella <i>f.</i>	porcell porcella <i>m. i f.</i>
primal -a <i>adj.</i> , acc. 2 <i>m.</i> primala <i>f.</i>	primal primala <i>m. i f.</i>
quisso <i>m.</i> quissa <i>f.</i>	quisso quissa <i>m. i f.</i>
quissó <i>m.</i> quissona ² <i>f.</i>	quissó quissona <i>m. i f.</i>
quissoi <i>m.</i> quissoia <i>f.</i>	quissoi quissoia <i>m. i f.</i>
saiol <i>m.</i> saiola <i>f.</i>	saiol -a <i>adj.</i>
sajol <i>m.</i> sajola <i>f.</i>	sajol -a <i>adj.</i>
tarter <i>m.</i> tartera <i>f.</i>	tarter tartera <i>m. i f.</i>
terreller <i>m.</i> terrellera <i>f.</i>	terreller terrellera <i>m. i f.</i>
tiró ¹ tirona <i>f.</i>	tiró ¹ tirona <i>m. i f.</i>
toís <i>m.</i> toïssa <i>f.</i>	toís toïssa <i>m. i f.</i>
vedell <i>m.</i> vedella <i>f.</i>	vedell vedella <i>m. i f.</i>
verdiell <i>m.</i> verdiella <i>f.</i>	verdiell verdiella <i>m. i f.</i>
xai <i>m.</i> xaia <i>f.</i>	xai xaia <i>m. i f.</i>

b) Separació d'homògrafs, separació d'accepcions amb categories gramaticals diferents i tractament de subentrades

DIEC2	DIEC1
abintestat² -ada <i>adj.</i> , acc. 2 <i>m.</i>	abintestat <i>adv.</i> , acc. 2 <i>m.</i>
acotament² <i>m.</i>	acotament <i>m.</i> , acc. 2
adquirir -ida <i>adj.</i> , acc. 1 i 2	adquirir <i>v. tr.</i> , acc. 3 <i>caràcters adquirits</i> i 4 <i>idees adquirides</i>
aero⁻¹ (<i>prefixoide</i>)	aero- [o aer-] (<i>forma prefixada</i>) acc. 2
amagat -ada <i>adj.</i> , acc. 3 <i>d'amagat loc. adv.</i> <i>adv.</i> i 4 <i>d'amagat de loc. prep.</i>	amagar <i>v. tr.</i> , acc. 6 <i>d'amagat loc. adv.</i> i 7 <i>d'amagat de loc. prep.</i>
apartador¹ <i>m.</i>	apartador -a <i>adj.</i> i <i>m.</i> i <i>f.</i> , acc. 2 <i>m.</i> i 3 <i>m.</i>
arriada² <i>f.</i>	arriada <i>f.</i> , acc. 1
auto⁻² (<i>prefixoide</i>)	auto- [o aut-] (<i>forma prefixada</i>) acc. 2
bequeruda <i>f.</i>	bequerut -uda <i>adj.</i> , acc. 2 <i>m.</i> i <i>f.</i>
bufador¹ <i>m.</i>	bufador bufadora <i>m.</i> i <i>f.</i> , acc. 3 <i>m.</i> i 4 <i>m.</i>
burro² <i>m.</i>	burro <i>m.</i> , acc. 6
calamarsó² <i>m.</i>	calamarsó <i>m.</i> , acc. 2
call³ <i>m.</i>	call ¹ <i>m.</i> , acc. 3
càntabre -a <i>adj.</i> i <i>m.</i> i <i>f.</i>	cantàbric -a* <i>adj.</i> i <i>m.</i> i <i>f.</i>
carregada² <i>f.</i>	carregada <i>f.</i> , acc. 3
computadora <i>f.</i>	computador -a <i>adj.</i> i <i>m.</i> i <i>f.</i> , acc. 2 <i>m.</i> i <i>f.</i>
cordat² -ada <i>adj.</i>	cordat -ada <i>adj.</i> , acc. 2
costurer¹ <i>m.</i>	costurer costurera <i>m.</i> i <i>f.</i> , acc. 3 <i>m.</i>
cotxera <i>f.</i>	cotxer ¹ -a <i>adj.</i> , acc. 2 <i>f.</i>
cro² <i>m.</i>	cro ² <i>m.</i> , acc. 2, 3 i 4
datilera <i>f.</i>	datiler -a <i>adj.</i> , acc. 2 <i>m.</i> i <i>f.</i>
descarnat -ada <i>adj.</i> , acc. 2	descarnar <i>v. tr.</i> , acc. 4 <i>narració descarnada</i>
dextro⁻² (<i>prefixoide</i>)	dextro-** (<i>forma prefixada</i>)
donzella <i>f.</i>	donzell ² donzella <i>m.</i> i <i>f.</i> , acc. 5 <i>f.</i> i 6 <i>f.</i>
eco⁻² (<i>prefixoide</i>)	eco ⁻¹ (<i>forma prefixada</i>), acc. 2
electró-volt*** <i>m.</i>	electró <i>m.</i> , acc. 5 <i>electró volt</i>
empedrat² -ada <i>adj.</i> , acc. 1 i 2 <i>l'infern és empedrat de bones intencions</i>	empedrar <i>v. tr.</i> , acc. 2 <i>l'infern és empedrat de bones intencions, obra empedrada d'errors</i> [o <i>obra empedrada de castellanismes, etc.</i>]
enderrocador¹ <i>m.</i>	enderrocador -a <i>adj.</i> i <i>m.</i> i <i>f.</i> , acc. 2 <i>m.</i>
enllà-ahir**** <i>adv.</i>	enllà <i>adv.</i> , acc. 2 <i>Enllà ahir, abans-d'ahir.</i>

* L'article **cantàbric -a** es manté en el DIEC2 amb informacions que no són les del gentilici; aquestes han passat a l'article nou **càntabre -a**.

** En la definició de l'article **dextro-** del DIEC1 es fa referència a la forma prefixada i al prefixoide.

*** L'article **electró-volt** del DIEC2 era una subentrada en el DIEC1 (**electró volt**, s. v. **electró**).

**** L'article **enllà-ahir** del DIEC2 era un exemple en el DIEC1 (*Enllà ahir, abans-d'ahir*, s. v. **enllà**).

DIEC2	DIEC1
escudeller ² escudellera <i>m. i f.</i>	escudeller <i>m.</i> , acc. 2 <i>m. i f.</i>
estelada <i>f.</i>	estelat -ada <i>adj.</i> , acc. 3 <i>f.</i>
excèntrica <i>f.</i>	excèntric -a <i>adj.</i> , acc. 6 <i>adj. i m. i f.</i>
fenyedor ¹ <i>m.</i>	fenyedor -a <i>adj. i m. i f.</i> , acc. 3 <i>m.</i>
festejador ¹ <i>m.</i>	festejador -a <i>adj. i m. i f.</i> , acc. 2 <i>m.</i>
filada ² <i>f.</i>	filada <i>f.</i> , acc. 2, 3 i 4
fo ² <i>interj.</i>	fotre <i>v. tr.</i> , acc. 16 <i>fotre!</i> [o <i>fo!</i>]
fotre ² <i>interj.</i>	fotre <i>v. tr.</i> , acc. 16 <i>fotre!</i> [o <i>fo!</i>]
fumaterra* <i>m.</i>	fum <i>m.</i> , acc. 8 <i>fum a terra</i>
gegant ¹ <i>adj.</i>	gegant geganta <i>m. i f.</i> , acc. 5 <i>adj.</i>
gluco- ² (<i>prefixoide</i>)	gluco-** (<i>forma prefixada</i>)
grossala <i>f.</i>	grossal <i>adj.</i> , acc. 2 <i>m. i f.</i> [grossala <i>fem.</i>]
histero- ² (<i>prefixoide</i>)	histero-*** (<i>forma prefixada</i>)
iso- ¹ (<i>prefixoide</i>)	iso- (<i>forma prefixada</i>), acc. 2
lata <i>f.</i>	lat -a <i>adj.</i> , acc. 2 <i>f.</i>
lesbi lèsbia <i>adj. i m. i f.</i>	lesbià -ana**** <i>adj. i m. i f.</i>
malvoler ¹ <i>v. intr.</i> , <i>fer-se de malvoler d'algú</i> [o <i>fer-se malvoler d'algú</i>]	malvoler <i>m.</i> , acc. 2 <i>fer-se malvoler</i>
manetes <i>m. i f.</i>	maneta <i>f.</i> , acc. 9 <i>m. i f.</i>
mesquita ² <i>f.</i>	mesquita <i>f.</i> , acc. 2
miques <i>f. pl.</i>	mica ¹ <i>f.</i> , acc. 2 <i>pl.</i>
mona ² <i>f.</i>	mona <i>f.</i> , acc. 7
munyidora <i>f.</i>	munyidor ² -a <i>adj.</i> , acc. 3 <i>f.</i>
nansa ² <i>f.</i>	nansa <i>f.</i> , acc. 2
oliera <i>f.</i>	olier ¹ -a <i>adj.</i> , acc. 3 <i>m. i f. i 4 f.</i>
passadora <i>f.</i>	passador ² passadora <i>m. i f.</i> , acc. 4 <i>f.</i> , 9 <i>m.</i> o <i>f. i 10 f.</i>
pentinador ¹ <i>m.</i>	pentinador -a <i>adj.</i> , acc. 4 <i>m.</i>
perhom***** <i>adv.</i>	hom <i>pron.</i> , acc. 3 <i>tant per hom</i>
pintada ² <i>f.</i>	pintada <i>f.</i> , acc. 3
pintat ² <i>m.</i>	pintat ² -ada <i>adj.</i> , acc. 4 <i>m. i 5 pl.</i>
pla ² <i>adv.</i>	pla ² plana <i>adj.</i> , acc. 6 <i>pla</i> [o <i>pla bé!</i>], 7 <i>adv.</i> i 8 <i>interj. ara pla!</i>
polla ² <i>f.</i>	polla <i>f.</i> , acc. 6

* L'article **fumaterra** del DIEC2 era una subentrada en el DIEC1 (*fum a terra*, s. v. **fum**).

** En la definició de l'article **gluco-** del DIEC1 es fa referència a la forma prefixada i al prefixoide.

*** En la definició de l'article **histero-** del DIEC1 es fa referència a la forma prefixada i al prefixoide.

**** L'article **lesbià -ana** es manté en el DIEC2 amb informacions que no són les del gentilici; aquestes han passat a l'article nou **lesbi lèsbia**.

***** L'article **perhom** del DIEC2 era una subentrada en el DIEC1 (*tant per hom*, s. v. **hom**).

DIEC2	DIEC1
prenedor ² prenedora <i>m. i f.</i>	prenedor -a <i>adj.</i> , acc. 2 <i>m. i f.</i> i 3 <i>m. i f.</i>
quadrada <i>f.</i>	quadrat ³ -ada <i>adj.</i> acc. 6
quarta <i>f.</i>	quart -a <i>adj.</i> acc. 16 <i>f.</i> , 17 <i>f.</i> , 18 <i>f.</i> i 19 <i>f.</i>
radio ² (<i>forma prefixada</i>)	radio- (<i>forma prefixada</i>), acc. 2 i 4
radio ³ (<i>prefixoide</i>)	radio- (<i>forma prefixada</i>), acc. 3
ratlladora <i>f.</i>	ratllador -a <i>adj.</i> , acc. 3 <i>f.</i>
rem ³ <i>m.</i> , acc. 1 i 2 rem de moix	rem ¹ <i>m.</i> , acc. 11 rem de moix i 12 rem de moro
reptar ² <i>v. intr.</i>	reptar <i>v. tr.</i> , acc. 3 <i>intr.</i> i 4 <i>intr.</i>
requisitòria <i>f.</i>	requisitori -òria <i>adj.</i> , 2 <i>m. o f.</i> , 3 <i>m. o f.</i> i 4 <i>f.</i>
soc ² <i>m.</i>	soc <i>m.</i> , acc. 2, 3, 4 i 5
solana <i>f.</i>	solà -ana <i>adj.</i> , acc. 2 <i>m. i f.</i> i 3 <i>m. i f.</i>
surera <i>f.</i>	surer -a <i>adj.</i> , acc. 2 <i>f.</i>
tele ¹ (<i>prefixoide</i>)	tele- [o tel-] (<i>forma prefixada</i>) acc. 2
tira ² <i>interj.</i>	tirar <i>v. tr.</i> , acc. 27 tira! <i>interj.</i>
tit <i>m.</i>	tita ¹ <i>f.</i> , acc. 3 <i>m.</i> i 4 <i>m.</i>
tupí ² <i>f.</i>	tupí <i>m.</i> , acc. 2
ullet ² <i>m.</i> , fer l'ullet	ullet <i>m.</i> , acc. 5 fer l'ullet [o picar l'ullet*]
vinagera <i>f.</i>	vinagrer ¹ -a <i>adj.</i> , acc. 2
vinga <i>interj.</i>	venir <i>v. intr.</i> , acc. 14 vinga! i vinga

c) Formes alternatives del DIEC1

DIEC2	
acet- <i>V. aceto-</i> .	balan- <i>V. balano-</i> .
aceti- <i>V. aceto-</i> .	benz- <i>V. benzo-</i> .
acr- <i>V. acro-</i> .	bis- <i>V. bi-</i> .
acromat- <i>V. acromato-</i> .	blefar- <i>V. blefaro-</i> .
aden- <i>V. adeno-</i> .	blenn- <i>V. blenno-</i> .
adip- <i>V. adipo-</i> .	branqui- <i>V. branquio-</i> .
aer- <i>V. aero</i> ² .	braqui ² <i>V. braquio-</i> .
albumin- <i>V. albumino-</i> .	cardi- <i>V. cardio-</i> .
ald- <i>V. aldo-</i> .	cat- <i>V. cata-</i> .
alumin- <i>V. alumino-</i> .	cefal- <i>V. cefalo-</i> .
angi- <i>V. angio-</i> .	cerat- <i>V. cerato-</i> .
anom- <i>V. anomo-</i> .	cerebr- <i>V. cerebro-</i> .
artr- <i>V. artro-</i> .	cet- <i>V. ceto-</i> .
atel- <i>V. atelo-</i> .	cian- <i>V. ciano-</i> .
aut- <i>V. auto-</i> .	cist- <i>V. cisto-</i> .

* La subentrada **picar l'ullet** de l'article **ullet** del DIEC1 s'ha traslladat a l'entrada **picar** del DIEC2.

DIEC2

- clin-** V. *clino-*.
clor- V. *cloro-*.
co-¹ V. *con-*.
co-² En mat. i en astron., prefix que indica el complement d'un angle o la pertinença a aquest complement.
colp- V. *colpo-*.
condr- V. *condro-*.
conquili- V. *conquilio-*.
copr- V. *copro-*.
corne- V. *corneo-*.
cosm- V. *cosmo-*.
cox- V. *coxo-*.
crani- V. *cranio-*.
cript- V. *cripto-*.
cris- V. *criso-*.
cromat- V. *cromato-*.
cron- V. *crono-*.
dacri- V. *dacio-*.
derm- V. *dermato-*.
dermat- V. *dermato-*.
deuter- V. *deutero-*.
di-² V. *dia-*.
diafragmat- V. *diafragmato-*.
din- V. *dino-*.
dipl- V. *diplo-*.
dips- V. *dipso-*.
disci- V. *disco-*.
dodec- V. *dodeca-*.
duoden- V. *duodeno-*.
ect- V. *ecto-*.
elitr- V. *elitra-*.
encefal- V. *encefalo-*.
ent- V. *ento-*.
enter- V. *entero-*.
eritr- V. *eritro-*.
escapul- V. *escapulo-*.
escat- V. *escato-*¹.
escler- V. *esclero-*.
esofag- V. *esofago-*.
espermat- V. *espermato-*.
esplancn- V. *esplancno-*.
esplen- V. *espleno-*.
espondil- V. *espondilo-*.
espor- V. *esporo-*.
esteat- V. *esteato-*.
esten- V. *esteno-*.
estet- V. *esteto-*.
estomat- V. *estomato-*.
ex-² V. *exo-*.
falc- V. *falci-*.
faner- V. *fanero-*.
fil-¹ V. *filo-*¹.
fil-² V. *filo-*².
fleb- V. *flebo-*.
foli- V. *folio-*.
fon- V. *fono-*.
fosf- V. *fosfo-*.
fot- V. *foto-*.
fren- V. *freno-*.
galact- V. *galacto-*.
gastr- V. *gastro-*.
gero- V. *geronto-*.
gimn- V. *gimno-*.
gin- V. *gineco-*.
gloss- V. *glosso-*.
gon- V. *gono-*.
hagi- V. *hagio-*.
hect- V. *hecto-*.
helc- V. *helco-*.
heli- V. *helio-*.
hem- V. *hemato-*.
hemat- V. *hemato-*.
hepat- V. *hepato-*.
hept- V. *hepta-*.
heter- V. *hetero-*.
hex- V. *hexa-*.
hial- V. *hialo-*.
hidr- V. *hidro-*.
hip- V. *hipo-*².
hipn- V. *hipno-*.
hister- V. *histero-*¹.
hom- V. *homo-*.
icos- V. *icosa-*.
ile- V. *ileo-*.
irid- V. *irido-*.

DIEC2

- is-** V. *iso*-².
isc- V. *isco*-.
isqui- V. *isquio*-.
lact- V. *lacto*-.
laring- V. *laringo*-.
leuc- V. *leuco*-.
lic- V. *lico*-.
limf- V. *limfo*-.
lip- V. *lipo*-².
lit- V. *lito*-.
lox- V. *loxo*-.
lumb- V. *lumbo*-.
macr- V. *macro*-.
malac-¹ V. *malaco*-¹.
mast- V. *masto*-.
meg- V. *megalo*-.
megal- V. *megalo*-.
melan- V. *melano*-.
men- V. *meno*-.
mes- V. *meso*-.
met- V. *meta*-.
metr- V. *metro*-.
mi- V. *mio*-.
mic- V. *mico*-.
micr- V. *micro*-.
miel- V. *mielo*-.
mios- V. *mio*-.
mis- V. *miso*-.
mix- V. *mixo*-.
mon- V. *mono*-.
narc- V. *narco*-.
necr- V. *necro*-.
nefr- V. *nefro*-.
nemat- V. *nemato*-.
neur- V. *neuro*-.
nict- V. *nicto*-.
nitr- V. *nitro*-.
noct- V. *nocti*-.
nos- V. *noso*-.
oct- V. *octa*-.
odont- V. *odonto*-.
oftalm- V. *oftalmo*-.
olig- V. *oligo*-.
omfal- V. *omfalo*-.
onc- V. *onco*-.
onic- V. *onico*-.
ornit- V. *ornito*-.
orqui- V. *orquio*-.
osfi- V. *osfio*-.
ot- V. *oto*-.
ovari- V. *ovario*-.
pale- V. *paleo*-.
ped- V. *pedo*-¹.
pent- V. *penta*-.
pi- V. *pio*-.
pig- V. *pigo*-.
pir- V. *piro*-.
plagi- V. *plagio*-.
pneum- V. *pneumo*-.
pneumat- V. *pneumato*-.
proct- V. *procto*-.
prosop- V. *prosopo*-.
protein- V. *proteïno*-.
proter- V. *protero*-.
psic- V. *psico*-.
pter- V. *ptero*-.
quadr- V. *quadri*-.
quil-¹ V. *quilo*-².
quil-² V. *quilo*-³.
quir- V. *quiro*-.
radicul- V. *radiculo*-.
raqui- V. *raquio*-.
reticul- V. *reticulo*-.
retin- V. *retino*-.
rin- V. *rino*-.
salping- V. *salpingo*-.
ser- V. *sero*-.
sial- V. *sialo*-.
sider- V. *sidero*-.
sifon- V. *sifono*-.
sil- V. *sin*-.
sim- V. *sin*-.
siring- V. *siringo*-.
sulf- V. *sulfo*-.
tars- V. *tarso*-.
term- V. *termo*-.

DIEC2

---

tetr- V. *tetra-*.**tifl-** V. *tiflo-*.**top-** V. *topo-*.**torac-** V. *toraco-*.**traque-** V. *traqueo-*.**traquel-** V. *traquelo-*.**trof-** V. *trofo-*.**tromb-** V. *trombo-*.**ul-** V. *ulo-*².**ur-**¹ V. *uro-*¹.**ureter-** V. *uretero-*.**uretr-** V. *uretro-*.**urin-** V. *urino-*.**uter-** V. *utero-*.**vagin-** V. *vagino-*.**xant-** V. *xanto-*.**zig-** V. *zigo-*.**zim-** V. *zimo-*.